

DOE DIT ME WAT

The title 'DOE DIT ME WAT' is rendered in large, bold, black, sans-serif capital letters. The text is split across two vertical background panels: light blue on the left and light orange on the right. Various colorful illustrations of amateur artists are integrated with the letters. On the blue panel, a person in a red jacket and white gloves is positioned behind the 'D' of 'DOE', and a person in a white outfit is behind the 'M' of 'ME'. On the orange panel, a person in a green jacket and red pants is behind the 'D' of 'DIT', a person in a white outfit is behind the 'T' of 'DIT', a person in a white dress is behind the 'E' of 'DOE', a person in a white dress is behind the 'T' of 'DOE', a person in a white dress is behind the 'A' of 'WAT', and a person in a white outfit is behind the 'T' of 'WAT'. At the bottom of the orange panel, a person in a white outfit is riding a red bicycle.

amateurkunsten
in Vlaanderen

DIT

1

IN KAART 04

Amateurkunsten
in Vlaanderen

DOET ME

2

ONTMOETEN 26

Wie beoefent
amateurkunsten?

3

ONTPLOOIEN 40

Ondersteuning voor
amateurkunstenaars

4

VERBINDEN 60

Het cement voor een breed
en divers cultuurdomein

5

BEREIKEN 78

Vernieuwing en
maatschappelijke relevantie

WAT

6

CONCLUSIES 100

Een ambitieuze visie
op amateurkunsten

REFLECTIES 105

Interview met Lore Goovaerts
en Elke Verhaeghe

AMATEUR- KUNSTEN DOEN ONS WAT

J

Je kunt er niet omheen: in Vlaanderen beoefent 44 procent van de +14-jarigen een creatieve hobby. Daarmee doet bijna de helft van de Vlamingen aan amateurkunsten.

Deze publicatie is een ode aan de meer dan 2 miljoen amateurkunstenaars. Van jong tot oud, beginner of gevorderd. Voor wie het puur voor zijn of haar plezier doet. Voor de amateurkunstenaar met tonnen ambitie. Voor de individuele beoefenaar of de groeps-speler, voor wie van alle kunstmarkten thuis is, of gespecialiseerd in één discipline. Voor de gelegenhedenbeoefenaar of de kunstenaar die dag in dag uit met creatie bezig is.

De amateurkunstenaars nemen het woord en gidsen je zelf door deze publicatie. Je wordt 112 pagina's lang ondergedompeld in de amateurkunsten. Hun persoonlijke verhalen onderbouwen we met cijfers en grafieken: de fundamenteën van dit overzicht.

Verbluffende cijfers

In 2008 liet het Forum voor Amateurkunsten – tot 2018 steunpunt en belangenbehartiger van de amateurkunstensector – het eerste grootschalige bevolkingsonderzoek naar amateurkunsten in Vlaanderen uitvoeren. Onder leiding van professoren Mark

Elchardus (VUB) en John Lievens (UGent) voerde een groep onderzoekers een bevolkings- en een ledenbevraging uit.

In het ledenonderzoek werden de amateurkunstenaars in het adresbestand van de landelijke amateurkunstenorganisaties bevraagd. De studie leverde verbluffende cijfers op en zette het belang van de amateurkunsten in de verf. Uit de resultaten bleek dat maar liefst één derde van de Vlamingen tussen 14 en 75 jaar een amateurkunst beoefende. Het onderzoek toonde aan dat amateurkunstenbeoefening geen randfenomeen is, maar een belangrijk onderdeel van de Vlaamse cultuursector. De resultaten werden gepubliceerd in 'Amateurkunsten in beeld gebracht' (Vanherwegen, Siongers, Smits et al., 2009), een naslagwerk dat nog steeds bij menig beleidsmaker en amateurkunstenorganisatie op tafel ligt.

Een decennium later was een update van dit pionierswerk hard nodig. Niet alleen het veld maar ook het Vlaamse cultuurbeleid veranderde ingrijpend in tien jaar tijd. Bovendien staat de amateurkunstensector aan de vooravond van een actualisering van het Decreet betreffende de amateurkunsten. Halverwege 2018 initieerde het Forum voor Amateurkunsten, toen nog het steunpunt voor de amateurkunstensector, een grootschalig vervolgonderzoek door de vakgroep sociologie van UGent, onder leiding van Prof. dr. John Lievens. Opnieuw voerden de onderzoekers tegelijk een brede bevolkingsbevraging en een bevraging bij de leden of de achterban van de negen landelijke amateurkunstenorganisaties uit: BREEDBEELD, Creatief Schrijven, Danspunt, Koor&Stem, Kunstwerkt, Muziekmozaïek, OPENDOEK, VI.BE en VLAMO. >

➤ **Gids en inspiratiebron**
Het Steunpunt voor Bovenlokale Cultuur, OP/TIL – de rechtsopvolger van het Forum voor Amateurkunsten – vond in De Federatie voor sociaal-cultureel werk en amateurkunsten een bondgenoot om de onderzoeksresultaten bekend te maken bij een breed publiek. We bundelden onze krachten en werkten intensief samen met de negen landelijke amateurkunstenorganisaties aan deze publicatie en de website amateurkunsten.be.

Het resultaat is **‘Dit doet me wat’**: de publicatie waarvan je nu het voorwoord leest. Het is een hedendaagse blik op het rijke veld van de amateurkunsten in Vlaanderen. En ook al spreken de cijfers voor zich, we kozen ervoor om de onderzoeksresultaten aan te vullen met verhalen uit de praktijk en getuigenissen van beoefenaars. Alles samen goed voor een uiterst boeiende inkijk in de diversiteit van het veld en de impact die amateurkunsten vandaag en morgen hebben op de beoefenaar, de samenleving en het brede cultuurlandschap in Vlaanderen.

‘Dit doet me wat’ is een gids en een inspiratiebron voor de cultuurwerker, de beleidsmaker, de beoefenaar en iedereen die de amateurkunsten een warm hart toedraagt. De amateurkunsten beslaan vele beleidsdomeinen: kunsten en erfgoed, zorg en welzijn, sociaal-cultureel volwassenenwerk, onderwijs, de jeugdsector en het lokaal, bovenlokaal en internationaal cultuurbeleid. Amateurkunsten zijn een belangrijk onderdeel van de brede cultuursector in Vlaanderen.

Veel leesplezier!

**De Federatie
en OP/TIL**

LEES WIJ— ZER

ONTDEK
NOG MEER
ONLINE

► amateurkunsten.be

Je vindt er deze publicatie, het volledige onderzoeksrapport en – per thema – samenvattende filmpjes, met nog meer getuigenissen en praktijkverhalen.

LEES EERST DIT

Deze publicatie bundelt de hoofdconclusies van het **grootschalig bevolkingsonderzoek naar amateurkunsten in Vlaanderen**, in 2019 uitgevoerd door de vakgroep sociologie van Universiteit Gent onder leiding van Prof. Dr. John Lievens. De teksten over de onderzoeksresultaten zijn schatplichtig aan het onderzoeksrapport geschreven door Mart Willekens, Elke Van Hevele, Mathijs De Baere, Jessy Siongers en John Lievens (UGent). In het onderzoeksrapport wordt – waar mogelijk – vergeleken met de onderzoeksresultaten van de grootschalige bevolkingsbevraging ‘Amateurkunsten in beeld gebracht’ uit 2008. De vergelijkingen en conclusies worden in deze publicatie geparafraseerd.

Daarnaast voerde de onderzoeksgroep, net als in 2008, een **ledenbevraging** uit bij de achterban van de **negentien landelijke amateurkunstenorganisaties**: BREEDBEELD, Creatief Schrijven, Danspunt, Koor&Stem, Kunstwerkt, Muziekmozaïek, OPENDOEK, VI.BE en VLAMO. De voor deze publicatie relevante resultaten van het ledenonderzoek geven we ook weer. Infografieken gebaseerd op resultaten uit het ledenonderzoek herken je aan dit icoon.

LEDENONDERZOEK

Eén van de belangrijkste resultaten van de bevolkingsbevraging geven we alvast prijs: het aantal Vlamingen dat een amateurkunst beoefent steeg sinds 2008 met zeven procent. **44 procent van de Vlamingen** boven 14 jaar beoefent vandaag een creatieve hobby. Reden te meer om ook de beoefenaars zelf aan het woord te laten, vonden we.

De publicatie is gestructureerd op basis van de **verschillende thema's die van belang zijn voor de amateurkunsten**. Per thema geven we duiding bij een aantal onderzoeksresultaten, laten we een of meerdere beoefenaars aan het woord en schetsen we enkele praktijkvoorbeelden. Je kunt de thema's in volgorde lezen of er vlot uitpikken wat voor jou het interessantst is.

1 — in kaart P04

Voor we in de onderzoeksresultaten duiken, schetsen we in thema 1 — *in kaart* een algemeen beeld van de amateurkunsten in Vlaanderen. Wat omvatten ze en hoe onderscheiden ze zich van andere beleidsdomeinen? Op welke manier organiseert de amateurkunstensector zich en welke organisaties spelen daarbij een rol? Verder besteden we aandacht aan de verschillende evoluties in de sector de voorbije tien jaar, op beleidsvlak en in de praktijk. We zoomen in op het aantal beoefenaars in Vlaanderen, hun woonplaats en de disciplines die ze beoefenen en combineren.

2 — ontmoeten P26

In thema 2 — *ontmoeten* maken we nader kennis met de amateurkunstenbeoefenaars. Wat is hun profiel en hoe evolueerde het sinds 2008? Op welke leeftijd starten ze en in welke levensfasen beoefenen ze hun hobby vooral? Wat motiveert amateurkunstenaars om met hun artistieke praktijk bezig te zijn – waarom doen ze wat ze doen? En welke drempels detecteert het onderzoek? De onderzoekers bekeken verder of amateurkunstenaars individueel of georganiseerd actief zijn en hoe vaak ze bezig zijn met hun activiteit.

44% van de Vlamingen beoefent vandaag een creatieve hobby

3 — ontplooiën P40

Welke steun krijgen amateurkunstenaars in de praktijk? Thema 3 — *ontplooiën* gaat in op de rol van de negen landelijke amateurkunstenorganisaties. Wat kan talentontwikkeling allemaal inhouden? En wat zijn de ambities van amateurkunstenaars? Hoe schatten ze hun eigen niveau in? De bevolkingsbevraging peilde naar de noden van amateurkunstenbeoefenaars en hun verwachtingen van wie hen ondersteunt, waaronder ook lokale besturen.

4 — verbinden P60

Thema 4 — *verbinden* focust op de rol van amateurkunsten binnen een breed en divers cultuurdomein én daarbuiten. Amateurkunsten bouwen bruggen naar verschillende andere sectoren, zoals kunsten en erfgoed, sociaal-cultureel volwassenenwerk, zorg en welzijn, jeugd, onderwijs en toerisme. Je leest in dit thema hoe deze partnerschappen er in de praktijk uitzien. Verder komt het bredere veld van kunst- en cultuureducatie aan bod, met een focus op de wisselwerking tussen amateurkunsten en het deeltijds kunstonderwijs. Tot slot lees je meer over de manier waarop amateurkunsten aanwezig zijn in het lokale, het bovenlokale en het internationale cultuurdomein.

5 — bereiken P78

In thema 5 — *bereiken* bekijken we nader wat de amateurkunsten betekenen voor de meer dan 2 miljoen Vlamingen die een artistieke hobby beoefenen. Wat is de impact op hun leven? Wat is de maatschappelijke relevantie van hun activiteit? Maar ook heel praktisch: wat investeren beoefenaars in hun hobby en wat verdienen ze eraan? Creativiteit is niet alleen aanwezig in de artistieke praktijk maar ook in de verdienmodellen achter alle expo's, voorstellingen en optredens. Je leest meer over de rol van digitalisering binnen de amateurkunsten. Verder kijken we naar de impact van amateurkunsten in de brede samenleving en meer specifiek ook in het kunst- en cultuurdomein.

6 — conclusies P100

In het laatste hoofdstuk, thema 6 — *conclusies*, worden de belangrijkste onderzoeksresultaten nog eens opgesomd en voorgelegd aan Elke Verhaeghe (De Federatie, ex-medewerker bij het Forum voor Amateurkunsten) en Lore Goovaerts (medewerker amateurkunsten bij het Departement Cultuur, Jeugd en media). In een dubbelinterview reflecteren ze op het onderzoek.

IN KAART 1

‘Als ik
nergens
naartoe
moet,
speel ik
de hele
dag’

Fons Van Aerschot (17) is altsaxofonist bij het Youth Jazz Collective van Muziekmozaïek, een jongerenbigband waarin muzikanten vier jaar lang de kans krijgen om samen te groeien, muziek te spelen, te leren en met gerenommeerde dirigenten samen te werken.

“Mijn hele familie maakte muziek in de fanfare. Ik twijfelde over het instrument dat ik wou leren. Piano of gitaar, dacht ik, maar dat past niet in een fanfare. Toen heb ik gewoon gekeken naast wie ik wou zitten: mijn tante op de saxofoon. Muziek maken voelde lange tijd als iets vanzelfsprekends, tot mijn enthousiasme na vier jaar klassieke notenleer begon af te zwakken. Ik heb zelfs op het punt gestaan om te stoppen, maar besloot het nog een kans te geven in de jazzrichting. Ik denk dat ik al na de eerste les thuis kwam en zei: ik word muzikant.”

“Als ik op vrije dagen nergens naartoe moet, speel ik non-stop. Op een gewone schooldag – ik studeer wetenschappen-wiskunde – ben ik niet veel thuis. Dan oefen ik ’s avonds een uurtje of ga ik naar een repetitie. Ik speel bij De Fournisseurs, een band met best wel wat optredens, en bij een paar kleinere combo’s, allemaal gelinkt aan de muziekschool.”

“Rond mij staan niet alleen saxofoons, ook trompetten, piano, gitaar, de drums van mijn broer. Ik vind het plezant om daar dingen op uit te zoeken. Ik ben nogal impulsief. Zo heb ik ook leren jongleren, op mijn handen staan... Zodra ik dat kan, stop ik er ook weer mee. Met muziek gaat het ook een beetje zo. Als ik even genoeg heb van de sax, ga ik aan de piano zitten.”

“Ik heb deze zomer geprobeerd om enkele eigen nummers op te nemen, af en toe zal ik aan kameraden vragen of ze iets willen inspelen. En verder hoop ik dat corona niet te veel roet meer in het eten gooit, dat blazers weer mogen blazen en dat we snel terug kunnen samenspelen.”

Amateurkunsten in kaart gebracht

Het onderwerp heel precies afbakenen, is voor elk onderzoek de eerste stap. In dit thema definiëren we waar 'de amateurkunsten' allemaal voor staan. Maar ook hoe ze zich onderscheiden, organiseren en manifesteren op beleidsvlak en in het veld. En waarmee zijn al die amateurkunstbeoefenaars nu juist bezig?

ONTDEK
OOK ONZE
VIDEO'S

► amateurkunsten.be

D

De amateurkunstensector is een zelfstandig beleidsdomein binnen het Vlaamse cultuurbeleid. Sinds 2000 ondersteunt de Vlaamse overheid de amateurkunsten via het **Decreet betreffende de amateurkunsten**. De sector heeft een uniek DNA waarmee ze zich onderscheidt van andere culturele domeinen zoals professionele kunsten, erfgoed, sociaal-cultureel volwassenenwerk, lokaal cultuurbeleid of circus. Eigen aan de amateurkunsten is het samengaan van een artistieke, sociale en educatieve component. Dat betekent dat de deelnemers en organisatoren van een amateurkunstenactiviteit focussen op creatie en creativiteit, mensen samenbrengen en een leeromgeving creëren. Voor elke beoefenaar verschilt de verhouding van het belang van elk van die drie componenten. De ene vindt samen spelen belangrijk, voor een ander is dat creativiteit of eigen talentontwikkeling. Door het samengaan van deze drie belangrijke functies, vinden amateurkunsten bovendien vaak plaats op de snijlijn met andere domeinen binnen en buiten de cultuursector, waaronder kunsten en erfgoed, kunst- en cultuureducatie, onderwijs, deeltijds kunstonderwijs, welzijn en zorg, de jeugdsector en het sociaal-cultureel volwassenenwerk. In thema 4 — *verbinden* komen we hier uitgebreid op terug.

Amateurkunsten: what's in a name?

Het begrip 'amateurkunsten' is een beleidsterm. Wie een amateurkunst beoefent, noemt zichzelf zelden 'amateurkunstenaar'. Vaker zeggen beoefenaars dat ze

een creatieve of artistieke hobby uitoefenen, of simpelweg dat ze zingen, dansen, fotograferen, theater spelen, lid zijn van de fanfare of het koor, dj'en, in een band spelen, schrijven, saxofoon spelen, schilderen,... De ene beoefent een hobby individueel, terwijl de andere lid is van een koor, harmonie, theatergezelschap, brassband, dansgroep, fotoclub, rockband of dj-duo.

De term 'amateur' heeft vaak een negatieve connotatie. Met 'amateurisme' wordt pejoratief bedoeld dat iets op een oppervlakkige manier gebeurt. Ook Van Dale hanteert een te beperkte invulling van amateurkunsten: namelijk *kunstvormen beoefend door een niet-professionele beoefenaar*. Een strikte tegenstelling tussen 'amateur' en 'professioneel' is in de praktijk echter moeilijk aan te houden. Amateurkunstenaars met ambitie halen een hoog niveau. Verschillende beoefenaars halen inkomsten uit hun kunst en kunnen semi-professioneel genoemd worden. Ook de suggestie dat amateurkunstenaars hun praktijk niet ernstig zouden nemen, spreken de feiten tegen. Veel beoefenaars kunnen niet bestempeld worden als 'beginners', zijn verschillende uren per week actief bezig met hun praktijk en verwerven een grote deskundigheid. Bovendien blijven amateurkunstenaars vaak een leven lang bijleren.

Toch is het zo dat het begrip 'amateur' een heel andere oorsprong heeft: het Latijnse woord voor 'houden van' – 'amare'. De amateurkunstenaar heeft in de eerste plaats liefde voor de kunst en beoefent de artistieke praktijk vanuit een grote gedrevenheid. 'Amateur' als 'liefhebber' dus. Zelf associëren beoefenaars de term 'amateurkunst' in de eerste plaats met 'enthousiasme' en 'creativiteit' (Vanherwegen, Siongers, Smits et al., 2009).

In beleids- en onderzoekstermen worden amateurkunsten ook

Eigen aan de amateurkunsten is het samengaan van een artistieke, sociale en educatieve component

soms 'actieve of productieve cultuurparticipatie' genoemd, in tegenstelling tot 'passieve of receptieve cultuurparticipatie'. Passieve cultuurparticipatie is dan bijvoorbeeld naar een film, concert, theater of een museum gaan. **Amateurkunsten zijn 'actief' – en overkoepelen verschillende disciplines.**

Negen landelijke amateurkunstenorganisaties

Het Amateurkunstendecreet van 2000 erkent negen landelijke amateurkunstenorganisaties, elk voor een bepaalde discipline (met subdisciplines). Het gaat om BREEDBEELD voor foto, film en multimedia; Creatief Schrijven voor letteren; Danspunt voor dans; Koor&Stem voor koren en vocale muziek; Kunstwerkt voor beeldende kunst; Muziekmozaïek voor folk en jazz; OPENDOEK voor theater; VI.BE voor niet-klassieke muziek en VLAMO voor instrumentale muziek. Deze organisaties hebben de **opdracht amateurkunstenaars over heel Vlaanderen en Brussel te stimuleren, informeren, adviseren, ondersteunen en begeleiden**. Dat doen ze door vormingen, feedback >

Amateurkunsten overkoepelen verschillende disciplines

DE VLAMING IS EEN AMATEUR- KUNSTENAAR

➤ en toonkansen te organiseren, maar ze communiceren ook over hun discipline(s), inspireren en zorgen voor een brede bekendmaking van de activiteiten van- en voor hun doelgroepen. Deze negen landelijke amateurkunstenorganisaties vertegenwoordigen meer dan tienduizend groepen, waaronder zo'n 1200 orkesten (o.a. uit de 'hafbabra'-wereld), ongeveer 1000 theatergezelschappen en evenveel koren, maar ook duizenden bands, zo'n 500 dansgroepen, en een veelvoud aan individuen. En dat zijn er – volgens het nieuwe grootschalige onderzoek naar amateurkunstenparticipatie in Vlaanderen – steeds meer.

Lokale ondersteuning

Niet alleen de negen landelijke amateurkunstenorganisaties ondersteunen de amateurkunstenaar en de amateurkunstengroep. Ook lokaal cultuurbeleid schenkt aandacht aan het plaatselijke netwerk van amateurkunsten. Zo voorzien sommige steden en gemeenten subsidies of projectmiddelen, verspreiden ze mee de communicatie van lokale initiatieven, of organiseren ze zelf projecten waaraan amateurkunstenaars kunnen deelnemen. De steden Brussel en Antwerpen ontwikkelden een eigen amateurkunstenwerking. In Brussel profileert Zinnema zich als open talentenhuis en in Antwerpen creëerde Fameus een creatieve broedplaats voor amateurkunstenaars. In thema 3 — *ontplooiën* gaan we dieper in op de rol van lokale besturen en de andere spelers die beoefenaars ondersteunen.

Tijd voor enkele cijfers!

We staan stil bij de resultaten van de bevolkingsbevraging in 2019. Waar mogelijk en relevant blikken we ook terug naar 2008, toen het eerste grootschalige onderzoek over amateurkunsten 'Amateurkunsten in beeld gebracht' (Vanherwegen, Siongers, Smits et al., 2009) een lacune aan systematisch verzamelde en gedetailleerde informatie over amateurkunstenbeoefening wegwerkte.

Voor een goed begrip geven we eerst de belangrijkste kernpunten mee van de gehanteerde methodologie van het **bevolkingsonderzoek** in 2019. Net als elf jaar eerder richtte de nieuwe bevraging zich tot de Vlaamse bevolking ouder dan 14 jaar en werd een steekproef getrokken uit het Rijksregister. Er was deze keer geen leeftijdsgrens, zoals die van 75 jaar in 2008. De (verwachte) lagere respons bij sociaal-economisch zwakkere groepen is wat meer uitgesproken dan in het eerste onderzoek. Omdat de afwijkingen gecompenseerd worden door weging, laat de behaalde respons toe om uitspraken te doen over de populatie waaruit de steekproef getrokken is. Door bovendien de samenstelling van de verschillende steekproeven op elkaar af te stemmen, zijn de resultaten van 2019 optimaal te vergelijken met die van 2008. Zo komen evoluties helder in beeld.

Het **ledenonderzoek** gebeurde via een websurvey. Die werd tussen maart en mei 2019 vanuit de negen landelijke amateurkunstenorganisaties verstuurd naar een toevalssteekproef van telkens 2500 leden of betrokkenen uit

hun adressenbestanden. Er was een respons van 29% (in 2008 was dat 36%). Deze iets lagere respons heeft onder meer te maken met de veranderende werking van de landelijke organisaties. Die werken steeds vaker niet meer (enkel) met vaste lidmaatschappen waardoor ook meer 'losse' contacten in de adresbestanden zitten. Zij hebben een minder sterke band met de organisatie en zijn minder geneigd om mee te werken aan bevragingen. De bevraging omvatte een gemeenschappelijk en een organisatiespecifiek deel. In deze publicatie nemen we bevindingen over uit de vergelijkende analyse tussen de negen organisaties van de gemeenschappelijke delen.

Meer dan 2 miljoen beoefenaars

Wat valt op? **Amateurkunsten zitten duidelijk in de lift.** Maar liefst 44% van de Vlamingen ouder dan 14 jaar doet aan amateurkunsten. Dat is een **stijging van meer dan 7% sinds 2008**. Het gaat hier over mensen die in de voorbije 6 maanden minstens één discipline beoefenden. In absolute cijfers uitgedrukt: tussen 2008 en 2019 zijn er **bijna een half miljoen amateurkunstenaars bijgekomen. Méér dan 2 miljoen Vlamingen beoefenden de afgelopen 6 maanden amateurkunsten***.

We maken tijd voor amateurkunsten

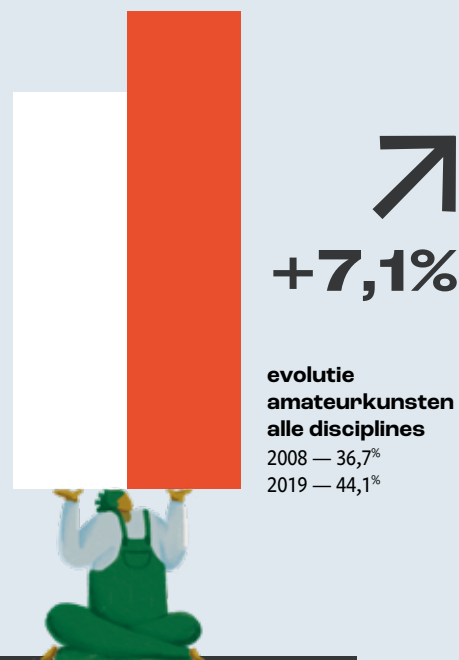
Er werden 7 disciplines in kaart gebracht. Beeldexpressie (foto- ➤

* Omdat beide getallen vanuit een steekproef vertrokken, moeten we een 'betrouwbaarheidsinterval' hanteren. Als we zo'n interval van 95% hanteren, situeert het aantal amateurkunstenaars in 2019 zich tussen 2.034.706 en 2.264.305.

EVOLUTIES AMATEUR- KUNSTEN 2008 > 2019

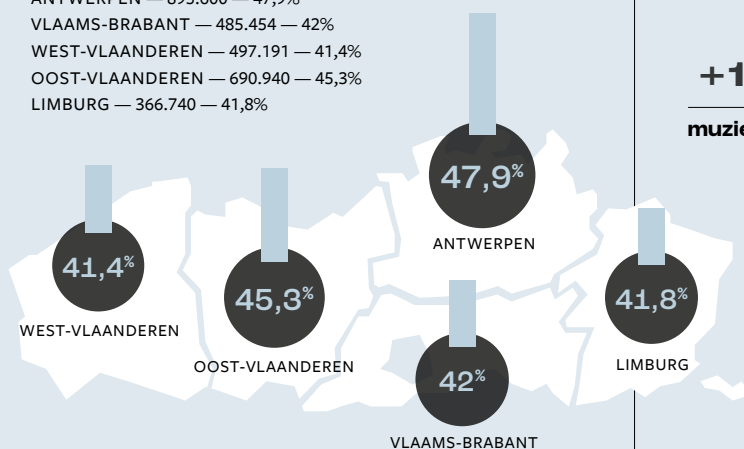
	Aantal 15-75-jarigen in het Vlaams Gewest	Amateurkunstenaars in het Vlaams Gewest	
2008	4.759.408	1.745.275	36.67%
2019	4.874.714	2.149.603	44.10%

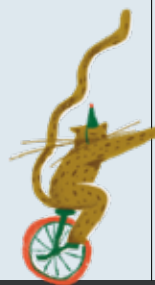
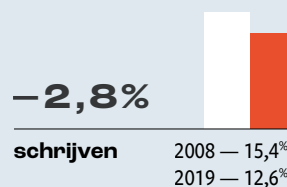
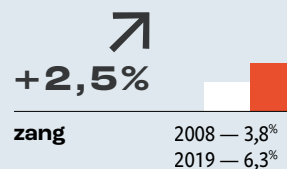
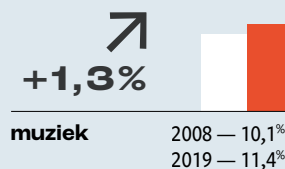
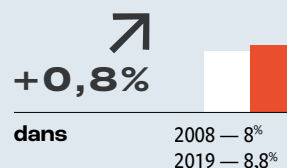
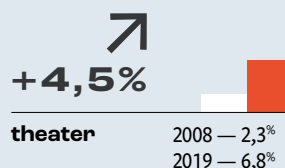
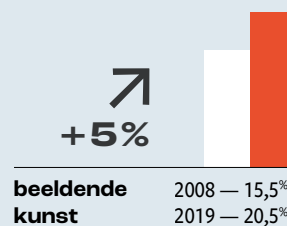
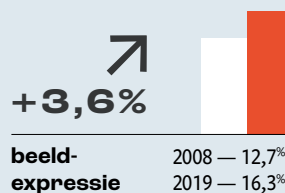
Maar liefst **44%**
van de Vlamingen
ouder dan 14 jaar
doet aan amateur-
kunsten. Dat is een
stijging van meer
dan 7% sinds 2008

amateurkunstenaars per provincie 2019

ANTWERPEN — 895.600 — 47,9%
VLAAMS-BRABANT — 485.454 — 42%
WEST-VLAANDEREN — 497.191 — 41,4%
OOST-VLAANDEREN — 690.940 — 45,3%
LIMBURG — 366.740 — 41,8%

evolutie per discipline

Tekenen is de favoriete creatieve activiteit van Vlamingen, op de voet gevolgd door een instrument bespelen

➤ grafie, webdesign,...); beeldende kunst (schilderen, keramiek,...); theater (teksttheater, improvisatie, vertelkunst,...); dans (klassiek ballet, urban dance,...); muziek (instrument bespelen, dj,...); zang (koorzang, beatboxen,...) en schrijven (poëzie, een blog bijhouden,...). Voor elke discipline gaat het over een lange reeks activiteiten, opgelijst in het onderzoeksrapport. Die lijst is langer dan in het eerste onderzoek, waaruit opnieuw blijkt dat amateurkunsten succesvol en permanent in beweging zijn. Dit zorgt er wel voor dat de cijfers niet volledig vergelijkbaar zijn met die uit 2008.

Toch zijn de grote lijnen duidelijk. Zo winnen **fotografie en film/video** aan populariteit, net als **tekenen en schilderen**. Er zijn ook beduidend meer mensen die meewerken aan **theatervoorstellingen, musicals, cabaret of comedy**. **Dans** blijft relatief

stabil. De populairste dansvormen vandaag zijn koppeldans (bv. stijl- en salondans, salsa, lindy hop,...), internationale dansen (Afrikaans, Bollywood, Flamenco,...) en hedendaagse dans. Het aantal muzikanten bleef ook stabiel, maar meer mensen geven aan een **muziekinstrument** te spelen. **Solozang, zingen in een band en rappen** is dan weer sterk toegenomen. Verder leren we dat bijna twee vijfde van de muzikanten en zangers pop en rock maken en dat één op vier muziek maakt in een fanfare of harmonie. **Klassieke muziek** bengelt aan de staart. Minder mensen schreven **opiniestukken, blogs en reisverhalen**. **Romans en (kort)verhalen** werden dan weer populairder. Over populariteit gesproken: **tekenen** is de favoriete creatieve activiteit van Vlamingen die ooit amateurkunsten beoefend hebben, op de voet gevolgd door een **instrument bespelen**. Meer weten? In het onderzoeksrapport worden 66 creatieve activiteiten gerangschikt naar populariteit.

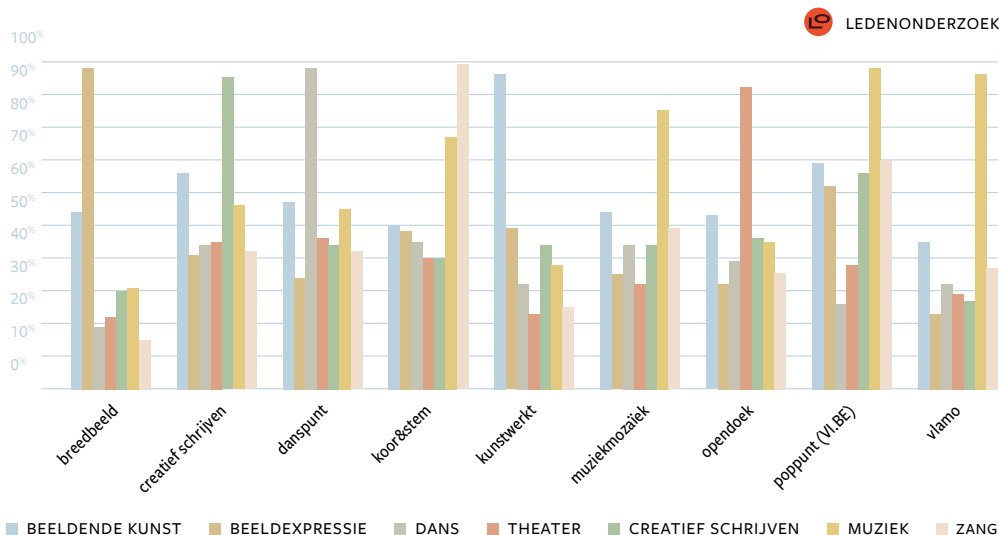
Creatievelingen houden het vaak niet bij één activiteit, zo blijkt uit het bevolkingsonderzoek. Dat muziek en zang vaak gecombineerd worden, is logisch. Dat beoefenaars van beeldende kunst ook vaak dansen en/of schrijven, is allicht minder

bekend. Ook in het **ledenonderzoek** werd onderzocht welke creatieve activiteiten de bevrageden van de negen landelijke amateurkunstenorganisaties zoal combine(e)r(d)en. — FIG 01 toont deze boeiende combinaties.

De **intensiteit** waarmee een creatieve activiteit beoefend wordt, verschilt sterk. Globaal zien we een toename met maar liefst 10% van de **'occasionele beoefenaars'**, mensen die in de voorbije 6 maanden éénmalig één of meerdere creatieve activiteit opnamen. Bij de **'frequente beoefenaars'** – mensen die ofwel wekelijks creatief actief zijn of meerdere activiteiten per maand combineren – stellen we globaal een **lichte daling van 3%** vast. De sterkste verschuiving van frequente naar occasionele bezoekers merken we op in theater en – minder uitgesproken – in beeldende kunst. Wie met schrijven bezig is, doet dit dan weer intensiever dan elf jaar geleden. De **algemene stijging van het aantal amateurkunstbeoefenaars tot 44%** van de bevolking is dus vooral toe te schrijven aan de groei van het aantal occasionele beoefenaars.

We zien een vrij evenwichtige spreiding over de verschillende Vlaamse provincies. In elke provincie beoefende minstens 40% van de inwoners ooit amateurkunsten. Ten opzichte van 2008 valt op dat de beoefening in Vlaams-Brabant gelijk blijft, terwijl dit in alle andere provincies stijgt. In Oost-Vlaanderen steeg dit zelfs met ruim 10%. Met 45,3% inwoners die ooit amateurkunsten beoefenden, komt Oost-Vlaanderen aardig in de buurt van koploper Antwerpen (47,9%). Op het kaartje op de vorige pagina vind je per provincie het aantal mensen dat ooit een creatieve activiteit uitoefende, zowel in procent als in nominale cijfers, berekend op basis van het bevolkingsaantal.

— FIG 01
CREATIEVE
ACTIVITEITEN
IN VERSCHILLENDE
DISCIPLINES
(OOIT GEDAAN)

EVOLUTIES IN BELEID EN PRAKTIJK VAN DE AMATEURKUNSTEN

In elke provincie beoefende minstens 40% van de inwoners ooit amateurkunsten

De stijging van het aantal amateurkunstbeoefenaars tot 44% van de bevolking is vooral toe te schrijven aan de groei van het aantal occasionele beoefenaars

Bij het opstellen van de bevraging merkten de onderzoekers dat het **aanbod aan activiteiten per amateurkunstdiscipline sinds 2008 sterk evolueerde**. Maar niet alleen het aanbod aan activiteiten wijzigde, ook de werking van de landelijke amateurkunstenorganisaties evolueerde mee. Daar zijn de grote maatschappelijke uitdagingen niet vreemd aan: digitalisering, individualisering, het diversiteitsvraagstuk en duurzaamheid, maar ook de evolutie van belendende beleidsdomeinen zoals kunst- en cultuureducatie en – in het bijzonder – het deeltijds kunstonderwijs (DKO). Bovendien is de amateurkunstensector de jongste tien jaar verder geprofessionaliseerd.

De ondersteuning richting de beoefenaar wordt steeds meer op maat georganiseerd en de landelijke amateurkunstenorganisatie profileert zich steeds meer als een open dienstverlenende sectororganisatie.

Daarnaast is er ook op beleidsvlak een en ander geëvolueerd. Wat is er op Vlaams, provinciaal en lokaal cultuurniveau veranderd? Welke gevolgen heeft dit voor de amateurkunsten? We zetten de belangrijkste beleids- en praktijkevoluties sinds 2008 op het terrein van de amateurkunsten op een rijtje.

Verschuiving van lokale en provinciale cultuurmiddelen

De ondersteuning van lokale amateurkunstengroepen, verenigingen en individuele beoefenaars is sterk verankerd in het beleid van de Vlaamse steden en gemeenten, net als bijvoorbeeld deeltijds

kunstonderwijs en jeugdwerk. Op het lokale niveau worden amateurkunsten 'gekweekt'. Beoefenaars vinden in hun stad of gemeente niet alleen financiële steun, maar kunnen er ook gebruik maken van infrastructuur en vaak ook van de gemeentelijke communicatiekanalen.

Maar sinds **1 januari 2016** is **lokaal cultuurbeleid geïntegreerd in het Gemeentefonds**. Dat betekent dat de Vlaamse overheid de sectorsubsidies voor lokaal cultuurbeleid in het algemeen Gemeentefonds stort en dus niet langer bestemt voor cultuur. In tegenstelling tot vroeger zijn de middelen dus niet langer 'geoomerkt': lokale besturen beslissen sinds 2016 zelf waarvoor ze de middelen van het Gemeentefonds inzetten. Belangrijk is daarbij dat de amateurkunsten **blijven deel uitmaken van een duurzaam en onderbouwd lokaal cultuurbeleid**. Meer dan tienduizend amateurkunstengroepen en -verenigingen rekenen op de ondersteuning van hun stad of gemeente.

Twee jaar later, **vanaf 1 januari 2018**, haalde de Vlaamse regering de **persoonsgebonden bevoegdheden (waaronder cultuur)** weg van de provincies, dat andere beleidsniveau dat amateurkunstengroepen en -projecten sinds jaar en dag (financieel) ondersteunde. De verschuiving van de provinciale bevoegdheden bracht grote veranderingen mee voor het ondersteuningsbeleid van culturele organisaties en spelers. De Vlaamse regering zocht hiervoor een oplossing met het **Decreet bovenlokale**

Op beleidsniveau vonden er in enkele jaren verschillende wijzigingen plaats in het ecosysteem van de amateurkunsten – van lokaal, over provinciaal tot Vlaams niveau

- **cultuurwerking**, dat, na de overgangsjaren 2018 en 2019, in 2020 van start ging. Dit decreet zet vooral in op ondersteuning van bovenlokale cultuurprojecten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die een regierol opnemen in hun regio. Ook het nieuwe Steunpunt voor Bovenlokale Cultuur, OP/TIL, wordt via dit decreet ondersteund. OP/TIL ondersteunt zowel intergemeentelijke samenwerkingen, lokale besturen als culturele organisaties en verenigingen in hun ambitie om bovenlokaal te werken.

Eind 2018 werd het Forum voor Amateurkunsten, dat twaalf jaar lang steunpunt en belangenbehartiger van de amateurkunstensector was geweest, stopgezet. De negen amateurkunstenorganisaties werden in 2018 lid van *De Federatie*, sectororganisatie voor sociaal-cultureel werk en amateurkunsten.

Wat de verschillende organisatievormen en evoluties bindt, is maatwerk per discipline

Kortom: op beleidsniveau vonden er in enkele jaren verschillende wijzigingen plaats in het ecosysteem van de amateurkunsten – van lokaal, over provinciaal tot Vlaams niveau. Deze evoluties brachten niet alleen veranderingen, maar ook kansen voor de amateurkunstensector met zich mee.

Ondersteuning voor talentontwikkeling

De sterke traditie die de provincies hadden ontwikkeld om via wedstrijden, festivals en projecten amateurkunstenverenigingen en kunstenaars een duw in de rug te geven, mocht door de verschuiving van de provinciale cultuurbevoegdheden niet verloren gaan. Kunstwerkt hervormt Buren bij Kunstenaars, de open atelierdagen die ontstonden op initiatief van de provincie West-Vlaanderen, tot *Atelier in Beeld* dat vanaf 2021 overal in Vlaanderen doorgaat. VI.BE, de clubs van het Clubcircuit, AB en JHOB werkten samen de provinciale popconcours uit tot het podium- en kansenparcours *Sound Track*. Ook de andere landelijke amateurkunstenorganisaties smeedden in overleg met de Vlaamse overheid plannen om **talentontwikkeling en kwaliteitsbevordering** bij lokale groepen en amateurkunstenaars te bevorderen. De provinciale wedstrijden en projecten werden geactualiseerd en in talentontwikkelingstrajecten gegoten, waarmee de klemtoon verschuift van competitie naar coaching en ontwikkeling. De amateurkunstenkoepels kijken met veel ambitie uit naar de verdere uitwerking en ondersteuning van deze plannen. In thema 3 — *ontplooiën* gaan we dieper in op talentontwikkeling in de amateurkunsten.

Van leden- naar open sectororganisatie

Uit onderzoek blijkt dat het georganiseerde vrijetijds- en culturaanbod steeds meer onder druk

komt te staan. Bottom-up initiatieven winnen terrein, langdurige engagementen maken plaats voor een kortstondige betrokkenheid van de beoefenaar (van Dijk, van den Eijnden, van Hout, Neele, Noijens, et al., 2017). Zoals eerder vermeld, laat ook de bevolkingsbevraging een stijging van het aantal **occasionele amateurkunstenbeoefenaars** zien van 10% in 2008 naar 20% in 2019, deels ten koste van de frequente beoefenaar.

Volgens sociologen wijzen deze trends op een **‘postmoderne’ levensstijl**, gekenmerkt door informalisering, individualisering, flexibiliteit en eclecticisme (Bauman 2011; Featherstone 2007; Warde, Wright, & Gayo-Cal 2007; Holt 1997; van Ingen & Dekker 2011).

Deze trends beïnvloeden ook de organisatievorm van de landelijke amateurkunstenkoepels. Enkele organisaties zijn sinds 2008 geëvolueerd van een **ledenorganisatie naar een meer dienstverlenende sectororganisatie**, een open huis waar alle geïnteresseerden in die bepaalde discipline terecht kunnen. BREEDBEELD en Danspunt lichten later in dit thema deze evolutie toe. Sommige koepels werken nog steeds met leden, maar stellen (een deel van) hun diensten voor alle geïnteresseerden open. Organisaties als VLAMO en OPENDOEK **herstructureerden** de voorbije jaren op **bestuurs- en organisatie-niveau**. Geen gemakkelijke oefening, want verschillende landelijke koepels ontstonden in 2000 vanuit een fusie van diverse provinciale afdelingen en subdisciplines die elk hun eigen inbreng hadden in het bestuur en de organisatie van de landelijke koepels. Zo vormde OPENDOEK de provinciale afdelingen om tot zestien (nu vijftien) verschillende regiowerkingen. Ook VLAMO doorliep een vernieuwingstraject dat leidde tot

een nieuwe bestuursstructuur. Andere organisaties, zoals Kunstwerkt en Creatief Schrijven, zijn vooral gericht op individuele beoefenaars. Toch ondersteunen ze ook groepen zoals atelierwerkingen, schrijfgroepen en open podia voor bijvoorbeeld *spoken word*. **Wat al deze verschillende organisatievormen en evoluties bindt, is maatwerk per discipline.** Elke landelijke amateurkunstenkoepel beslist voor de eigen discipline welk organisatie- en bestuursmodel het best aansluit bij de actuele noden en behoeften van de groepen en beoefenaars in hun sector.

Verbreding: aftasten en raakpunten zoeken

De verbreding zet zich niet alleen door in het interne organisatie-model van de landelijke organisaties. Twee amateurkunstenorganisaties brachten de voorbije jaren een verbredingsproces op gang. Creatief Schrijven fuseerde in 2020 met Jeugd & Poëzie, een kunsteducatieve organisatie die inzet op poëzie bij kinderen en jongeren. De fusie kwam er om tegemoet te komen aan de noden van de beoefenaars: voor kinderen en jongeren is het schrijfaanbod in Vlaanderen maar pover. Door zich te verenigen met Jeugd & Poëzie kan Creatief Schrijven werken aan een structureel schrijfaanbod voor kinderen en jongeren – en zo schrijvers levenslang ondersteuning bieden.

Ook Poppunt, aanvankelijk de amateurkunstenorganisatie voor pop, rock en dj's, gaat sinds 2020 als VI.BE door het leven en werkt nu ook voor de professionele muzikant. Een deel van de werking van Kunstenpunt, het steunpunt voor professionele kunsten, is ingekanteld in VI.BE, waardoor de werking nu het volledige spectrum van de niet-klassieke muzikant en diens entourage omvat: van lokaal tot internationaal en van amateur tot professioneel.

Amateurkunsten, professionele kunsten en DKO: één ecosysteem

Amateurkunsten en professionele kunsten groeien over de verschillende disciplines heen al jaren naar elkaar toe. Een logische tendens: amateurkunstenbewegingen bewegen zich binnen een continuüm van startende beoefenaar tot gevorderde. Voor wie ambitie heeft, ligt de stap naar de professionele kunsten voor de hand. Amateurkunstenorganisaties werken samen met professionals voor feedback en coaching. Maar ook omgekeerd vinden professionele regisseurs, choreografen, dirigenten en docenten een plek in de amateurkunstensector. Bovendien worden ze door het amateurkunstenveld betrokken bij jury's, projecten, opleidingstrajecten, de visievorming van organisaties enzovoort. Amateurkunsten en professionele kunsten zijn communicerende vaten en vormen één ecosysteem.

Niet alleen de professionele kunsten groeiden de voorbije jaren naar de amateurkunsten toe, ook de banden met het **deeltijds kunstonderwijs (DKO)** werden nauwer. Verschillende academies werkten al langer samen met lokale amateurkunstenverenigingen, bijvoorbeeld om voorstellingen te creëren. Een logische samenwerking, want veel DKO-leerlingen komen tijdens of na hun opleiding terecht bij een theatergezelschap, orkest, fanfare, harmonie of koor in hun buurt. Uit het bevolkingsonderzoek blijkt dat 27% van de **amateurkunstenaren momenteel een opleiding in het DKO volgt of dat ooit gedaan heeft**. Uit het ledenonderzoek blijkt dat dit bij de bevraagden van de 9 landelijke amateurkunstenorganisaties zelfs oploopt tot minimum de helft. Met het Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs uit 2018 werd dit partnerschap decretaal

Binnen de alternatieve leercontext leggen DKO-leerlingen een deel van hun opleiding af bij een plaatselijke amateurkunstenvereniging

verankerd in de vorm van de alternatieve leercontext (ALC), een vorm van werkplekleren. Binnen de alternatieve leercontext leggen DKO-leerlingen een deel van hun opleiding af bij een plaatselijke amateurkunstenvereniging. Zo kunnen leerlingen in de muziekopleiding bijvoorbeeld het vak 'groepsmusiceren' uitvoeren bij een harmonie, fanfare of orkest. Deze samenwerking biedt heel wat voordelen. De leerling kan proeven van ervaring buiten de schoolmuren, de amateurkunstenvereniging sleutelt aan kwaliteitsbevordering en de academie kan potentieel nieuwe leerlingen aantrekken.

Deze verbredingsprocessen tonen aan dat amateurkunsten bruggenbouwers zijn. Meer hierover in thema 4 — *verbinden*, met voorbeelden van en getuigenissen over samenwerking met verschillende sectoren en beleidsdomeinen. Het spreekt voor zich dat alle evoluties op beleids- en werkreinvlak gevolgen hebben voor de amateurkunstenbeoefening van de Vlaming. In het onderzoek wordt nagegaan wat dit doet met de amateurkunstenaar. Is diens profiel veranderd sinds 2008? Welke noden, behoeften, verwachtingen heeft de beoefenaar vandaag? En welke innovaties zijn er? In de volgende thema's werpen we een blik op de onderzoeksresultaten.

VLAANDEREN

negen
landelijke
amateurkunsten-
organisaties

Steunpunt voor Bovenlokale
Cultuur OP/TIL

De Federatie

© Thomas Verfaile

Creatief Schrijven

**Steunpunt
voor wie
schrijven
niet laten kan**

© Frank Van Hellebeke

Creatief Schrijven creëert kansen voor beginnende en semiprofessionele schrijvers in alle genres en versterkt duurzaam het schrijflandschap. We zijn een netwerkorganisatie die mensen samenbrengt vanuit een gezamenlijke passie: liefde voor taal en het geschreven woord. Want, zoals dichter Maud Vanhauwaert het zo mooi formuleert: “Wie zich kan verliezen in taal, wint verbeelding voor het leven.” We geloven dat iedereen een verhaal heeft dat de moeite waard is. Door samen op zoek te gaan naar de juiste woorden en beelden, helpen we mensen hun stem te vinden en te laten horen in de maatschappij en werken we mee aan een meer inclusieve samenleving.

Levenslang leren ligt Creatief Schrijven nauw aan het hart. We organiseren cursussen, een schrijfdocentenopleiding en vormingssessies voor ervaren schrijfdocenten. Daarnaast bieden we coaching en (manuscript-)begeleiding aan en geven we schrijfliefhebbers podium- en publicatiekansen in diverse projecten en op het online platform Azertyfactor. Creatief Schrijven is de drijvende kracht achter de Schrijfdag,

SCHRIJVEN

het Belgisch Kampioenschap Poetry Slam, de opleiding Schrijvers-Academie en het magazine VERZIN. Sinds begin 2020 zijn we gefuseerd met Jeugd en Poëzie en ontwikkelen we een aanbod voor scholen, kinderen en jongeren.

Creatief Schrijven is lid van het Boekenoverleg, van Folio, de koepel van culturele en literaire tijdschriften, van de European Association of Creative Writing Programmes, een netwerk van schrijfscholen en van het European Poetry Slam Network.

Creatief Schrijven vzw

Waalsekaai 15
2000 Antwerpen
+32 (0)3 229 09 90
info@creatiefschrijven.be

— CREATIEFSCHRIJVEN.BE

© Patrick Clerens

mm muziekmozaïek

Muziekmozaïek Folk & Jazz vzw werd opgericht bij het ontstaan van het Amateurkunstendecreet in 2000, als fusie van de Volksmuziekfederatie en Jazz Vlaanderen. Binnen dat decreet zijn we erkend als amateurkunstenorganisatie voor de genres Folk en Jazz.

Onze missie: Muziekmozaïek maximaliseert de artistieke groei van beginnende en gevorderde muzikanten en is bondgenoot van andere organisaties binnen het muzikantschap. Muziekmozaïek stimuleert ontdekking, creativiteit en artistieke ontplooiing binnen alle genres van Folk & Jazz.

Dat doen we via opleiding en talentontwikkeling, bijvoorbeeld via de Stage voor Traditionele Volksmuziek en de internationale jongerencompetitie B-Jazz International Contest. We organiseren het internationaal jongerenmuziekkamp Ethno Flanders, samen met Jeunesse Musicale International. Samen met het Brussels Jazz Orchestra en Vuurvogels in Gent, richtten we Youth Jazz Collective op, een bigband waar jongeren via leerweken, masterclasses en internationale uitwisseling zich verder kunnen ontplooiën. We bieden podiumkansen

tijdens de open-stage namiddagen van het VONKfestival, op Gooikoorts Internationaal Folkfestival, Luisterplein (h)erkent talent tijdens de Gentse Feesten en overal in Vlaanderen tijdens het Feest van de Folk.

Muziekmozaïek geeft een aantal publicaties uit. Met Folk en Jazz&Mo' zorgen we voor de enige gedrukte tijdschriften in het Nederlandse taalgebied over deze genres. Je vindt er recensies van cd's en optredens, nieuws over opkomend en gevestigd talent, achtergrondinformatie, theoretische achtergronden – en dan hadden we het nog niet over de mooie foto's.

vzw Muziekmozaïek Folk & Jazz

Wijngaardstraat 5, 1755 Gooik
Abrahamstraat 13, 9000 Gent
+32 (0)2 532 28 38
info@muzmoz.be

— MUZIEKMOZAÏEK.BE

FOLK & JAZZ

**Wij laten
muzikanten,
organisatoren
én liefhebbers
alle hoeken
van folk & jazz
ontdekken,
spelen, leren**

© Patrick Clerens

Gebeten door muziek

© Gerbrand Van Uyvanck

INSTRUMENTALE

MUZIEK

VLAMO, de Vlaamse Amateurmuziekorganisatie, wil de instrumentale amateurmuziek laten bloeien, mensen samenbrengen en verbinden door (instrumentale) muziek.

Van harmonies en fanfares tot brass-bands, bigbands, majorettes en twirlers, accordeon- en tokkel-ensembles, strijkensembles en -orkesten, pipebands, blaaskapellen, drum-, percussie- en showkorpsen. Ook onderwijsinstellingen en individuele muzikanten kunnen lid worden. VLAMO is er voor iedereen die muziek speelt, alleen of in groep, op niet-professionele basis.

VLAMO stimuleert en promoot de actieve muziekbeoefening binnen de brede samenleving en draagt bij tot de ontwikkeling van amateurmuzikanten en muziekverenigingen, door hen professioneel te ondersteunen en te inspireren. Wij zorgen voor praktische en artistieke ondersteuning die onze leden nodig kunnen hebben bij het uitoefenen van hun hobby: advies over alle aspecten van het verenigingsleven, een uitgebreid verzekeringspakket, artistieke en organisatorische coaching door deskundigen en educatief materiaal.

Verder organiseert VLAMO onder meer vormingen, workshops, play-ins, festivals en wedstrijden, waaraan verenigingen en muzikanten kunnen deelnemen. Ook over de lands- en gemeenschapsgrenzen zoeken we actief de samenwerking op voor kennisuitwisseling en (inter)nationale evenementen. Naast een artistieke werkplaats is VLAMO dus ook een ontmoetingsplaats waar mensen, verenigingen en gemeenschappen hun banden kunnen versterken. Gedreven door de passie voor muziek willen we samen duurzaam vooruit.

© Geert Vanmaackelberghe

VLAMO vzw

Charles de Kerchovelaan 17
9000 Gent
+32 (0)9 265 80 00
info@vlamo.be

— VLAMO.BE

drukdrumdruk © Evenbeeld

KUNST WERKT

BEELDDE KUNST

Kunstwerkt is er voor elke liefhebber van beeldende kunst, maar vooral voor de makers. We inspireren je in de vorm van grote en kleine kunstprojecten en ondersteunen je werk op verschillende manieren. Net als kunst zelf, zet Kunstwerkt aan tot actie en reactie, tot bedenken, maken en overschouwen. Met toonkansen en experimenten moedigt Kunstwerkt beeldende kunstbeoefenaars aan en daagt hen uit om te proberen en zich te verdiepen, om te ontdekken en te delen met gelijkgezinden. Verder houdt Kunstwerkt ogen en oren open voor artistieke en maatschappelijke tendensen en pikt erop in door talent, verbeelding en creativiteit aan te wakkeren.

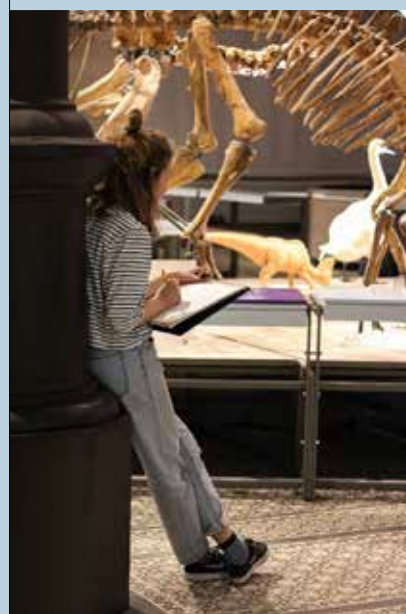
Met ons tijdschrift Kunstletters, onze vernieuwde website kunstwerkt.be (met blog, zoekertjes, checklist voor tentoonstellen, een aanbod rond grafiek...) en praktijkondersteunende artikels, interviews en video's informeren we de beeldende kunstenaars. Met ons tentoonstellingsaanbod (verzekeringspolis, sokkels...), de atelierbezoeken en ons vormingsaanbod ondersteunen we hen. Inspireren doen we met onze festivals

zoals Drawing Days en drukdrumdruk en projecten zoals Atelier in Beeld. Werk tonen, kan via ons gloednieuw digitaal platform Beeld en open calls zoals Oooh. En verbinden doen we doorheen heel onze volledige werking, door een unieke positie in te nemen tussen lokaal cultuurbeleid, kunsten, kunst- en cultuureducatie, (deeltijds kunst-) onderwijs, jeugdwerk, sociaal-cultureel volwassenenwerk, welzijn, participatie, innovatie, erfgoed... Samen met onze collega's uit de amateurkunstensector zijn we ook vertegenwoordigd in Amateo, het Europese netwerk rond actieve kunstbeoefening.

**Voor iedereen
die beeldende
kunst maakt**

Kunstwerkt
Bijlokesite
Bijlokekaai 7C, 9000 Gent
+32 (0)9 235 22 70
info@kunstwerkt.be

— KUNSTWERKT.BE

Painting Nights © Claudia Callebaut

OPEN DOEK

Passie voor theater

© Sofie Wanten

© Hugo Segers

THEATER

OPENDOEK is de koepelorganisatie voor het amateurtheater in Vlaanderen en Brussel en verenigt iedereen met een passie voor theater, van individuele kunstenaars tot theatergroepen. Daarbij zijn we een inspirerend platform dat amateurtheater promoot en vernieuwt, voor een verbreding van het landschap en om de grenzen van kunstenaars, theatergroepen en podiumkunst te verleggen.

OPENDOEK staat open voor alle personen, voor alle theaterstijlen, voor alle disciplines, voor nieuwe ontwikkelingen en zet in op de hybriditeit van het theaterlandschap. We bieden 30.000 individueel aangesloten leden en 1000 aangesloten groepen organisatorische en artistieke ondersteuning: verzekeringen, advies over auteursrechten, de Theaterbib met meer dan 15.000 theaterteksten, theatercursussen, coaching, **speelhet-slim**, trajectbegeleiding... Daarnaast stimuleert OPENDOEK creativiteit, organiseert ontmoetingen en creëert interactie via theaterfestivals, projecten en ontmoetingsdagen voor liefhebbers en professionelen. Via onze jongerenwerking JongDOEK leggen we de basis voor het theater

van de toekomst. AGE on stage is er voor de 55-plussers. OPENDOEK spoort overheden aan om amateurkunsten te steunen en een warm hart toe te dragen. Projectmatig wordt ingezet op kwetsbare doelgroepen als NT2-ers, gedetineerden of mensen in armoede. Ook werken we aan de internationalisering van amateurkunsten. Het OPENDOEK beleid is inclusief, divers, duurzaam en professioneel – de hele werking is daarop afgestemd.

OPENDOEK vzw

Zirkstraat 36
2000 Antwerpen
+32 (0)3 222 40 90
secretariaat@opendoek.be

— OPENDOEK.BE

© Ilias Reinck

VI.BE

NIET-KLASSIEKE

MUZIEK

VI.BE zet zich in voor iedereen die actief bezig is met muziek – van absolute beginners tot doorwinterde pro's met internationale ambities – en in alle genres. Van lokaal tot internationaal. Je kent ons misschien van VI.BE platform, VI.BE advies, Lokale Helden, Sound Track, Stoemp!, de VI.BE scriptieprijs, Mzkt zkt mzkt, de MIA's, Belgium Booms, etc.

VI.BE versterkt de muziekscene. Met de vinger aan de pols en bakken goesting delen we kennis van zaken en creëren we kansen voor iedereen die actief bezig is met muziek. Artiesten begeleiden we bij elke stap van hun traject, hoe bescheiden of groots hun ambities ook zijn. Spelers uit de sector bieden we advies en reiken we een professionele hand. Zo versterken we het talent en boosten we het muziekklimaat front- en backstage.

VI.BE is ook een bond- en een bandgenoot. Omdat muziek meer is dan de som van de spelers, brengen we artiesten en sector samen. Muzikanten en managers, maar ook organisatoren en beleidsmakers. We smeden banden en zetten projecten op poten die het muziekveld verbinden. Zo

bouwen we samen aan een gezond en sterk muziekn netwerk dat maximale kansen biedt voor talent.

En tenslotte breekt VI.BE het muzieklandschap open. Over alle genres, niveaus en andere vakjes heen brengen we beweging in de muziekzaak en zetten we talent op de kaart. Beginners en bekende namen. Deathmetalbands en jazzcats. Van underground tot commercieel, van lokaal tot heel internationaal. Samen met iedereen die een verschil wil maken, verleggen we muzikale grenzen in Vlaanderen, Brussel en ver daarbuiten.

VI.BE vzw

Bloemenstraat 32
1000 Brussel
+32 (0)2 504 99 00
good@vi.be

— VI.BE

Aanspreekpunt voor artiest en muzieksector

© Jeroen Basse

KOOR & STEM

**Aanspreekpunt
voor koren en
vocale muziek**

© Noortje Palmers

KOREN

Koor&Stem vzw is het aanspreekpunt voor koren en vocale muziek. Dirigenten, zangers en bestuursleden van amateurkoren kunnen bij ons terecht voor advies, vorming en podiumkansen. Een 1000-tal aangesloten koren is goed voor meer dan 35.000 zangers en een uitgebreid netwerk verspreid over heel Vlaanderen.

Met projecten als Koorklank, Doewap, De Stem van ons Geheugen, het Belgisch nationaal jeugdkoor BEvocal en de World Choir Games 2021 ondersteunen en promoten we het samen zingen. Binnen en buiten de koorwereld, in het onderwijs en zorgsector en tot over de taal- en landsgrenzen heen. Onze activiteiten helpen zangers aan een betere zangtechniek en meer zangplezier. Voor koren en dirigenten zijn we het aanspreekpunt voor artistieke en praktische uitdagingen. Zingen in de lagere school vinden we een must en daarin ontplooiën we heel wat initiatieven.

Onze projecten appelleren aan de impact van het samen zingen in alle geledingen van de maatschappij. De werking van Koor&Stem steunt op een fundamenteel respect voor de

VOCAL MUZIEK

culturele diversiteit in onze gemeenschap en op een gedreven engagement van onze vele vrijwilligers.

Ook internationaal zijn we sterk actief. Koor&Stem is lid van de European Choral Association-Europa Cantat, een netwerk van koororganisaties uit 51 landen over de hele wereld. Samen goed voor samen 31.000 koren en meer dan 2,5 miljoen zangers en koorleiders.

Koor&Stem vzw
Pater Pirestraat 50
2018 Antwerpen
+32 (0)3 237 96 43
info@koorenstem.be

— KOORENSTEM.BE

© Jasper Léonard

BREED BEELD

FILM

FOTOGRAFIE

MEDIAKUNST

BREEDBEELD ondersteunt, informeert, inspireert en verbindt iedereen in Vlaanderen die in zijn of haar vrije tijd met fotografie, film en mediakunst bezig is. Want maak je beelden, dan toon je jouw eigen kijk op de werkelijkheid. Je laat zien wat jij ziet of wat jij wil dat wij zien. Of je nu wil ontroeren, confronteren, inspireren, informeren of reflecteren: wij zijn er rotsvast van overtuigd dat je creativiteit stimulerend is voor jezelf én voor anderen. En dus helpen wij graag waar we kunnen. Daarom bestaan wij. Om alle beeldmakers te helpen groeien. Maakt niet uit of je fotografeert, Instagramhits scoort, (kort)films maakt, virtual realitywerelden ontwerpt of polaroidbeelden tevoorschijn wappert: wij zijn er voor jou en je creativiteit. Samen bieden we je inspiratie, informatie, feedback, een community en een podium, doek of muur voor je werk. We zijn er voor de absolute beginner, de autodidact, de student, de semiprofessioneel, kortom iedereen met een passie voor een van onze disciplines.

Via onze website www.breedbeeld.org kom je alles te weten over het maken van (al dan niet bewegende) beelden.

Van inspirerende workshops, opleidingen, projecten en activiteiten tot alles over auteursrechten, subsidiekanalen, wedstrijden en open calls. Het online BREEDBEELD magazine en BREEDBEELD tv houden je op de hoogte over actuele ontwikkelingen via artikels, interviews, filmpjes en podcasts.

De BREEDBEELD foto-expo en het BREEDBEELD kortfilmfestival zetten het beste van fotografie en kortfilm in the picture. 'Opus One' laat dan weer het beste afstudeerwerk van fotografiestudenten schitteren. Daarnaast kan je ook voor feedbacksessies, trajectbegeleiding en studiedagen bij BREEDBEELD terecht.

BREEDBEELD vzw

Vorstermanstraat 7, bus 1.5
2000 Antwerpen
+32 (0)3 289 12 00
info@breedbeeld.org

— BREEDBEELD.ORG

Wij helpen beeldmakers groeien

© Jasper Léonard

© Kurt Van der Elst / Choreograaf Lauryn De Ruyck

DANS PUNT

DANS

**Dans,
danser,
danst**

Als steunpunt voor dans en beweging in Vlaanderen en Brussel bevordert Danspunt de artistieke kwaliteit van dans, mét oog voor het maatschappelijke belang ervan. Danspunt is gericht op makers, docenten, organisatoren, dansers en liefhebbers.

Danspunt zet in op talentontwikkeling en competentieverhoging. We bieden makers professionele artistieke coaching en brengen hun creaties naar een breder publiek. Danspunt wil dans op de kaart zetten en zet daarbij sterk in op communicatie en publiekswerking.

Danspunt zet in op groei en heeft oog voor de educatieve noden van het danslandschap. In ons aanbod hebben we daarbij aandacht voor inclusie en internationalisering. Danspunt wil actief knowhow delen: we geven zakelijk advies op maat en stimuleren kennisuitwisseling binnen het veld. Danspunt maakt werk van het borgen, innovatief ontsluiten en overdragen van (volks)dans als immaterieel cultureel erfgoed.

Danspunt is vooral de sparringpartner voor wie gebeten is door dans. De sidekick van dansers, makers en docenten. De linker- en rechterhand van scholen, gezelschappen en dansfans pur sang. Voorbij alle stijlen ondersteunen wij aanstormend talent, creëren wij kansen en zetten we dans op de kaart – in Vlaanderen, Brussel en ver daarbuiten. Zoek je een podium, vorming, advies? Wil je dans kennen, kijken, voelen? Danspunt maakt de vloer vrij voor inspirerende ontmoetingen en artistieke expressie.

Kom langs en dans, danser, danst.

© Rudy Carlier

Danspunt vzw

Sint-Salvatorstraat 18a
9000 Gent
+32 (0)9 269 45 30
info@danspunt.be

— DANSPUNT.BE

LEDEN-ORGANISATIE

WERD OPEN STEUNPUNT

DE SWITCH VAN CENTRUM VOOR BEELDEXPRESSIE NAAR BREEDBEELD

De traditie van een organisatie is het resultaat van jaren rijpen. Traditie biedt een organisatie zekerheid en financiële stabiliteit, maar kan net daardoor ook een rem zijn voor verandering. De keuze om het niet meer te hebben over 'lidmaatschap' of 'leden' en te evolueren van een ledenorganisatie naar een open steunpunt, liep voor BREEDBEELD niet van een leien dakje.

Meer dan 40 jaar traditie

Een korte blik op die traditie: het voormalige Centrum voor Beeldexpressie, 'het CvB', ontstond in 2001 als een versmelting van verschillende koepelorganisaties voor fotografie en film. De overheid voegde daar nog de opdracht multimedia/mediakunst aan toe. Deze koepels verenigden de lokale foto- en filmverenigingen in Vlaanderen en Brussel en hadden hun wortels in de jaren '70. Meer dan 40 jaar traditie dus. Deze groepen met hun samen 5000-tal leden zorgden voor een aanzienlijke inkomstenstroom, goed voor ongeveer 15 procent van het budget van het toenmalige CvB. Een groot deel van dat budget vloeide terug naar deze groepen.

Waarom veranderen?

Ondanks die achtergrond is het Centrum voor Beeldexpressie altijd een 'open' organisatie geweest. Alle activiteiten stonden open voor iedereen, ook voor niet-leden. Met middelen vanuit een extern projectfonds werden regelmatig activiteiten opgezet, gericht op specifieke doelgroepen, zoals studenten en jongeren. Waarom dan deze structuur toch veranderen?

Daar waren drie grote redenen voor. Ten eerste: de werking van de organisatie was afgestemd op een te klein segment van het potentiële publiek. Uit onderzoek naar de amateurkunstensector bleek dat in Vlaanderen en Brussel in het totaal meer

dan 300.000 mensen in meer of mindere mate met foto, film of mediakunst bezig zijn. Met 5000 aangesloten leden, bereikte het Centrum voor Beeldexpressie daar maar een fractie van, met bovendien een heel eigen traditie. Veel van de activiteiten van het CvB, ook al stonden ze open voor iedereen, waren daardoor geënt op de noden van deze verenigingen. Dat stond vernieuwing en verbreding in de weg. Ook de structuur van de organisatie – de raad van bestuur en de algemene vergadering waren samengesteld uit de traditionele achterban – zorgde voor te weinig voeling met het bredere veld.

Ten tweede vormden foto- en filmverenigingen ook een demografisch erg eenzijdige groep. De naamsverandering in 2018 gebeurde dan ook met de idee om een breder publiek aan te spreken waar de gender- en leeftijds kloof minder duidelijk aanwezig was.

Ten slotte vormde het lidmaatschap aan zich ook een struikelblok voor verbreding. Activiteiten met een ledenvoordeel kunnen externe deelnemers het gevoel geven van een inner circle waar ze niet toe behoren. Deze drempel van het eigenlijke lidmaatschap werd weggewerkt, zodat de stap naar de organisatie gemakkelijker werd.

Een nieuw publiek

De traditionele doelgroep – nog steeds 250 aangesloten foto- en filmgroepen – was en blijft een vruchtbare bodem voor de landelijke koepel voor fotografie, film en mediakunst. Met de hervorming van het lidmaatschap wilde BREEDBEELD deze groep een correcte plaats geven in het geheel van haar werking en zo ruimte creëren voor initiatieven voor nieuwe doelgroepen, afgestemd op de noden van de hele sector. Heel deze hervorming vroeg om een nieuwe doorstart, met een nieuwe, frisse aanpak, onder een nieuwe naam: BREEDBEELD!

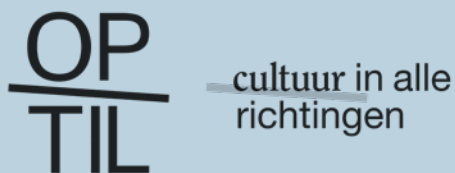
DANSPUNT ALS OPEN HUIS

In 2018 heeft Danspunt de structuur van een ledenorganisatie verlaten. Danspunt zet zich sindsdien volop in om haar werking open te trekken naar iedereen die bezig is met dans.

Danspunt was sinds de oprichting een ledenorganisatie. Om beroep te doen op haar diensten, konden groepen en individuen zich aansluiten als lid. Vandaag wil Danspunt breed inzetten op een dienstverlening voor iedereen uit de danssector. Het lidmaatschap wordt losgelaten, in de plaats komt een helder doelgroepenbeleid.

Choreografen, docenten, dansers, en organisatoren kunnen intekenen op het aanbod van Danspunt, à la carte en volgens hun eigen noden. Aansluitend faciliteert Danspunt ook de kennisdeling en samenwerking binnen de dansgemeenschap. Ze zorgt ervoor dat de sector niet enkel de weg naar Danspunt, maar ook naar elkaar vindt.

Het is een uitdaging om met een 'open huis' zonder leden een grote betrokkenheid te genereren bij de dansminnende doelgroep. Toch zijn de zichtbaarheid en toegankelijkheid van Danspunt nu al merkbaar gestegen. Steeds meer mensen vinden de weg naar het aanbod van Danspunt.

Ben je lid van een amateurvereniging?
Of engageer je je binnen het cultuurbeleid van jouw dorp of stad? En vooral: wil je graag nieuwe, uitdagende samenwerkingen aangaan? Dan is OP/TIL er om jou te informeren, inspireren en ondersteunen. OP/TIL stimuleert cultuur in alle richtingen. Over de grenzen van gemeenten heen, dus bovenlokaal. Tussen genres, sectoren, disciplines of beleidsdomeinen, dus ook transversaal.

Tijdens infosessies geeft OP/TIL een antwoord op vragen. Hoe vraag je subsidies aan voor je project? Waar vind je partners? OP/TIL inspireert ook met voorbeelden van verbindende praktijken via de website en andere communicatiekanalen. Meer weten? Kom naar een event, volg een workshop, ontmoet en leg de link vanuit jouw culturele praktijk.

OP/TIL

Ravensteingalerij 50
1000 Brussel
+32 (0)2 670 06 70
info@cultuuroptil.be

— CULTUUROPTIL.BE

De Federatie verenigt, vertegenwoordigt en informeert (leden)organisaties die over heel Vlaanderen en Brussel actief zijn in het sociaal-cultureel werk en de amateurkunsten.

Maar we durven verder kijken: ook initiatieven op (boven)lokaal vlak staan op onze radar. En voor alle burgers die positieve alternatieven zoeken voor onze samenleving en de ambitie hebben om met hun project te groeien en zo het lokale te overstijgen, stampen we een heuse State of the Region uit de grond. In verschillende regio's brengen we zo creatieve en geëngageerde burgers in contact met elkaar.

Vlaanderen is voor ons ondenkbaar zonder amateurkunsten en sociaal-cultureel werk. Ze zijn het peper en zout van ons sociaal weefsel. Dat is waar wij in geloven. Dat is wat ons drijft, elke dag opnieuw!

De Federatie

Gallaitstraat 86, bus 12
1030 Brussel
+032 (0)2 244 93 39
info@defederatie.org

— DEFEDERATIE.ORG

ONTMOETEN 2

‘De spaties
tussen de
woorden
bieden me
ruimte’

Anna Borodikhina aka Anna Khina is een echte artistieke duizendpoot. Ze ademt met haar 24 lentes één en al creativiteit uit. Anna schrijft, performt, zingt, rapt en maakt beats met een loopstation. Daarnaast is ze ook bezig met theater en fotografie.

Anna is geboren in Kazachstan, woont in Antwerpen en heeft sinds vorig jaar officieel een Belgisch paspoort op zak. Maar daar heeft ze niet op gewacht om haar artistieke carrière uit te bouwen. Ze is een graag en veel geziene gaste op het laagdrempelige podium De Spreekende Ezels van Creatief Schrijven vzw. Ze won de nationale muziekwedstrijd Violencia (2018) en ging op tour met de Poëziebus (2019). Anna veroverde ook heel wat kleine en grote podia in België en Nederland. Zo stond ze al op de planken van o.a. de Arenberg, het Paleis, Monty Kultuurfactorij, Trix, KAAP, Poëziecentrum, de Beursschouwburg, Bronks, Zinnema en Theater Rotterdam. Binnenkort verschijnt haar EP. Ze werkt ook een poëziebundel af.

Anna Borodikhina wil met kunst maatschappelijke taboes doorbreken. Met haar poëzie staat ze stil bij waar veel mensen van weglopen, om je dan te laten dansen op haar innerlijke melodie.

Anna schrijft omdat ze ogen wil openen.

- Ze schrijft zodat ze haar ogen kan sluiten.
- Ze schrijft omdat ze dood wil gaan, en herboren worden.
- Ze schrijft omdat ze uit de smeulende assen van haar schrijfsels wil rijzen.
- Ze schrijft omdat ze wil sterven bij elk punt dat ze zet.
- Ze schrijft om naar adem te happen bij het tikken van een nieuwe hoofdletter.
- Ze schrijft omdat ze rust zoekt.
- Ze schrijft omdat praten soms te moeilijk is.
- Ze schrijft omdat schrijven therapie is.
- Ze schrijft, omdat als je praat, je onderbroken kan worden.
- Ze schrijft, omdat de spaties tussen woorden, haar ruimte bieden.

Dé amateur- kunstenaar bestaat (niet)

Amateurkunstenaar? Aangenaam, even nader kennismaken. De amateurkunstenaar anno nu is niet die van tien jaar geleden. Zijn leeftijd, woonplaats, inkomen en sociologische achtergrond voorspellers om amateurkunstenaar te worden? En welke motieven spelen mee? Waarom doen ze wat ze doen? En wanneer doen ze het?

ONTDEK
OOK ONZE
VIDEO'S

► amateurkunsten.be

Het onderzoek van 2008 (Vanherwegen, Siongers, Smits et al., 2009) toonde aan dat jongeren vaker dan ouderen amateurkunsten beoefenen. Ook de 'Snapshot amateurkunsten', een onderzoeksrapport dat de bevindingen van verschillende Participatiesurveys en een scholenonderzoek naar cultuureducatie samenlegde, toonde aan dat 71% van de jongeren tussen 14 en 17 jaar aan een vorm van kunstbeoefening doet (Vanherwegen e.a., 2016). Jongeren nemen doorgaans ook vaker deel aan actieve dan aan passieve cultuurparticipatie, zoals theater- of museumbezoek (Vlegels & Lievens, 2011; Willekens & Lievens, 2015). Daarnaast bleek uit het onderzoek van 2008 dat evenveel beoefenaars wonen in een stedelijke omgeving als 'onder de kerktoeren', in een landelijke woonomgeving. Vrouwen deden in 2008 iets meer en frequenter dan mannen aan amateurkunsten, en 51% van de bevrageden deed dat (ooit) in groepsverband.

Welk beeld kunnen we vandaag schetsen van de amateurkunstenaar? De nieuwe bevraging peilde bij de respondenten onder meer naar geslacht, leeftijd, woonplaats,

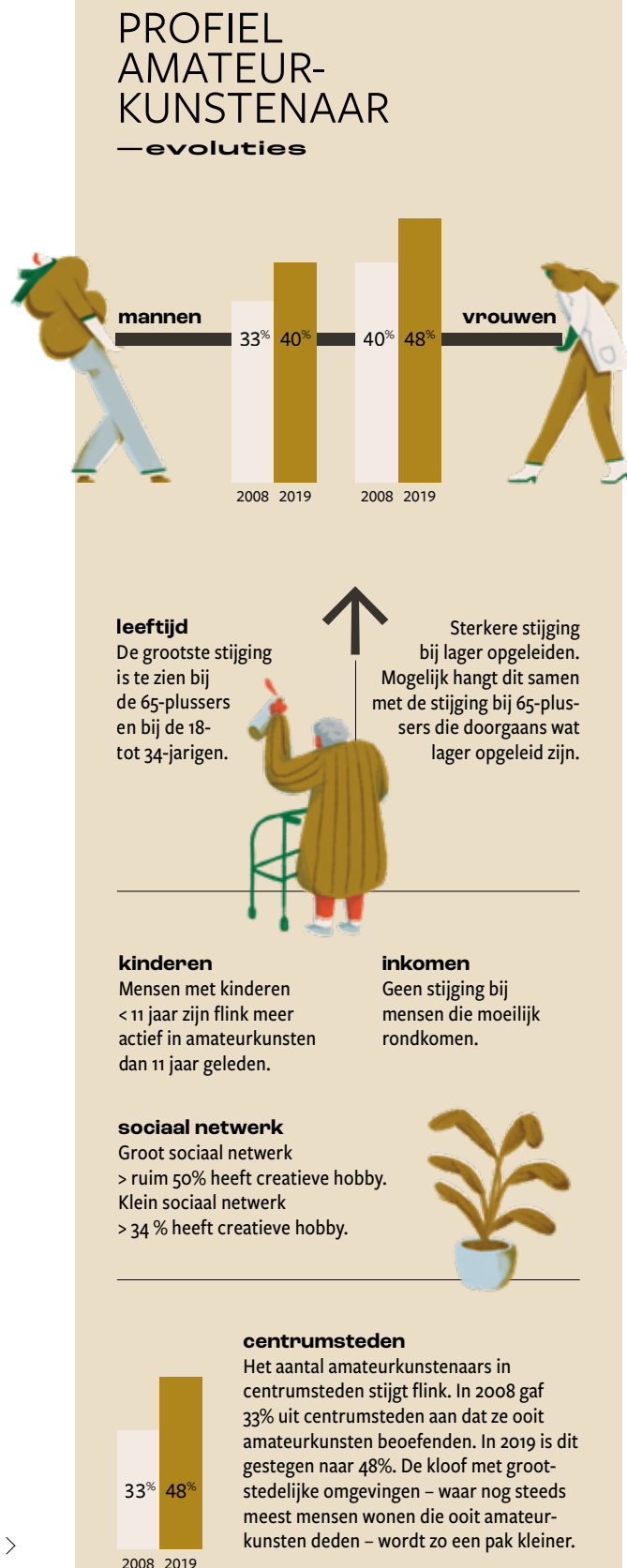
De grootste stijging is te zien bij de 65-plussers en de 18- tot 34-jarigen

opleidingsniveau, financiële-, gezins- en werksituatie, sociaal netwerk en herkomst. De onderzoekers gingen ook na op welke leeftijd en met welke motieven de beoefenaar start met een artistieke hobby. Tot slot belichten we hier of een artistieke activiteit eerder individueel of in georganiseerd verband beoefend wordt en op welke momenten dat gebeurt.

Méér amateurkunstenaars in bijna alle bevolkingslagen

In thema 1 meldden we al dat er in 2019 7% meer amateurkunstenaars waren dan in 2008. Waar toen ongeveer een derde van alle mannen een creatieve activiteit uitoefende, steeg dit elf jaar later naar 40%. Het aantal vrouwelijke beoefenaars nam toe van 40% naar 48%. **De grootste stijging is te zien bij de 65-plussers en de 18- tot 34-jarigen.** Ook 'inactieven' en gepensioneerden ontwikkelen hun creativiteit beduidend meer dan vroeger via amateurkunsten. De gezinssituatie blijkt geen grote factor van belang, al valt het op dat mensen met kinderen jonger dan elf jaar flink meer actief zijn in amateurkunsten dan 11 jaar geleden. Ook opvallend is een sterkere stijging bij lager opgeleiden. Mogelijk is er een verband met de toename van het aantal 65-plussers, die doorgaans ook wat lager opgeleid zijn.

Een ander beeld overheerst als we de financiële situatie bekijken. Bij mensen die moeilijk rondkomen, is er geen stijging te zien. Bij de anderen wel. Zo wordt de sociaal-economische kloof – al te zien in 2008 – verder verdiept. Dit spoort met het ledenonderzoek waarin een grote meerderheid van de respondenten van de 9 landelijke amateurkunstorganisaties aangeeft (relatief) makkelijk rond te komen. Op het vlak van verstedelijking zien we vooral in de centrumsteden een aanzienlijke stijging. In 2008 gaf 33% van de bevrage-

MARKANTE EVOLUTIES

—per discipline

beeldexpressie

Is populairder geworden bij vrouwen (+ in grootsteden)
= genderkloof bijna dicht

zang

Is populairder geworden bij mannen
= genderkloof bijna dicht

zang

Is populairder geworden bij mensen die het financieel moeilijk hebben

beeldende kunst

Stijgt vooral bij de leeftijdsgroepen onder 34 jaar

theater

Alsmaar meer mensen nemen deel aan theater. De groep -18 jarigen en studenten stabiliseert.

dans

Blijft ongeveer gelijk. Een dalend aantal -18-jarigen wordt gecompenseerd door een stijgend aantal gepensioneerden.

muziek

Ook muziek blijft ongeveer gelijk, maar hier zijn het de 35-plussers die de daling bij de jongeren compenseren.

schrijven

Minder -18 jarigen beoefenen schrijven.

den uit centrumsteden aan dat ze ooit amateurkunsten beoefenden. In 2019 is dit gestegen naar 48%. De kloof met grootstedelijke omgevingen – waar nog steeds het meeste mensen wonen die ooit aan amateurkunsten deden – wordt zo een pak kleiner. Van de mensen met een groot **sociaal netwerk** heeft ruim de helft een creatieve hobby. Dat is slechts 34% bij mensen die alleen zijn of een beperkte vriendenkring hebben. Het aandeel van die laatste groep is weliswaar gestegen. Een mogelijke verklaring is dat er anno 2019 meer mogelijkheden zijn om thuis amateurkunsten te beoefenen.

De herkomst van amateurkunstenaars dan: het valt op dat respondenten met minstens één niet-Europese ouder beduidend meer amateurkunsten beoefenen dan respondenten met Belgische ouders. Enkele kanttekeningen zijn wel nodig. Het aantal respondenten met minstens één niet-Europese ouder is erg beperkt in de steekproef, waardoor we deze bevinding niet zomaar kunnen extrapoleren naar alle inwoners die minstens één niet-Europese ouder hebben. Daarnaast wonen mensen met een migratieachtergrond die deelnamen aan het bevolkingsonderzoek wellicht al langer in België, beheersen ze voldoende Nederlands én zijn ze waarschijnlijk eerder hoger opgeleid.

In verschillende disciplines zien we enkele opvallende evoluties. Zo is beeldexpressie populairder geworden bij vrouwen waardoor de genderkloof nu zo goed als gedicht werd. Er wordt ook meer aan beeldexpressie gedaan in grootsteden dan elders. Omgekeerd wordt zang populairder bij mannen waardoor ook deze genderkloof gedicht werd. Bovendien is zang de enige discipline waaraan steeds meer mensen deelnemen die het financieel

moeilijk hebben. Er wordt vooral meer gezongen in Oost-Vlaanderen. Beeldende kunst blijkt vooral in de lift te zitten bij de leeftijdsgroepen onder 34 jaar. Alsmaar meer mensen nemen deel aan theater, met uitzondering van -18 jarigen en studenten. Enkel in West-Vlaanderen zien we die stijgende trend niet. Dans lijkt globaal wat te stagneren. Een dalend aantal -18-jarigen wordt gecompenseerd door een stijgend aantal gepensioneerden. Bij muziek zien we een gelijkaardige evolutie, maar daar zijn het de 35-plussers die de daling bij de jongeren compenseren. Er wordt ook vooral gemusiceerd in de grootsteden, wat in 2008 nog niet zo uitgesproken het geval was. Schrijven is de enige discipline waarin nu minder mensen creatief bezig zijn dan elf jaar geleden. De participatiegraad blijft met 12,6% hoog. Die daling lijkt groten-deels op het conto te staan van de -18 jarigen en studenten.

Zit amateurkunst-beoefening in de genen?

De hierboven vermelde resultaten bieden een algemeen inzicht over de amateurkunstenaar in Vlaanderen. Hoewel dé amateurkunstenaar niet bestaat, kunnen we op basis van de onderzoeksresultaten enigszins voorspellen welke kenmerken het beoefenen van een amateurkunst stimuleren. **Wie maakt méér kans om amateurkunstenaar te worden?**

Uit het grootschalig bevolkingsonderzoek blijkt dat **vrouwen** relatief meer kans maken om ooit of nu amateurkunstenaar te zijn (geweest). Daarnaast neemt de kans op amateurkunstenbeoefening en frequente beoefening toe naarmate men **jonger** is. Personen waarvan de **ouders een creatieve hobby beoefenden** toen de persoon in kwestie zelf tussen 0 en 18 jaar was, maken relatief meer kans om ook zelf amateurkunstenaar te zijn. Uit het onderzoek

blijkt dat vooral de frequente beoefenaars uit gezinnen komen waar de ouders ook zelf een amateurkunst beoefenden. Tot slot blijkt dat de occasionele en frequente amateurkunstbeoefenaars vaker **in een grootstad wonen**. Ook de stedelijkheid speelt dus een voorspellende rol.

Iemands **financiële situatie** heeft eerder een beperkt effect. De onderzoekers concluderen dat wie moeilijk rondkomt, iets minder kans heeft om tot de occasionele participanten te behoren. Hier past de nuance dat het inkomen van een beoefenaar weliswaar slechts een beperkt effect heeft, maar in combinatie met andere factoren wel degelijk een belangrijke rol speelt. Zo zijn minder kapitaalkrachtigen vaak ook lager opgeleid en komen ze verhoudingsgewijs meer uit gezinnen waarvan de ouders ook geen amateurkunstenaars waren. Geen kinderen hebben, heeft een eerder beperkt effect. Wie geen inwonende kinderen heeft, doet relatief vaker occasioneel aan amateurkunsten. Daarnaast hebben lager opgeleiden minder kans om ooit amateurkunsten gedaan te hebben of een occasioneel beoefenaar te zijn. Opvallend is wel dat dit opleidingseffect niet speelt voor de frequente beoefenaars.

Samengevat: één van de belangrijkste voorspellers of iemand al dan niet amateurkunstenaar wordt, is het gezin van herkomst, net als in 2008. In — FIG 02 zien we dat **63% van de beoefenaars met ouders die ooit aan amateurkunsten deden, momenteel ook een creatieve hobby beoefent**. Waren de ouders geen amateurkunstenaars, dan is dat maar 34%.

Bovendien blijkt uit het onderzoek dat dit effect zeer sterk is voor **alle disciplines**. De participatiegraad is vaak het hoogst wanneer ouders dezelfde dis-

cipline hebben beoefend. Dit is vooral het geval voor beeldende kunsten, dans en muziek; minder voor de andere disciplines. De onderzoekers concluderen hieruit dat de intergenerationele overdracht van amateurkunstbeoefening **niet noodzakelijk disciplinespecifiek** is.

Verder in dit thema vind je voorbeelden van intergenerationele beoefening in de koorwereld, beeldende kunsten, dans en muziekverenigingen. Bij de korenfamilie Cantores uit Brugge kun je levenslang zingen: zangers stromen door van het kinderkoor naar het jeugdkoor, het volwassenenkoor en ten slotte naar het seniorenkoor. Ook Kunstwerkt brengt generaties samen in Visite, waarbij klassen uit het lager onderwijs op bezoek gaan bij een woonzorgcentrum in de buurt voor een bijzonder tekenspel. En tijdens Bal Bazaar laat Danspunt grootouders en kleinkinderen – van alle leeftijden – samen dansen.

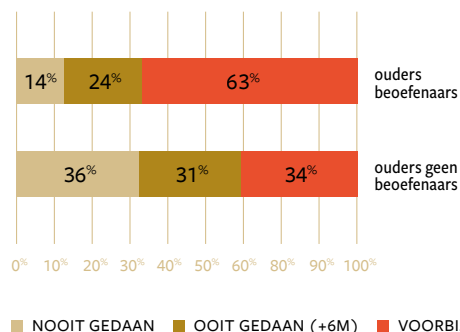
In het ene verhaal worden generaties bewust samengebracht, in andere voorbeelden is intergenerationaliteit impliciet of vanzelfsprekend. Vooral het verenigingsleven – fanfares, koren, harmonies of theatergezelschappen – brengt beoefenaars van alle leeftijden samen. VLAMO beschrijft hoe een muziekvereniging leeftijden verbindt. Niet alleen het artistieke aspect speelt er een belangrijke rol, ook het sociale karakter van amateurkunsten is voor beoefenaars in verenigingen een grote drijfveer.

Eens amateurkunstenaar, altijd amateurkunstenaar
Het bevolkingsonderzoek bekijkt ook de deelname aan amateurkunsten per leeftijdsgroep en voor elke levensfase. **Voor alle disciplines blijkt dat de jongste generatie respondenten – tussen 15 en 40 jaar – het meest amateurkunsten beoefenen.**

63% van de beoefenaars met ouders die ooit aan amateurkunst deden, beoefent momenteel ook een amateurkunst

Dat doen ze tijdens elke leeftijdsfase, maar de piek ligt op jonge leeftijd, namelijk tussen 6 en 18 jaar. Ouderen geven aan minder vroeg gestart te zijn met amateurkunsten. Vooral met beeldexpressie en schrijven zijn zij vaak pas op latere leeftijd gestart. Dat verandert, want voor beeldexpressie valt op dat de jongste generatie respondenten – tussen 15 en 40 jaar – er al op veel jongere leeftijd mee startte. Ook voor dans en theater – en in iets mindere mate voor muziek en zang – valt op dat de piek voor de jongere generaties vroeger komt te liggen. Bij beeldende kunst zit de piek voor alle bevraagde generaties tussen 13 en 18 jaar, waarbij oudere generaties aangeven ook daarna nog actief te blijven. >

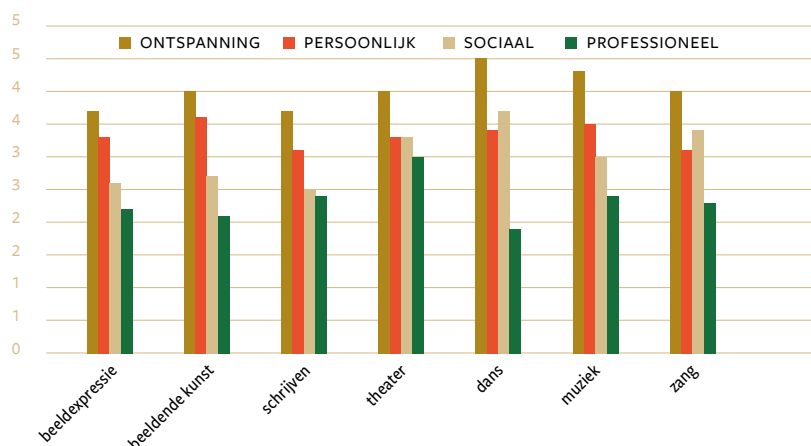
— FIG 02
AMATEURKUNSTBEOEFENING
OPGESPLITST NAAR OUDERS
DIE OOI OF NOOI AMATEUR-
KUNSTEN HEBBEN BEOEFEND

WAAROM DOET DE VLAMING AAN AMATEURKUNSTEN?

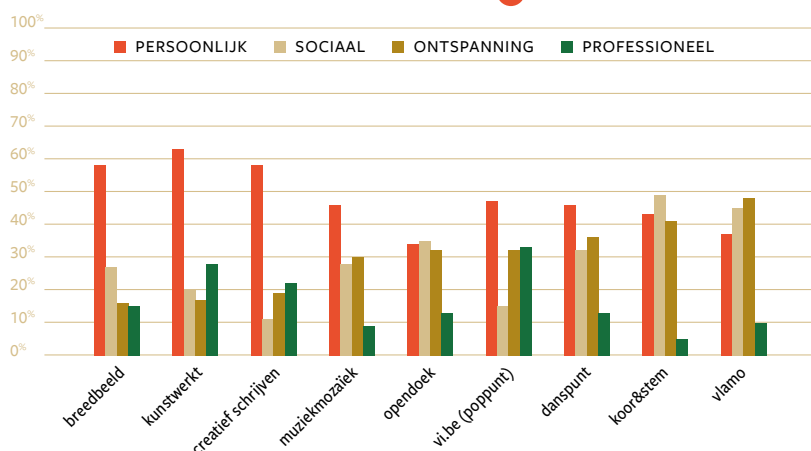
1 ONTSPANNING

— FIG 03
MOTIEVEN VOOR
AMATEURKUNST-
BEOEFENING,
PER DISCIPLINE
2019

CONCLUSIES UIT LEDENONDERZOEK

— FIG 04
TYPE MOTIVATIES
OM DE ORGANI-
SATIESPECIFIEKE
ACTIVITEIT UIT
TE OEFENEN PER
AK ORGANISATIE

MOTIVATIES —kanttekeningen

persoonlijk

Wie DKO volgde, geeft vaker persoonlijke motieven aan.

sociaal

Het sociale aspect scoort het hoogst bij dans, zang en theater. Het laagst bij schrijven en beeldexpressie.

ontspanning

Ontspanningsmotieven vinden we meest terug bij muziek en dans.

professioneel

Voor al mannen tussen 30 en 44 jaar hebben professionele motieven. Professionele motieven vinden we meest terug bij theater en zang.

CONCLUSIES LEDENONDERZOEK

verschillen MET BEVOLKINGSONDERZOEK

Persoonlijke motieven primeren boven ontspanningsmotieven. Respondenten van VI.BE, Kunstwerkt en Creatief Schrijven hebben vaker professionele motieven.

gelijkenissen MET BEVOLKINGSONDERZOEK

Sociale motivatie hoogst bij Danspunt, Koor&Stem en OPENDOEK.

Wat drijft amateurkunstenaars? Waarom doen ze wat ze doen? Het bevolkingsonderzoek vroeg de respondenten die de voorbije zes maanden een creatieve activiteit uitoefenden, naar hun beweegredenen. Vier soorten motieven werden in kaart gebracht. Persoonlijke motieven, bijvoorbeeld nieuwe dingen ontdekken of iets bijleren. Ontspanningsmotieven, zoals je gedachten verzetten of plezier beleven. Sociale motieven, bijvoorbeeld nieuwe mensen ontmoeten of zich sociaal engageren. Tot slot werden ook professionele drijfveren als motiverende factor bekeken. Het gaat dan bijvoorbeeld over erkenning krijgen van een publiek, of er iets aan willen verdienen.

De infografiek laat duidelijk zien dat **ontspanning de belangrijkste beweegreden is om met een creatieve hobby te starten**. Ook persoonlijke en sociale motieven spelen een grote rol, terwijl maar een minderheid eerder professionele ambities heeft. Diezelfde volgorde geldt in grote lijnen voor alle disciplines, maar het is zinvol om te vermelden dat **het sociale aspect het hoogst scoort bij dans, zang en theater** en het laagst bij schrijven en beeldexpressie. Persoonlijke motieven blijken voor alle disciplines ongeveer even belangrijk.

De minderheid die professionele motieven aangeeft, blijkt overwegend uit mannen en 30 à 44-jarigen te bestaan. **Voornamelijk bij theater en zang geven mensen professionele motieven aan.** Muziek en dans worden

DREMPELS: WAT ZIJN HET, WAAR LIGGEN ZE?

daarentegen vooral ter ontspanning beoefend. Voorts valt op dat mensen die DKO gevolgd hebben, meer persoonlijke motieven aanduiden als reden voor hun engagement als amateurkunstenaar.

De bevraging bij de achterban van de negen landelijke organisaties toont een enigszins ander plaatje (zie — FIG 04). Ook hier scoren de ontspanningsmotieven hoog, maar primeren persoonlijke motieven zoals iets bijleren, iets moois maken,... Dat sociale motivaties voorop staan bij dansers, zangers en mensen die bezig zijn met theater, wordt bevestigd door de hoge scores daarvoor bij Danspunt, Koor&Stem en OPENDOEK. Leden van sommige landelijke amateurkunstorganisaties blijken wat vaker ook professionele motieven te hebben. Dit geldt vooral voor de achterban van VI.BE, Kunstwerkt en Creatief Schrijven.

Mensen starten een creatieve hobby vooral ter ontspanning, maar ook persoonlijke en sociale motieven spelen een grote rol

Naast hun beweegredenen peilde het onderzoek ook naar wat mensen ervan weerhoudt om een creatieve hobby op te nemen. **Wat staat hen in de weg?** Deze drempels werden ook in vier categorieën ingedeeld: **gebrek aan tijd, gebrek aan interesse, praktische drempels en sociale drempels.** Tijdsgebrek blijkt voor alle disciplines de belangrijkste boosdoener. Weliswaar met de kanttekening dat we niet kunnen concluderen dat tijdsgebrek dé reden is om geen creatieve activiteiten op te nemen. Niet geïnteresseerd zijn – ‘het is niets voor mij’ of ‘ik blijf liever thuis’ – scoort ook vrij hoog. Praktische drempels (locatie, kostprijs,...) worden minder vaak aangegeven en ook sociale drempels (schrik, zich ongemakkelijk voelen,...) zijn zeker niet doorslaggevend. Het lijkt er dus op dat **vooral een mix van contexten in de weg van een creatieve hobby staat.**

Beschouwen we de aangeduide drempels vanuit persoonskenmerken, dan valt op dat **praktische belemmeringen en tijdsgebrek sterk sociaal gestructureerd zijn.** Zo geven vrouwen, jongeren en financieel kansarme mensen vaker praktische drempels aan. Wie in een centrumstad woont, ervaart net minder praktische drempels. Jongeren, mensen met kinderen en inwoners van een grootstad wijzen het vaakst op tijdsgebrek.

Ten slotte werd ook het verband bekeken tussen de aangegeven drempels en de woonplek. Drie drempels zijn bij uitstek ‘lokaal’:

De grootte en kwaliteit van het aanbod en de beschikbaarheid van infrastructuur blijken vooral in grootsteden en op het platteland knelpunten

het aantal en de kwaliteit van het aanbod en de beschikbaarheid van infrastructuur en materiaal. In de middelgrote centrumsteden blijkt men daar nogal tevreden over te zijn, in de grootstad en op het platteland zijn het wel duidelijke knelpunten. Ook provinciaal zijn er verschillen. Zo zijn deze drempels nauwelijks aanwezig in Limburg, maar des te meer in Oost-Vlaanderen (vooral dan gebrek aan infrastructuur en materiaal).

INDIVIDUEEL OF TOCH LIEVER GEORGANISEERD?

27% van de amateur-kunstenaars volgde ooit les in het deeltijds kunst- onderwijs

Een creatieve hobby kan je in je eentje in je tuinhuis beoefenen of je kan er samen met anderen voor gaan. Het ligt niet voor de hand om aan de hand van de onderzoeksresultaten strikt af te bakenen wie individueel of in georganiseerd verband actief is, ligt niet voor de hand. Net als vergelijken met 2008, omdat de toen gestelde vraag afweek van die in het recente onderzoek. Toch bevestigen de cijfers grotendeels wat we eigenlijk al weten: vooral dans, muziek en

zang worden in georganiseerd verband beoefend. Er zijn wel enkele evoluties.

In het bevolkingsonderzoek werden onder de noemer 'georganiseerde vormen van deelname' drie elementen bekeken. Eén: les volgen in het deeltijds kunstonderwijs. Twee: vorming of cursus volgen buiten het DKO (bijvoorbeeld bij amateurkunstenverenigingen, culturele centra, privéscholen, kunsteducatieve organisaties). Drie: lid zijn van of betrokken zijn bij een club, gezelschap of vereniging.

— FIG 05 geeft weer welke disciplines in georganiseerd verband beoefend werden en voor welke disciplines men lessen volgt/ volgde. In het algemeen stellen we dus vast dat binnen nagenoeg alle disciplines alle georganiseerde vormen van deelname stijgen ten opzichte van 2008, met uitzondering van theater en -in mindere mate- zang.

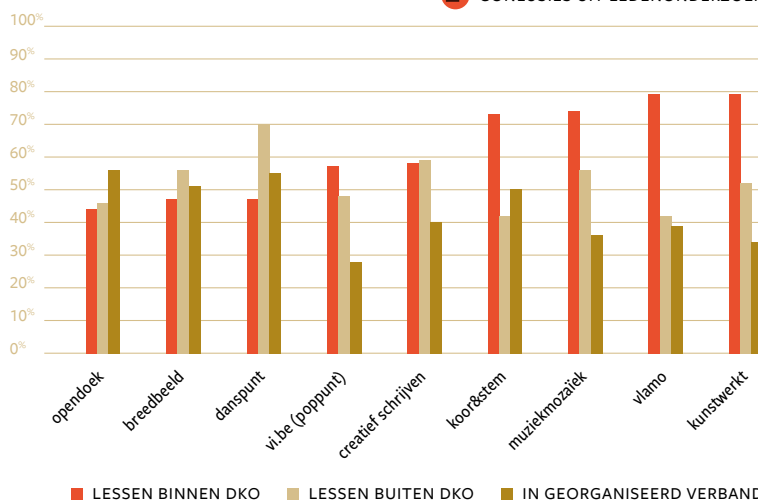
Vooreerst stijgt voor alle disciplines het aantal mensen dat les volgde in het deeltijds kunstonderwijs van 21% in 2008 naar 27% in 2019. Daarnaast leiden we uit de tweede kolom van — FIG 05 af dat vooral dansers en muzikanten anno 2019 beduidend meer lessen volgen buiten het DKO en/of betrokken zijn bij een club of vereniging dan in 2008. Bij theater en zang zien we een omgekeerde beweging. Kijken we ten slotte naar het aantal mensen die hun creatieve hobby in georganiseerd verband uitoefenden, hetzij in het DKO, hetzij in de vorm van andere lessen, hetzij in een club of vereniging (= derde kolom), dan zien we voor bijna alle disciplines een stijging.

Dat de bevindingen uit het ledenonderzoek hier sterk van afwijken, hoeft niet te verbazen (zie — FIG 06). Het is vrij logisch dat de achterban van de negen landelijke amateurkunstenorganisaties hun artistieke hobby vaker in een

— FIG 05
ORGANISATIEVERBAND
VAN AMATEUR-
KUNSTENAARS
PER DISCIPLINE,
VERGELEKEN MET 2008

	% DKO		% Lessen buiten een academie of in een ander georganiseerd verband		% Lessen (in of buiten DKO) of betrokken bij een club, vereniging	
	2008	2019	2008	2019	2008	2019
beeldexpressie	5%	9%	12%	12%	16%	21%
beeldende kunst	15%	19%	15%	16%	29%	34%
schrijven	0,4%	1%	4%	6%	4%	7%
theater	7%	10%	37%	23%	43%	32%
dans	5%	8%	50%	58%	54%	66%
muziek	22%	33%	25%	36%	40%	63%
zang	13%	15%	47%	38%	57%	52%

CONCLUSIES UIT LEDENONDERZOEK

— FIG 06
PERCENTAGE
RESPONDENTEN
DAT OOI LESSEN
HEEFT GEVOLGD
OF EEN CREATIEVE
ACTIVITEIT HEEFT
UITGEOEFEND IN
EEN GEORGANISEERD
VERBAND PER
AK ORGANISATIE
(ALGEMEEN)

club, vereniging of gezelschap beoefenen. Wel opvallend is dat leden van een landelijke amateurkunstenorganisatie nóg vaker een opleiding volg(d)en in het DKO. Bij Kunstwerkt en VLAMO loopt dat op tot maar liefst 79% van de respondenten. Hetzelfde geldt voor de lessen buiten het DKO. **Algemeen volgen leden van de landelijke amateurkunstenorganisaties en mensen die erbij betrokken zijn vaker les – binnen en buiten het DKO – en oefenen ze hun activiteit vaker in georganiseerd verband uit.**

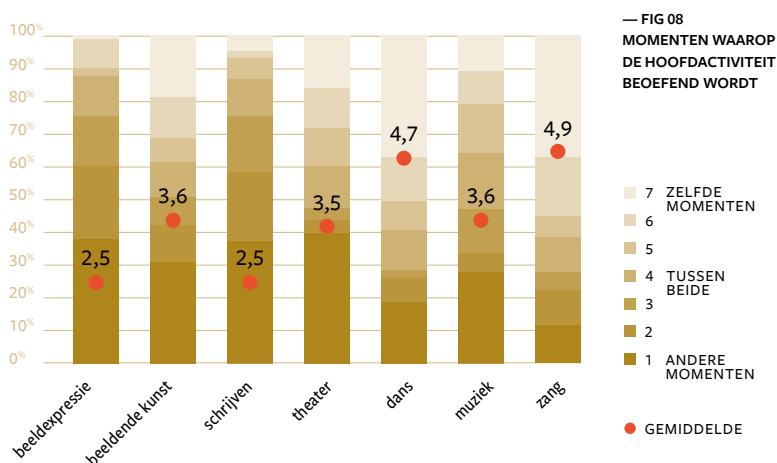
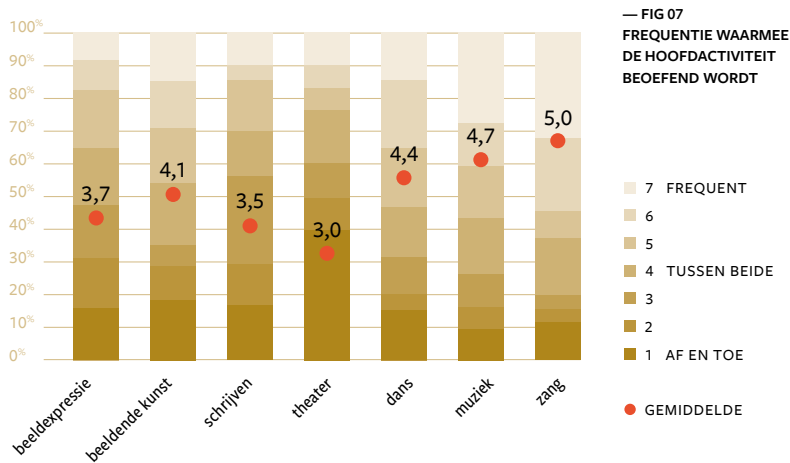
Valt die algemene stijging van beoefenaars die ooit DKO of andere cursussen volgden te rijmen met de daling van het aantal 'frequente' beoefenaars (zie thema 1)? Toch wel, want waarschijnlijk speelt de instroom van jongere generaties – die vaker op jongere leeftijd lessen hebben gevolgd – hier een grote rol. Zeker binnen hogere en middenklasse gezinnen is er een trend naar *customization* van het gestructureerde vrijetijdsaanbod voor kinderen. Lees: het is niet ongewoon om hobby's te combineren en vaak te switchen tussen clubs, organisaties en instellingen (Bennett et al., 2012). De jongere generaties onder de respondenten combineren ook op oudere leeftijd verschillende vrijetijdsactiviteiten.

Wie betrokken is bij een landelijke amateurkunstenorganisatie, volgt vaker cursussen en beoefent de artistieke praktijk vaker in georganiseerd verband

FREQUENTIE EN REGELMAAT: GROTE VERSCHILLEN

Het onderzoek polste ook naar de frequentie en de regelmaat waarmee amateurkunstenaars actief zijn. Daaruit blijkt dat vooral **zang en muziek** op dat eerste vlak **hoog scoren**, theater het laagst (zie — FIG 07). Qua regelmaat zien we dat vooral voor zang

en dans op vaste tijdstippen uitgevoerd worden, terwijl schrijven en beeldexpressie niet tijdsgebonden zijn. Dat deze twee laatste vaker individueel beoefend worden en daardoor niet afhankelijk zijn van vaste tijdstippen, speelt natuurlijk mee. (zie — FIG 08).

KOORZANG, VAN JONG TOT OUD

—Cantores

Vier Brugse koren vormen extended korenfamilie

Het oorspronkelijke Brugse oratoriumkoor Cantores maakte de voorbije jaren een enorme evolutie door. Vandaag vormen vier koren samen een echte korenfamilie. Een gesprek met dirigenten Reinhard Andries en Hans Helsen.

In 2005 kwam Reinhard Andries ter ore dat Cantores op zoek was naar een nieuwe dirigent. Andries: “Cantores was een gevestigde waarde, maar je moet jezelf af en toe heruitvinden.” In 2013 kwam er daarom naast het oorspronkelijke koor ook een jeugdkoor: Cantores Twist, voor jongeren van 13 tot 25 jaar. Andries: “We hebben een repertoire met verschillende stijlen en genres. Ik probeer alle jonge koorleden zangtechniek en zelfstandigheid bij te brengen. Zo kunnen ze probleemloos doorstromen naar het volwassenenkoor, Cantores Avvio.”

In september 2015 volgde nog een uitbreiding, met kinderkoor Cantores Primo voor

kinderen vanaf het tweede leerjaar en seniorenkoor Cantores Continuo. Hans Helsen werd dirigent. Cantores Continuo is er voor ervaren koorzangers vanaf 55 jaar. Helsen: “We laten enkel nieuwe leden toe met de nodige bagage. Er moet muzikaal en sociaal een match zijn.”

Een seniorenkoor voor senioren mét ervaring is een unicum. Helsen: “Ook hier ligt de lat hoog. Ik vind het belangrijk om de focus te verleggen van ‘Wat lukt er niet meer?’ naar ‘Wat is onze kracht? Ik ken geen enkele ander seniorenkoor waar zo veel kennis en ervaring in één ruimte zit.”

Andries: “Door een apart seniorenkoor is het volwassenenkoor aantrekkelijker geworden. Een erg interessante dynamiek. Als we andere koren hierin kunnen inspireren of adviseren, zou dat fantastisch zijn.” Reinhard en Hans willen het muzikale niveau blijven optillen en de korenfamilie per leeftijdsgroep verder uitbouwen. “Een koor speciaal voor jonge tieners zou leuk zijn. En wie weet ooit een kleuterkoor?”

— CANTORES.BE

VISITE – TEKENEN EN TAART

—Kunstwerkt

De tekenklas op verplaatsing

Het project Visite van Kunstwerkt brengt twee generaties samen en laat jong en oud ongedwongen en verrassend samen tekenen. Ontmoeting en plezier staan voorop. Tijdens Visite gaan klassen uit het vierde, vijfde en zesde leerjaar op bezoek in een woonzorgcentrum in de buurt voor een bijzonder tekenspel. Al spelend en tekenend leren ze elkaar beter kennen – en als afsluiter is er taart.

Tekenen heeft unieke eigenschappen: het laat je anders naar de dingen en de wereld kijken. Bovendien is tekenen een ideaal middel om mensen met elkaar te verbinden. Van die eigenschap maakt Visite gebruik: we verbinden generaties die vaak heel weinig contact met elkaar hebben. Nuttig, want uit studies en ervaringen blijkt dat jong

‘Tekenen heeft unieke eigenschappen: het laat je anders naar de dingen en de wereld kijken’

en oud wel degelijk graag in elkaars gezelschap vertoeven.

Visite ontstond uit Drawing Days, een internationaal tekenfestival met één simpel en geniaal doel: iedereen aan het tekenen brengen. Voor de editie 2019 – 2020 van Visite ontwikkelde Etna vzw een nieuw concept met een mooie, kleurrijke vormgeving waarbij tekenen wordt herleid tot de essentie: lijnen, kijken en verbeelding.

© Romane Velters

— KUNSTWERKT.BE/VISITE

MAG IK DIT BAL BAZAAR VAN U?

—Danspunt

© Margo Mot

Grootouders en kleinkinderen – van alle leeftijden! – dansen samen

Grootouders en kleinkinderen via beweging dicht bij elkaar brengen: dat wil Danspunt bereiken met Bal Bazaar. Tijdens workshops dansen grootouder-en kleinkindduo's met elkaar. Ze communiceren via beweging, geven elkaar vertrouwen en delen waardevolle momenten.

Waarom precies grootouders en kleinkinderen? Anne-Lore Baeckeland, artistiek-educatief medewerker bij Danspunt: "Grootouders worden soms vergeten in onze samenleving. Met dit initiatief voor grootouders en kleinkinderen – en zonder ouders – leren ze elkaar anders kennen."

Dans is non-verbale communicatie. Intiemmer dan woorden waarmee je dingen kan verbloemen. Je stelt je kwetsbaar op als je samen beweegt. Die intimiteit is ook Anne-Catherine Platel bijgebleven. Zij nam met

haar kleinzoon deel: "We deden een oefening waarbij we elkaar moesten omhelzen en weer uit elkaar moesten smelten. Dat was mijn mooiste moment. Niet alleen van ons, ook voor de anderen. Zo schoon en lief!".

"Eerst verliepen de workshops wat onwennig", vervolgt Anne-Catherine. "Maar een groeiend vertrouwen maakte het steeds leuker." De speelse aanpak en de dansvloer spelen een grote rol. Scenografe Saskia Louwaard ontwierp voor Bal Bazaar een vloer met leuke symbolen die je doen fantaseren en bewegen. "Er ontstaat een spel waarbij kinderen en grootouders afspraken maken die enkel zij begrijpen."

De reeks werd afgesloten met een toonmoment, waarna ook het publiek wordt uitgenodigd op de dansvloer. Anne-Catherine kijkt er met een warm gevoel op terug: "Ik onthoud vooral zoveel blijheid. De kinderen vonden het zo leuk dat ze dit met hun grootouders konden doen. Die interactie is erg mooi!".

— BALBAZAAR.BE

OP MUZIEK STAAT GEEN LEEFTIJD

—VLAMO

De muziekvereniging werkt verbindend

Muziek verbindt alle leeftijden: dat weerspiegelen de cijfers van een ledenonderzoek waarin elke leeftijdsgroep is vertegenwoordigd. Inter-generationaliteit is dan ook eigen aan het muziekverenigingsleven. Binnen eenzelfde vereniging vinden we een unieke mix van generaties terug. Ook in de moderne, drukke, geïndividualiseerde samenleving van vandaag slagen muziekverenigingen er in om mensen van alle leeftijden te verenigen. Hoe komt het dat verschillende generaties muzikanten – soms zelfs hele gezinnen of families – in staat zijn om samen te spelen binnen één vereniging? Wat is de verbindende kracht?

Het laagdrempelige karakter van de muziekvereniging speelt zeker een belangrijke rol. Fysieke prestaties zijn geen hoofdzak en je hoeft geen

volleerd muzikant te zijn om bij een muziekvereniging te mogen spelen. Muzikanten mogen er geleidelijk hun muzikale vaardigheden en talent ontplooiën. Jong en oud, beginners en gevorderden: ze hebben hier allemaal een plaats. In het kielzog van je meer ervaren collega-muzikanten leer je al doende de muzikale kneepjes van het vak.

Een muziekvereniging is eigenlijk een muzikale familie waar tieners en tachtigers zij aan zij aan kunnen deelnemen. Het is een plek waar je levenslang kan blijven musiceren. De gedeelde uitdaging om samen toe te werken naar een goed muzikaal samenspel, zorgt voor vriendschap en verbondenheid over leeftijdsgrenzen heen. Elke muzikant telt en kan leren van een ander. Een vereniging vormt je immers niet enkel artistiek, maar ook sociaal. Muziek is dan ook een universele taal die mensen, los van hun verschillen, verbindt.

© Robert Boons

— VLAMO.BE

DIT ZIJN WIJ

AUDE VANDECAVEYE
23 jaar — Geluwe
showkorps / percussioniste

ROMEO LOTHY BAMPENDE
29 jaar — Borgerhout
hiphop / New style

ANNICK DESRAMAULTS
54 jaar — Deerlijk
violiste

LORE SEVERI
22 jaar — Paal
Severe dj

LEON VLIEX
52 jaar — IJsselstein (NL)
dirigent en componist

CARINE BOOGHS
62 jaar — Oostende
schilderkunst / tekenkunst

EDOUARD SCHNEIDER
25 jaar — Gent
grafiek

HANNE BRACAVAL
24 jaar — Wuustwezel
fotografie

JAN VUYE
49 jaar — Gent
dirigent

KIM SNAUWAERT
34 jaar — Gent
schilderkunst / tekenkunst

YARIE LAUWERS
15 jaar — Gentbrugge
acteur

EMILIEN SIMON
29 jaar — Brussel
mediakunst

EMIEL VERNEERT
18 jaar — Bottelare
trompet

AN ALEN
59 jaar — Laakdal
dirigent

WILLY JONCKHEERE
78 jaar — Brugge
trompet / klaroenblazer

ESOHE WEYDEN
21 jaar — Deurne
slam Poetry

SOLANGE THEYS
59 jaar — Lendeledede
hedendaagse dans / butoh

THEO MUNTERS
64 jaar — Alken
acteur

STIJN HOFMAN
25 jaar — Gent
gitarist en zanger

VANESSA DANIËLS
39 jaar — Dilbeek
poëzie

JOSEFIËN VERCRUYSSSE
29 jaar — Relegem
dwarsfluit

**EN NOG ZO'N
2.149.582
VLAMINGEN**

ONTPLOOIEN 3

‘Voor ons
hoeft dat
competitie-
gegeven niet’

© Sophie Nuytten

Choreografen Kathy Nagels, Dries Verstreepen en Cleo Vanlommel hebben elk hun eigen dansgezelschap, maar ze werken ook samen in Volta Dance Collective. Het wedstrijd-landschap bood hen en hun amateurdansers niet genoeg podiumkansen, dus bundelden ze hun krachten. De gezelschappen van Volta bieden elkaar podia aan in hun eigen stad, maar ze werken ook samen aan een reizende dansvoorstelling door Vlaanderen.

Waarom Volta? Bieden danswedstrijden niet genoeg podiumkansen?

Dries — “Wedstrijden zijn niet altijd plezierig, ik wilde meer artistieke vrijheid.”

Cleo — “Een choreografie maken volgens een wedstrijdreglement met allerlei restricties gaf mij geen voldoening meer als choreografe. Ook de gevorderde dansers waren op zoek naar meer variatie.”

Kathy — “Voor ons hoeft dat competitiegegeven niet.”

Hoe ervaren jullie die vrijheid bij Volta?

Cleo — “Explosieve choreografieën worden gewaardeerd op wedstrijden, maar wat als je zachter wilt gaan? We denken niet in stijlen.”

Dries — “We respecteren elkaar, dagen elkaar uit en zetten een kwalitatief geheel neer op het podium met onze dansers. We kennen elkaar goed.”

Kathy — “Ook op de afterdrink weet iedereen wie wij zijn. Niet alles valt in de smaak, maar die open sfeer is heel waardevol.”

Waarin is Volta geslaagd?

Dries — “Elke editie is een carte blanche om zotter te doen. Mensen komen kijken om te genieten.”

Kathy — “Iedereen heeft evenveel zeggenschap. Tegelijk kunnen we elk ons eigen ding doen. Er is zoveel publiek voor dans.”

Cleo — “We maken korte voorstellingen na elkaar, met veel afwisseling. Laagdrempelig en perfect voor de potentiële dansliefhebber.”

— FACEBOOK.COM/VOLTADC

Ondersteuning is een gedeelde verantwoordelijkheid

Tot wie wend je je voor een geschikte exporuimte?
Waar vind je die artistieke vervolmakingscursus?
In dit thema onderzoeken we waar de amateurkunsten-
beoefenaars ondersteuning vinden. Van de negen
landelijke amateurkunstenorganisaties tot de lokale
besturen. En ook 'de ambities' en 'de noden' van de
amateurkunstenaar zijn net zo bont als het veld zelf.

**ONTDEK
OOK ONZE
VIDEO'S**

► amateurkunsten.be

D

De meer dan twee miljoen Vlamingen die amateurkunsten beoefenen, doen dat in een ecosysteem van diverse organisaties: van het DKO tot de gemeenschaps- en cultuurcentra, van de lokale vereniging tot de kunsteducatieve organisatie, van het podium van het jeugdhuis tot de professionele podia. De amateurkunstenaar wordt optimaal ondersteund als elke speler in dit ecosysteem zijn rol opneemt. Bijgevolg is **de ondersteuning van het amateurkunstenveld een gedeelde opdracht en verantwoordelijkheid**. Beoefenaars van amateurkunsten doen dat in hun lokale amateurkunstenvereniging, maar evengoed in organisaties uit het **sociaal-cultureel werk**, zoals Wisper of Vormingplus. Ook **kunsteducatieve organisaties**, zoals MOOOV, Artforum, De Veerman,... of organisaties uit de **erfgoedsector** bieden amateurkunstenaars een thuis. Tot slot nemen ook de **lokale besturen** een belangrijke rol op in de amateurkunstenbeoefening. De cultuur- en gemeenschapscentra zijn het kloppend hart van de lokale en regionale kunst- en cultuurbeleving. Ze bieden inspiratie, vormingen en een podium. Bovendien zorgen lokale besturen voor onder andere informatie, infrastructuur, communicatie en in veel gevallen ook financiële ondersteuning. **De landelijke amateurkunstenorganisaties spelen een verbindende rol tussen al deze actoren**, en vertalen de noden van de beoefenaars in een bepaalde discipline naar concrete begeleiding en ondersteuning.

De landelijke amateurkunstenorganisatie als droomfabriek

Voor we de onderzoeksresultaten induiken, gaan we even dieper in op de ondersteuning van de negen landelijke amateurkunstenorganisaties voor amateurkunstenaars, verenigingen en groepen die actief zijn in het veld. De landelijke koepels zien zichzelf als een **droomfabriek** voor de kunstenaar. Ze organiseren hun werking *bottom-up* en komen tegemoet aan de noden en dromen die leven in hun discipline. Ze versterken het veld en vullen leemtes in, bijvoorbeeld met cursussen, vorming, toonkansen, feedback, informatie of begeleiding.

De koepels werken op maat van hun discipline: hun werking kan onderling sterk verschillen. In thema 1 — *in kaart* zagen we al dat de ene koepel zich eerder profileert als ledenorganisatie, terwijl de andere meer werkt als open sectororganisatie. Vaak zien we dat de werking eigenschappen van beide organisatievormen vertoont.

Naast maatwerk bieden aan de beoefenaar, treden de negen landelijke amateurkunstenorganisaties op als *matchmaker*: ze verbinden beoefenaars, (sub)disciplines, sectoren en generaties over alle grenzen heen. Bovendien hebben de amateurkunstenorganisaties een eigen internationaal netwerk, waardoor ze inspirerende praktijken en innovaties uit het buitenland kunnen delen en initiëren. Ze treden op als **expert**. Dankzij hun **helikopterblik op het veld** zijn ze voor vele spelers, beleidsmakers en overheden een uithangbord en aanspreekpunt van hun discipline. Vaak nemen ze een **signaalfunctie** op en vestigen ze de aandacht op bestaande noden, evoluties en tendensen in de amateurkunstenpraktijk.

Wat hen bindt, is uiteraard passie voor de amateurkunste- >

De landelijke amateurkunstenorganisatie speelt een verbindende rol tussen de verschillende sectoren waar amateurkunsten worden beoefend

De landelijke koepels zien zichzelf als een droomfabriek voor de kunstenaar

De ondersteuning is steeds meer op maat en focust op duurzame ontwikkeling, feedback en coaching

- naar. In de eerste plaats focussen de negen amateurkunstenorganisaties op ondersteuning van lokale groepen en individuele beoefenaars. Dat doen ze door talloze vormingen, workshops en infosessies aan te bieden, zowel gericht op de artistieke ontplooiing als op praktische ondersteuning. Dat kan gaan van een vorming over montage, exposeren, theatermonologen schrijven, over juridische info over verzekeringen, vzw-wetgeving en ledenwerving, tot opleidingen om schrijfdocent of dansdocent te worden.

Verder in dit thema: enkele voorbeelden van de vele ondersteuningstrajecten waarmee de koepels de ontwikkeling van de beoefenaars stimuleren. VI.BE vertelt hoe een lokaal project als Lokale Helden en een concours als Sound Track niet alleen de talenten van de individuele beoefenaar ontwikkelt, maar ook een gezond Vlaams muzieklandschap stimuleert. Met De Grote Belgische Dansvitrine zorgt Danspunt voor podiumkansen en artistieke coaching voor choreografen. Ook de folkwereld heeft coaching en talentontwikkeling nodig. Muziekmozaïek organiseert daarom jaarlijks de Stage voor Traditionele Volksmuziek. De organisatie licht

haar artistiek-pedagogische visie op artistieke groei en talentontwikkeling toe. Andere voorbeelden van talentontwikkeling zijn Opus One, waarmee BREED-BEELD jonge en nieuwe fotografen een uitstalraam biedt. Op het Luisterplein biedt Muziekmozaïek tijdens de Gentse Feesten beginnende amateurfolk- en jazzgroepen podiumkansen. Koor&Stem vertelt over BEvocal, het eerste Belgisch Nationaal Jeugdkoor dat jongeren hun talent maximaal helpt te ontwikkelen. Kunstwerkt focust dan weer op inhoudelijke feedback op beeldend werk tijdens De Gesprekken en organiseert met Parcours sessies over portfolio en tentoonstellen. Met Speelhetsslim biedt OPENDOEK gratis theateradvies en trajectbegeleiding voor elk theatergezelschap dat de ambitie koestert om nog verder te springen. Opvallend in al deze voorbeelden is de focus op duurzame talentontwikkeling. **De voorbije jaren focust ondersteuning steeds vaker op ontwikkeling, feedback en coaching en minder op competitie.** Terwijl er vroeger vaker wedstrijden werden georganiseerd, gebeurt de begeleiding nu steeds meer op maat van de beoefenaar en met het oog op duurzame ontplooiing.

Kweekvijver voor talent Talentontwikkeling is het hart van de werking van de amateurkunstenkoepels. In thema 1 — *in kaart* kon je lezen dat in 2018 de landelijke amateurkunstenorganisaties van de Vlaamse overheid de opdracht kregen om de talentontwikkelingstrajecten van de provincies over te nemen, te actualiseren en over heel Vlaanderen te verduurzamen. Kunstwerkt nam Buren bij kunstenaars over van de provincie West-Vlaanderen en hervormt deze openateliërdagen vanaf 2021 tot Atelier in Beeld. VI.BE, de clubs van het Clubcircuit,

AB en JHOB werkten samen de provinciale popconcours uit als het podium- en kansenparcours Sound Track, over heel Vlaanderen.

Ook de andere koepels maakten plannen voor duurzame en geactualiseerde talentontwikkelingstrajecten. Een amateurkunstenaar die zich verder wil ontplooiën, kan niet zonder talentontwikkeling. We zagen in thema 2 — *ontmoeten* al dat — na ontspanning — persoonlijke motieven als bijleren, zichzelf ontwikkelen en nieuwe vaardigheden ontwikkelen belangrijke stimulansen zijn om aan amateurkunst te doen. Bij de respondenten van het ledenonderzoek blijkt dat nog meer het geval: ‘ontwikkeling’ en ‘interesse’ zijn de belangrijkste motivaties voor de respondenten van zes van de negen amateurkunstenkoepels.

Naar het professionele circuit hoeft talentontwikkeling niet te leiden. Maar een deel van de amateurkunstenaars heeft die ambitie. Elke beoefenaar moet de kans krijgen om zichzelf te ontplooiën, los van niveau of ambities. En dat kan doordat het ecosysteem van spelers verschillende vormen van proeven, prikkelen, verdiepen en vervolmaken aanbiedt.

Elke beoefenaar moet de kans krijgen om zichzelf te ontplooiën, los van niveau of ambities

WELKE AMBITIES KOESTERT DE AMATEUR-KUNSTENAAR?

De amateurkunstenorganisatie ondersteunt de beoefenaar in alle stadia van het spectrum tussen beginner en gevorderde, en in alle fasen van de levensloop. Zoals VI.BE het later in dit thema beschrijft: “Dát is net de rol van een amateurkunstenorganisatie: die eerste stappen ondersteunen, mee spelplezier en beleving stimuleren en – als je er klaar voor bent – het traject samen met jou uittekenen. Waar het ook mag eindigen, onder de kerktoren of op het podium van Werchter, lokaal of internationaal.”

Het bevolkingsonderzoek ging na waar de ambities van de amateur-kunstenaar zich vooral situeren.

Applaus? Applaus!

Beoefenen amateurkunstenaars hun creatieve hoofdactiviteit enkel voor zichzelf, om hun werk/ creaties te tonen aan mensen die ze kennen, of aan een breder publiek? Ruim twee vijfde geeft aan het enkel voor zichzelf te

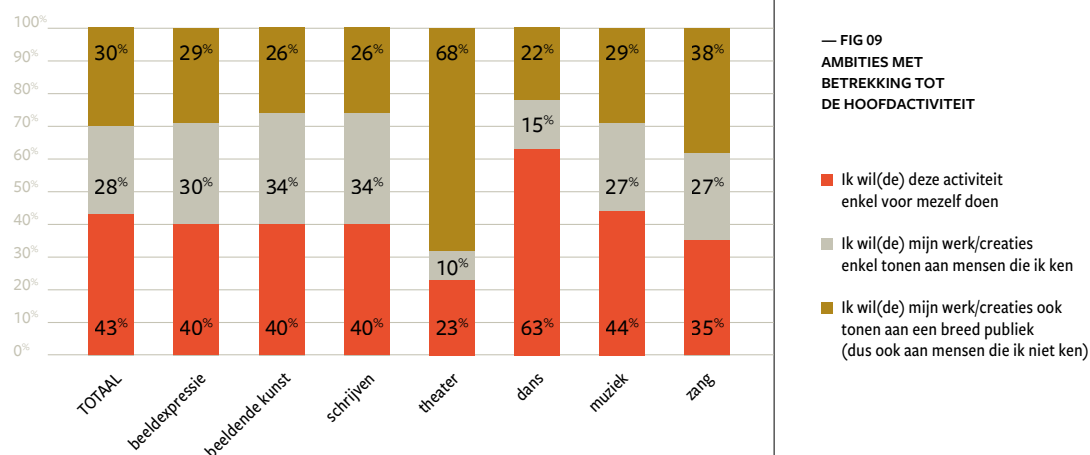
doen. De rest is min of meer gelijkmatig verdeeld tussen ‘delen met kennissen’ en ‘delen met een breder publiek’. Dat theater hiervan afwijkt is logisch (68% wil werk tonen aan een breed publiek). Ook bij zangers is die ambitie iets hoger. Andersom geeft 63% van de dansers aan dit enkel voor zichzelf te willen doen (zie — FIG 09).

Binnen de landelijke amateurkunstenorganisaties ligt het anders. Uit het ledenonderzoek blijkt dat minstens de helft van alle respondenten – voor alle disciplines – een breed publiek wil bereiken. Dat geldt het meest voor VI.BE (91%) en het minst voor Muziekmozaïek (52%).

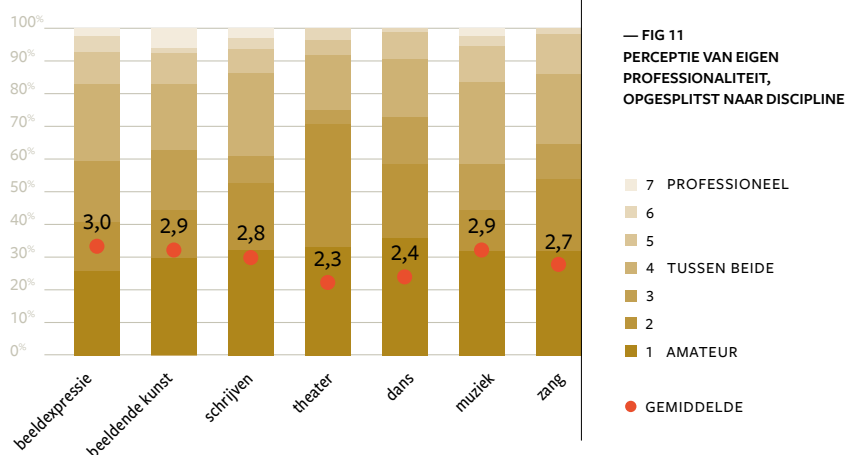
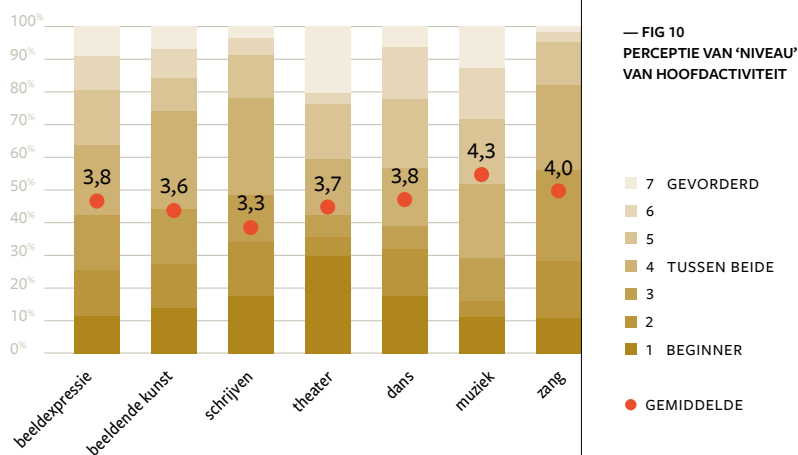
Hoe goed ben ik eigenlijk?

Tot slot gaven de bevroegden ook een subjectieve perceptie over hun eigen ‘niveau’ en een zelfevaluatie van hun ‘professionaliteit’. De gemiddelde beoefenaar ziet zichzelf als ergens tussen ‘begin- >

Wie betrokken is bij een landelijke amateurkunstenorganisatie, geeft aan werk te willen tonen voor een breed publiek

De gemiddelde beoefenaar ziet zichzelf als ergens tussen 'beginner' en 'gevorderde' in

> **ner' en 'gevorderde' in.** Voor schrijven neigt het iets meer naar 'beginner' (zie — FIG 10). Qua 'professionaliteit' is de gemiddelde beoefenaar nog iets bescheidener. Vooral beoefenaars van theater en dans beschouwen zichzelf vaker als 'amateur' (zie — FIG 11).

Uit de ledenbevraging blijkt dat vooral de respondenten van Danspunt, Kunstwerkt en BREEDBEELD zichzelf eerder als gevorderd zien. Bij de achterban van VLAMO, OPENDOEK en Koor&Stem situeert de grootste groep zich ergens tussen 'gevoerd' en 'tussen beide' in.

De perceptie over 'professionaliteit' is ook in het ledenonderzoek iets lager. **Deskundigheid valt voor de respondenten met andere woorden niet samen met het professioneel beoefenen van de kunstactiviteit.** Ter illustratie: 30% van de respondenten van Danspunt beschouwt zichzelf als gevorderd, maar slechts 12% geeft aan een professioneel niveau bereikt te hebben. Een heldere lezing van deze resultaten is lastig, omdat we onvoldoende zicht hebben op hoe de respondenten – zowel in het bevolkings- als het ledenonderzoek – de begrippen 'amateur' en 'professioneel' precies interpreterden. Zo kan de mate van professionaliteit door sommigen bijvoorbeeld gelezen worden als de mate waarin ze iets verdienen met hun creatieve hobby. We komen er in thema 5 op terug.

WAT ZIJN DE NODEN EN VERWACHTINGEN VAN DE AMATEURKUNSTENAAR?

De deelnemers aan het bevolkingsonderzoek kregen negen stellingen voorgelegd over vormen van steun of facilitering voor het beoefenen van amateurkunsten. Op bijna elke stelling geeft telkens minstens 10% aan er (veel) nood aan te hebben. Drie stellingen springen eruit. **Zo geeft 17% aan nood te hebben aan cursussen en vormingen en 15% aan contact met andere beoefenaars. 15% vraagt ook meer ondersteuning van de lokale stad of gemeente.**

Voor sommige noden is het patroon over alle disciplines heen erg gelijklopend. Zo blijkt er algemeen weinig nood te zijn aan juridische of administratieve ondersteuning en ervaart **ongeveer één op vijf respondenten een behoefte aan creatieve cursussen en vormingen**. Maar voor enkele noden zijn er ook grote verschillen tussen disciplines. (zie tabel 21). Eén op vier die met theater bezig is, signaleert een (grote) nood aan **mogelijkheden om eigen werk te tonen**. Ook bij zangers (21,1%) en muzikanten (19,4%) blijkt die nood hoog. Bij de andere disciplines schommelt dit tussen de 4 en de 10%. Ook **geschikte infrastructuur vinden** is een pijnpunt binnen deze drie disciplines. Mogelijkheden om eigen werk te tonen en infrastructuur vinden, zijn sterk lokaal gebonden: beide noden hangen allicht samen met de vraag naar meer ondersteuning door de eigen stad of gemeente. Bij muzikanten lijkt dat wat minder uitgesproken het geval te zijn. Zangers, muzikanten, schrijvers en mensen die met theater bezig

zijn, zijn het meest op zoek naar **contact met andere beoefenaars**. Opvallend: bij de zangers en mensen die met theater bezig zijn, geeft meer dan 30% aan meer lokale ondersteuning te verwachten. Tot slot valt op dat de **nood aan promotie van eigen werk** veel sterker leeft bij zangers en schrijvers. Bij zang geeft zelfs 32,5 % aan nood te hebben aan meer steun bij het promoten van eigen werk of activiteiten: dubbel zo hoog als binnen de andere disciplines.

De noden verschillen ook naar gelang de woonplaats of de plek waar de creatieve hobby wordt beoefend. (zie — FIG 13) Zo is in de grootsteden de vraag naar meer creatieve cursussen en vormingen het hoogst, net zoals de vraag naar betere toegang tot geschikte infrastructuur. Wie zegt het meest nood te hebben aan meer ondersteuning van het lokaal bestuur, woont vooral in de grootstad of in centrumsteden.

Enkele van deze noden werden bevraagd in het **ledenonderzoek**. Dat wie betrokken is bij een landelijke organisatie wat vaker noden signaleren, wekt weinig verbazing. Leden/betrokkenen bij de landelijke organisaties zijn frequenter met hun artistieke praktijk bezig en zien zichzelf ook meer als 'gevoerd' (zie eerder). Het valt op dat vooral de **respondenten van VI.BE, Kunstwerkt en BREEDBEELD aangeven dat ze verschillende noden hebben**. In lijn met hun ambities (zie hoger) vraagt minstens de helft van hen **meer mogelijkheden om hun werk te tonen en**

steun voor het promoten van eigen werk of activiteiten. De helft van de respondenten van deze drie organisaties wil ook **meer contact met andere beoefenaars**. Een kleine helft van de achterban van VI.BE vraagt meer steun om de **creatieve hobby betaalbaar te maken en meer juridische/administratieve ondersteuning**. In iets mindere mate geldt dit ook voor de achterban van Kunstwerkt. De **nood aan infrastructuur** blijkt bij deze drie disciplines het hoogst, maar ook bij Danspunt en OPENDOEK kampen leden met infrastructuurproblemen. Tot slot is de nood aan **meer creatieve cursussen en vormingen** vooral aanwezig bij de achterban van BREEDBEELD (48%) en Danspunt (47%).

Wat verder nog opvalt in het ledenonderzoek, is dat ongeveer de helft van alle bevraagden – over alle disciplines heen dus – de ondersteuning van het eigen lokaal stads- of gemeentebestuur tekort vindt schieten.

Ongeveer één op vijf respondenten heeft behoefte aan meer creatieve cursussen en vormingen

— FIG 12

**NODEN VAN BEOEFENAARS
PER DISCIPLINE**

	BEELD- EXPRESSIE	BEELDDE KUNST	SCHRIJVEN	THEATER	DANS	MUZIEK	ZANG	TOTAAL
Meer steun om mijn creatieve hobby BETAALBAAR te maken	14,9%	20,1%	12,8%	13,8%	7,9%	17,8%	23,8%	12,1%
Meer JURIDISCHE of ADMINISTRATIEVE ondersteuning bij mijn creatieve activiteiten	15,3%	10,6%	6,4%	10,3%	4,1%	11,5%	18,4%	7,5%
Meer mogelijkheden om mijn werk te TONEN	7,0%	10,2%	6,7%	24,1%	4,1%	19,4%	21,1%	8,3%
Meer/betere toegang tot geschikte INFRASTRUCTUUR zoals ateliers, repetitieruimtes, ...	14,9%	15,6%	4,3%	28,6%	9,5%	29,0%	27,5%	11,6%
Meer creatieve CURSUSSEN en VORMINGEN	23,0%	23,0%	17,0%	21,4%	21,9%	22,0%	31,7%	16,8%
Meer ondersteuning voor mijn creatieve activiteit door de lokale STAD of GEMEENTE	12,2%	20,2%	15,2%	32,1%	19,4%	22,6%	31,7%	15,1%
Meer steun bij het PROMOTEN van eigen werk of activiteiten	9,7%	10,2%	19,6%	14,8%	6,9%	14,2%	32,5%	9,8%
Meer CONTACTEN met andere beoefenaars	16,4%	18,7%	25,5%	28,6%	13,5%	28,7%	27,5%	15,3%

— FIG 13

**NODEN VAN BEOEFENAARS
NAAR WOONPLAATS**

	GROOTSTAD	CENTRUMSTAD	NIET OF MINDER VERSTEDELIJK GEBIED
Meer creatieve CURSUSSEN en VORMINGEN	22,5%	20,8%	16,9%
Meer/betere toegang tot geschikte INFRASTRUCTUUR zoals ateliers, repetitieruimtes, ...	19,6%	11,0%	10,0%
Meer ondersteuning voor mijn creatieve activiteit door de lokale STAD of GEMEENTE	18,6%	19,0%	14,5%
Meer CONTACTEN met andere beoefenaars	18,2%	16,1%	14,9%
Meer steun om mijn creatieve hobby BETAALBAAR te maken	13,9%	9,9%	11,1%
Meer steun bij het PROMOTEN van eigen werk of activiteiten	9,8%	8,5%	9,1%
Meer JURIDISCHE of ADMINISTRATIEVE ondersteuning bij mijn creatieve activiteiten	9,7%	3,4%	6,1%
Meer mogelijkheden om mijn werk te TONEN	9,6%	5,9%	7,1%

ALGEMENE NODEN

—TOP 4

1 | 16,8%
Meer creatieve cursussen en vormingen

2 | 15,3%
Meer contact met andere beoefenaars

3 | 15,1%
Meer ondersteuning stad/gemeente

4 | 12,1%
Meer steun om betaalbaar te maken

GROOT— STEDEN

—TOP 4

1 | 22,5%
Meer creatieve cursussen en vormingen

2 | 19,6%
Meer / toegang tot geschikte infrastructuur

3 | 18,6%
Meer ondersteuning stad/gemeente

4 | 18,2%
Meer contact met andere beoefenaars

NODEN PER DISCIPLINE

—vaststellingen

Nood aan mogelijkheden om eigen werk te tonen

theater — 24,1%
zang — 21,1%
muziek — 19,4%

Nood aan geschikte infrastructuur

muziek — 29%
theater — 28,6%
zang — 27,5%

Meer ondersteuning door stad/gemeente

theater — 32,1%
zang — 31,7%
muziek — 22,6%

Contact andere beoefenaars

muziek — 28,7%
theater — 28,6%
zang — 27,5%
schrijven — 25,5%

Nood aan steun voor promo eigen werk

zang — 32,5%
schrijven — 19,6%

Het valt op dat theater, zang en muziek beduidend meer (lokale) noden signaleren dan alle andere disciplines.

LEDEN- ONDERZOEK

—vaststellingen

Meer noden

Wie betrokken is bij een landelijke organisatie signaleert meer noden (= logisch)

Steun stad/gemeente

Ongeveer 50% van alle bevroagden (voor alle disciplines) vindt ondersteuning van stad of gemeente onvoldoende.

VI.BE, Kunstwerkt en BREEDBEELD

- Meer mogelijkheden om werk te tonen: telkens minstens 50%
- Steun voor promo eigen werk: telkens minstens 50%
- Meer contact andere beoefenaars: telkens 50%
- Nood aan infrastructuur: telkens iets minder dan 50%

VI.BE

- Bijna 50% van leden VI.BE vraagt steun om hobby betaalbaar te maken
- Bijna 50% van leden VI.BE vraagt meer juridische/administratieve ondersteuning

BREEDBEELD

48% van leden BREEDBEELD wil meer creatieve cursussen en vormingen

Danspunt

48% heeft nood aan meer of betere toegang tot infrastructuur en 47% wil meer creatieve cursussen en vormingen

OVER EEN GEZOND MUZIKAAL LANDSCHAP

JE WORDT NIET GEBOREN OP HET PODIUM VAN WERCHTER

Songwriters (muzikanten
van shebad en Anyssa)
en coach (David Pollock)
in actie tijdens songwriting
camp Loof — 2019
© SilkeVanweddingen

Voor haast alle artiesten begint het muzikale verhaal onder de kerktoeren. Maar wat als daar amper kansen liggen voor lokaal talent? Met wat geluk zijn er wat mensen begaan met je traject als artiest, maar meestal moet je het zelf uitzoeken. Dan kan je terecht bij VI.BE, dat je op weg helpt met advies, speelkansen en ondersteuning om te groeien. Wie weet lonkt ooit het podium van Rock Werchter.

“Je wordt niet geboren op het podium van Werchter”. Gevleugelde woorden van Mike Naert, directeur van concertzaal Het Depot in Leuven. Hij weet dat je er als artiest, meer dan wie ook, keihard moet voor werken.

Toch hebben veel muzikanten geen ambitie om ooit op zo’n Main Stage te staan. Zij hebben heel andere vragen en noden. Voor hen speelt VI.BE de rol van een amateurkunstenorganisatie: die eerste stappen ondersteunen, spelplezier en beleving stimuleren en – als je er klaar voor bent – het traject samen uittekenen. Richting kerktoeren of podium van Werchter. Lokaal of internationaal.

Twee organisch gegroeide projecten maken zichtbaar hoe we vandaag bij VI.BE muzikanten, dj’s, producers ... ondersteunen. Met **Lokale Helden** zetten we in op alle artiesten onder die kerktoeren en bouwen we – samen met lokale partners – aan een gezond muzikaal landschap. Het project **Sound Track** bouwt daarop verder als bovenlokale hefboom voor talentontwikkeling en professionalisering. Twee projecten die aantonen hoe lokale en bovenlokale hefboomen een landschap helpen bloeien.

LOKALE HELDEN: TALENTONTWIKKELING ÉN PROFESSIONALISERING STARTEN LOKAAL

De winnende foto van onze
fotowedstrijd bij Lokale Helden
genomen tijdens een pop-up-
concert in Oudburg — 2017
© SjoskeBrackx

Feedbacksessies voor dj's
en producers tijdens Lit'ron!
Festival 2019 in de Brusselse
Sint-Gorikshallen
© Danila Lavrovski

Met het project Lokale Helden stortte VI.BE – toen nog Poppunt – zich in 2015 voor het eerst op het lokale muzikantschap. Toen we de eerste editie organiseerden als onderdeel van de Week van de Amateurkunsten, koesterden we niet meteen grote verwachtingen. 50 optredens van muzikaal talent in hun eigen dorp, gemeente of stad? Dat zou een succes zijn. Het werden er meer dan 1000, verspreid over 137 gemeenten.

Een succesformule die goesting geeft

Onze succesformule bleek oorlogisch: een ecosysteem gebaseerd op 'goesting'. Organisatoren opbellen, warm maken en laagdrempelig op weg zetten naar lokale artiesten op het podium, met een lokaal publiek er voor. Vonden we wél of net géén lokale organisator? In beide gevallen schakelden we ook de lokale cultuurdienst en jeugddienst in om hen te ondersteunen of mee te detecteren. De basis van een duurzame relatie met lokale besturen zag het licht.

Na die eerste editie kwamen organisatoren terug en artiesten voelden 'de vonk'. Een kwart van alle muzikanten op Lokale Helden speelde voor het eerst voor een live publiek. Die vuurdoop is in het leven van elke muzikant een bepalend moment. Ze geeft vleugels en overtuigt om verder aan de weg te timmeren, eerst in

de eigen stad of gemeente, maar dan... lijkt alles mogelijk. Het startpunt van talentontwikkeling.

Net als in ieder ander ecosysteem, begint een gezond muziekklimaat bij de basis. Het lokale vormt dé voedingsbodem waar muzikanten en organisatoren kunnen bloeien en waar de gemeenschap de vruchten van plukt. Door tijdens vier edities van Lokale Helden aan het recept te sleutelen, werken we vandaag in meer dan 200 gemeenten aan een gezond lokaal muzikantschap.

Maatschappelijke noden voelen én aanpakken

Dit succes duurzaam en future proof krijgen, was dé uitdaging. Het ging niet zonder slag of stoot. Er waren signalen dat artiesten lokaal nog andere fundamentele noden hebben.

IMPACT METEN ALS HEFBOOM

Door onze contacten met lokale besturen voelden we aan dat de impact, kracht en waarde van muziek lokaal nog onbekend, dus onbemand en weinig ondersteund was. Door in te zetten op een impactmetingstraject, verzamelden we via de evaluatie-enquêtes bij alle organisatoren cijfers die bewijzen dat Lokale Helden meer was dan een wervend event of een eendagssucces. De impactmeting legde vier grote effecten bloot van lokaal inzetten op muziek.

Inzetten op muziek:

- > wakkert ondernemingszin aan
- > brengt een divers publiek op de been
- > bevordert talentontwikkeling
- > draagt bij tot een positieve samenleving die inwoners verbindt met artiesten, organisatoren en beleid

Deze bevindingen – gesteund door cijfers – omzetten in een overtuigende infographic, was dé manier om 1 op 1 lokale besturen op weg te zetten om samen met ons hun muziekscene gezond te houden. Het besef groeide dat cultuur- of vrijetijdsbeleid verrijkt kon worden met een lokaal muziekbeleid.

DE STEM VAN DE ARTIEST

Lokale Helden bracht ook aan het licht dat de stem van muzikanten zelden lokale besturen bereikt. Muzikanten, dj's, producers, multi-performers... zijn niet verenigd en zetelen amper in een jeugd- of cultuurraad. Maar zonder de artiest aan het woord te laten, kan je moeilijk een muziekbeleid vorm geven. Om de noden van de muzikanten, dj's, producers en multi-performers in kaart te brengen, richtte VI.BE de Popraden op, een efficiënte inspraakmethode die elke stad of gemeente kan aangrijpen om het lokaal beleid verder te verdiepen.

We bundelen de communicatiekracht van VI.BE met die van de stad of gemeente

BOVENLOKALE SAMENWERKINGEN LATEN AMATEURKUNSTENAARS DOORGROEIEN

en roepen artiesten op om hun noden kenbaar te maken via een online enquête. Daarna organiseren we een **Popraad**, waarbij we debatteren over de resultaten met muzikanten, organisatoren, overige sleutelspelers en de gemeente of stad. Een methode die de afgelopen twee jaar zijn waarde bewees in 26 steden en gemeenten en waar we in de toekomst ook met andere lokale besturen aan willen werken.

INCLUSIEF DIVERS WERKEN

Lokale Helden is er voor alle artiesten, los van genres, niveaus en achtergronden en muziek is een grote verbinder over culturen heen. Het is ook een recht, waar niet iedereen gebruik van kan maken. Bij VI.BE misten we expertise en netwerk. In 2018 grepen we het momentum aan om daar verandering in te brengen. Via de sessies van Integratiepact vzw vonden we een unieke partner: Internationaal Comité vzw (IC). Samen schreven we een dossier voor het Integratiepact dat eind 2018 groen licht kreeg. Daardoor konden we twee tijdelijke projectmedewerkers aanwerven, die fulltime als brugfiguren in het Lokale Heldenteam zouden meewerken om goesting te creëren bij organisatoren. Mét resultaat. Uit meer dan 145 aangesproken organisatoren met een migratiegeschiedenis of andere nationaliteit kwamen 97 enthousiaste spelers zich engageren om verder te werken met Lokale Helden & VI.BE. Een ongezien resultaat, dat ons motiveerde om verder te bouwen.

Tijdens het tweedaagse bootcamp in de Ardennen werd onder begeleiding het ideale groeiparcours van de 18 laureaten van Sound Track uitgezet.
© Silke Vanweddingen

VI.BE daagt lokale organisatoren in 2020 uit om lokaal talent het hele jaar door een podium te geven en dat vooral zichtbaar te maken met het LH-label.
© Gert-Jan De Baets

Het lokale niveau is waar talentontwikkeling start, maar hoe raak je verder? Een volgende logische stap voor muzikaal talent met ambitie is bovenlokaal uitgroeien. Lokaal veel kansen grijpen en vanuit doorzettingsvermogen de talenten verder ontwikkelen, zijn noodzakelijke voorwaarden (maar geen garantie).

Vanuit VI.BE voelden we aan dat de uitdaging bovenlokaal lag. Een artiest heeft begeleiding op maat nodig om verder te groeien. Begeleiding die zorgt voor specialisatie die doorgroeit stuwt. Deze beweging van lokaal naar bovenlokaal is de start van wat we 'professionalisering' noemen. Het 'kiemen' ervan start lokaal, het doorgroeien onder begeleiding bovenlokaal. Zo lever je maatwerk en vergroot je de deskundigheid van de artiest.

De provinciale popconcoursen als katalysator

Al sinds het eerste interprovinciaal overleg tussen de provinciale jeugd/cultuurdiensten in 1999, zit VI.BE samen met deze partners om professionalisering aan te zwengelen. Binnen de dynamiek van het overleg ontstonden in alle provincies eigen popconcoursen, om de twee jaar georganiseerd en ondersteund door de provinciale jeugd- of cultuurdiensten. VI.BE – toen nog Poppunt – voegde daar het speeldansen-natraject '100% Puur, pop uit de provincies'

aan toe. Het sluitstuk voor de doorstroming van talent op bovenregionaal niveau. Later werd ook Brussel betrokken in dit overleg (VGC en Jeugd & Stad). Zo ontstond het Kampioenschap van Brussel.

De concoursen zorgden dat opkomend muzikaal talent op een gezonde manier kon doorstromen via voorrondes, halve finales, finales en coaching. Een natuurlijk biotoop met de juiste groeikansen. Omdat alle Vlaamse provincies en Brussel meededen, was de bovenlokale relevantie voor het muzieklandschap groot.

Sound Track: uniek begeleidingstraject als bovenlokale hefboom

Vanaf 2015 leek de succesformule uitgewerkt: twee van de zes concoursen hielden ermee op. De interne staatshervorming dreigde bestaande regionale initiatieven te doen verdwijnen. Gelukkig werd dit scenario vermeden. Overtuigd van de dynamiek en het belang van bovenlokaal samenwerken over provincies heen, werd het netwerk nieuw leven ingeblazen. Samen met het Clubcircuit, de koepelorganisatie van muziekclubs in Vlaanderen – die toen al bijna alle partners verenigde van de oude provinciale popconcoursen – creëerde VI.BE Sound Track. Een uniek begeleidingstraject met kansen voor doorgroeiende artiesten uit de vijf provincies en Brussel.

EEN LIJN DIE DOORLOOPT VAN LOKAAL NAAR BOVENLOKAAL

De bedoeling: regionaal muzikanten opvissen en hen een monstercoalitie van partners bieden die hen naar boven zou stuwten. De eerste editie sloeg nagels met koppen. Uit meer dan 1000 inschrijvingen speelden 136 artiesten voorrondes, 45 streden mee in de regionale finales en 18 gingen door naar een op maat geschreven bootcamp en natraject met doorgroeikansen in 2020.

Wat maakt Sound Track uniek? Om aan de diverse noden van onze doorstromende artiesten tegemoet te komen, gebruikten we het bovenlokaal als hefboom. Eerst creëerden we een bovenlokale coalitie van partners. Voor het eerst groepeerden we het voltallige Vlaamse Clubcircuit en de concertzaal AB. Dat netwerk vulden we aan met natrajectpartners zoals Formaat en andere vertegenwoordigers uit de professionele muzieksector. Een netwerk dat in staat was om bovenlokaal in heel Vlaanderen talent te ondersteunen.

Met de partners werd er gesleuteld aan een nieuw recept. Het nieuwe project krijgt één uniforme projectnaam- en oproep. Een nationale campagne zorgt voor een landelijke uitstraling en regionale gebondenheid. Sound Track was geboren: een combinatie van speelkanalen en een talentontwikkelingsproces, op maat van elke individuele artiest. De live optredens zijn meetmomen-

ten om de noden van elke artiest te scannen. Nieuw was de verbreding: waar de provinciale popconcoursen een rock/pop-uitstraling hadden, streefden we nu naar een brede waaier aan genres, ingevuld door een campagne met ambassadeurs en tussenpersonen bij de inschrijvingen.

Regionale eigenheid én spreiding werd een belangrijke parameter bij het plannen van de voorrondes. Als startpunt van het vervolgetraject organiseerden we een tweedaags bootcamp waarop we de 18 geselecteerde artiesten uitnodigden. Ze kwamen voor het eerst in contact met elkaar en met de professionele muzieksector tijdens een weekend van inspiratiesessies, netwerkmomenten en zakelijke en artistieke begeleiding. Een intakegesprek voor iedere artiest, waar hun persoonlijk vervolgetraject op maat bepaald werd, was de afsluiter. Van februari 2020 tot maart 2021 doorlopen de 18 geselecteerde artiesten een traject op maat, over provinciegrenzen heen. Afsluiten doen we begin 2021 met een showcase- en mediamoment waarop de drie meest gegroeide artiesten optreden, een illustratie van de kracht van dit bovenlokale talentontwikkelingstraject. Het wordt ook het officiële startschot voor het nieuwe ontwikkelingstraject 2021-2022, waarvan de oproep dan online gaat.

De winnende foto van onze
fotowedstrijd bij Lokale Helden
vrij: de beste foto voor lokaal
talent in Staphorst, Leuven
© Silke van der Linden

Lokale Helden als kickstart, Sound Track als doorstart. Ook al spelen beide projecten in een andere competitie, ze reiken elkaar de hand. Professionalisering zien we als een organische lijn die doorloopt van lokaal naar bovenlokaal. Het lokale niveau vormt de voedingsbodem. Lokale Helden deed ons inzien dat artiesten in die humuslaag opstaan en rustig kunnen groeien. Het bovenlokale niveau Sound Track zien we als het grensgebied waar Amateurkunstenaars de Kunsten omarmt, waar artiesten binnen hun proces van talentontwikkeling en professionalisering excelleren van amateurkunstenaar tot professioneel kunstenaar.

We zijn benieuwd wat we binnen enkele jaren over onze schouder heen zullen zien. Wie weet waar we op het pad van talentontwikkeling en professionalisering terecht zullen zijn gekomen.

‘Lokale Helden als kickstart, Sound Track als doorstart’

De Grote Belgische Dansvitrine
© Kurt Van der Elst

CHOREOGRAFEN

linksboven
Verona Verbakel

rechtsboven / linksonder
Antonia Volodina

rechtsonder
Bert Vanden Berghe

HOE VER WIL JE GAAN IN JE CREATIE?

**‘De Dansvitrine
haalt de vijf
kilometer hoge
muur tussen
amateur en
professional
naar beneden’**

— BERT VANDEN BERGHE

Met de Grote Belgische Dansvitrine toont Danspunt een staalkaart van wat er leeft binnen de dans. Danspunt mikt op eigen creaties met goesting en originaliteit, eerder dan op professionaliteit en techniek. Maar hoe zet je in op talentontwikkeling en competentieverhoging wanneer elke dansstijl eigen wetten, regels en geschiedenis heeft?

Persoonlijk coachingtraject op maat

Verspreid in Vlaanderen en in Brussel en samen met culturele, inhoudelijk sterke partners, organiseert Danspunt artistieke feedbacksessies voor danskunstenaars. Iedereen kan een danscreatie – een eigen *work-in-progress* – tonen aan een straf team van choreografie-experts. Die geven persoonlijke feedback en selecteren een tiental creaties, die vervolgens een intens coachingtraject doorlopen tot aan de *grande finale*: de podiumvoorstelling.

Leren creëren en artistieke keuzes maken

Antonia Volodina beoefent Bharata Natyam, een Indische klassieke tempeldans. Die stijl is sterk verankerd in een historische en religieuze traditie. “Na het feedbackmoment met de coaches, werd mijn uitdaging meteen duidelijk: hoe kon ik creatieve vrijheid verzoenen met de strikte regels van mijn dansvorm, zonder er respectloos mee om te gaan?”

“Hoe ver wil jij gaan?”, vroeg Greet Van Poeck, mijn coach. Ik zat vast aan de regels van mijn dansstijl en moest veel loslaten. Als dramaturge had zij wél een achtergrond waarin alles kon. Al mijn ideeën stelde ze in vraag. Door die persoonlijke gesprekken over mijn werk kwam ik erachter dat er altijd mogelijkheden zijn om vrijer te werk te gaan, zonder dat het voor mij en mijn stijl onaanvaardbaar zou

DE GROTE BELGISCHE
DANSVITRINE
ALS KATALYSATOR VAN
ARTISTIEKE VRIJHEID

worden. De Dansvitrine gaat voor mij om anders te leren kijken.”

Muren afbreken

Zoals in andere projecten van Danspunt, kijkt ook de Dansvitrine over alle stijlen en genres heen. Buikdans, bewegingstheater, experimenteel en modern delen uiteindelijk hetzelfde podium. De Grote Belgische Dansvitrine breekt muren af. Voor Bert Vanden Berghe, die uit de circuswereld komt, is de Dansvitrine een instrument “om gestimuleerd te worden, om na te denken over je werk, niet enkel over de muziek en de pasjes, maar ook de artistieke productie als geheel. Het project haalt de vijf kilometer hoge muur tussen amateur en professional naar beneden”.

“Je kunt ruimtes bieden en workshops geven aan amateurdansers,” vertelt Bert, “maar de Dansvitrine gaat om het creatieproces met een link naar de professionele wereld. Het verbindt op een spontane manier.” Ook Antonia herkent zich in dat procesmatige karakter van de Dansvitrine waarin de voorstelling op het podium net zo goed deel uitmaakt van je leertraject: “Het publieke moment is een voorstelling van een *work-in-progress*, van ideeën en experimenten die samenkomen.”

Meer artistieke vrijheid

Waar Antonia nu mee bezig is? “Ik ben teruggegaan naar de techniek en volg masterclasses. Ik heb voor mijn stuk in de Dansvitrine, *Hands*, alleen de armen belicht, terwijl het in mijn stijl altijd om het geheel gaat. Dat onderzoek en experiment wil ik voortzetten. Ik ben ook alerter tijdens voorstellingen, waardoor ik mezelf kan afvragen: “Wat vind ik van deze keuzes? Zijn ze interessant voor mijn werk? Dat soort vragen kunnen stellen, geeft veel meer artistieke vrijheid”.

— DANSVITRINE.BE

KANSEN CREËEREN
TIJDENS DE STAGE
VOOR TRADITIONELE
VOLKSMUZIEK

TALENT- ONTWIKKELLING VOOR MUZIKANTEN

Met de Stage voor Traditionele Volksmuziek zet Muziekmozaïek in op competentieverwerving en podiumkansen voor beginnende en gevorderde muzikanten, maar ook kwalitatieve beoordelingen en samenwerking met het muziekonderwijs. Elementen die rechtstreeks raken aan talentontwikkeling – en die aansluiten bij de artistiek-pedagogische visie van Muziekmozaïek op artistieke groei.

Talentontwikkeling en coaching

De artistieke groei van muzikanten stimuleren, is een belangrijk onderdeel van de werking van Muziekmozaïek. Talentontwikkeling bij muzikanten wordt in Vlaanderen vooral ingevuld door het deeltijds kunstonderwijs (DKO) en muziekeducatieve initiatieven binnen het niet-formele onderwijs.

Muziekmozaïek biedt al jarenlang diverse initiatieven aan en bouwde een sterke expertise op, onder meer met de Stage voor volksmuziek. Talentontwikkeling vertrekt vanuit individuele mogelijkheden en wensen – en wordt mogelijk wanneer talent, wil, kansen en de sociale component allemaal aanwezig

zijn. Muziekmozaïek creëert een kader waarin die kerncomponenten kunnen samenvloeien. Doorstromen van amateur-muzikanten naar de professionele muziekwereld is daarbij een optie, maar voor de meeste 'liefhebbers' staat beroepsmuzikant worden niet op hun agenda.

Blijven bijleren, ook als liefhebber

Ook al worden de meeste liefhebbers geen beroeps, dat betekent niet dat afstuderen het einde van de rit is. Velen kiezen ervoor om in groepsverband of binnen een organisatie als muzikant actief te blijven, zonder een professionele muzikale loopbaan uit te bouwen. Ze onderhouden hun talent en groeien door samen muziek te maken en

de contacten met professionele muzikanten. Soms zal een gevorderde de overstap maken van 'uit de hand gelopen hobby' naar een professioneel muzikantenbestaan. Ook daar moet de nodige aandacht voor zijn, want een dergelijke stap vergt ook specifieke talenten om die succesvol te nemen.

Niet-formeel leren is belangrijk

De rol van de niet-formele leeromgevingen wint in Vlaanderen aan belang. Door het creëren van podiumkansen, coaching en het aanbieden van 'exposure' (promotie op social media, in tijdschriften, enz.), het invullen van educatieve leemtes (vorming voor instrumenten en disciplines die niet aan bod komen in het DKO) en aanvullende vorming, biedt Muziekmozaïek een complementair kader aan voor talentontwikkeling en coaching. Dat situeert zich ook in samenwerkingsprojecten met de professionele kunstensector. Muziekmozaïek heeft concrete samenwerkingen met alle professionele organisaties in Vlaanderen voor folk en jazz.

‘Ook al worden de meeste liefhebbers geen beroeps, dat betekent niet dat afstuderen het einde van de rit is’

© Patrick Clerens

Sociale component

De organisatie van ontmoetingsmomenten is een andere belangrijke vorm van coaching en is eigen aan de amateurkunstensector. Bovenlokale projecten van Muziekmozaïek omvatten ontmoetingsmomenten waarin groepen leren van elkaar via *peer-to-peer learning*, zoals **Ethno Flanders**. De **Stage voor Traditionele Volksmuziek** zet ook sterk in op deze sociale component. Naast de dagelijkse lesmomenten, en de concerten en bals is er ruimschoots plaats voor spontane jamsessies. Muzikanten van verschillende niveaus, van de absolute beginner tot de professional, spelen zonder onderscheid samen. Dat zijn momenten die muzikaal zelfvertrouwen een stevige boost geven.

Fasen van talentontwikkeling

Binnen talentontwikkeling zijn er drie fasen: toeleiden, ontwikkelen/begeleiden en ten slotte maximaliseren. We illustreren ze aan de hand van de Stage voor Volksmuziek.

> TOELEIDEN

Talent toeleiden is podiumkansen bieden, informeren over mogelijkheden, instrument- en muziekinitiaties opzetten... bij voorkeur samen met andere amateurkunstenuitvoeringsorganisaties, het DKO en andere niet-formele leeromgevingen. Binnen de Stage zijn er de initiatiecurssussen, waar je als volslagen nieuweling de eerste stappen leert in het bespelen van een instrument. Er zijn ook sessies ‘proeven van’, waarin je op korte tijd kennis maakt met andere instrumenten. Kansen om samen met anderen te spelen zijn er ook en het podium wenkt tijdens de afsluitende *baljam*.

> ONTWIKKELEN/BEGELEIDEN

De meeste aandacht gaat naar talent ontwikkelen en begeleiden. Een belangrijke rol is weggelegd voor het DKO, maar ook voor de minder formele leeromgevingen. Lessen, stages en workshops richten zich naar de individuele beoefenaar, die op die manier zijn talenten verder ontplooit.

Maar ook samen spelen in een groep, het coachen van groepen en het stimuleren van sociale interactie krijgen aandacht. Ontwikkelen/begeleiden vind je in de Stage terug in de vele sessies voor gevorderde muzikanten, specifiek voor een instrument of in samenspel. Je leert samen te spelen door te luisteren naar elkaar, te overleggen over bepaalde arrangementen, een groep te dragen via een solo en zo veel meer. De Stage levert je een pak extra kennis en vaardigheid op en geeft je voldoende bagage mee om verder te gaan in je eigen tempo.

> MAXIMALISEREN

Talent maximaliseren gebeurt via ontmoetingen en kennisuitwisseling met muziekprofessionals. Tijdens de masterclasses wordt op een hoger niveau kennis en kunde doorgegeven. Die kan nog worden aangescherpt via gespecialiseerde media. Maximaliseren gebeurt vooral in de sessies voor verder gevorderden, tijdens de vele discussies tussen professionele en ambitieuze amateurmuzikanten.

INZOOMEN OP VERS TALENT —BREEDBEELD

**Opus One, een uitstal-
raam voor eindwerken
van nieuwe generatie
fotografen**

Om opkomend fotografietalent te helpen ontdekken, lanceerde BREEDBEELD *Opus One*. Het idee? Elk jaar een *open call* richten naar de honderden nieuwe fotografen die jaarlijks afstuderen om hun eindwerk – hun eerste grote carrières-tap – in de kijker te plaatsen. BREEDBEELD kijkt daarbij over de grenzen heen van de verschillende scholen en opleidingstypes: zowel afstuderende fotografen aan de hogeschool, het deeltijds kunstonderwijs als het volwassenenonderwijs kunnen eindwerken insturen. BREEDBEELD zorgt ook dat in elke editie van *Opus One* de verschillende opleidingstypes aan bod komen.

Het hoofddoel van *Opus One* is om de eindwerken uit de schoolse context te halen door er een breder publiek kennis mee te laten maken. Dat gebeurt deels in de vorm van een tentoonstelling. Het foto-boek dat de eindwerken bun-

delt, is de echte focus. Het is een kwaliteitsuitgave, te vinden in de Confituurboekhandels in Vlaanderen en Brussel en in het Antwerpse Fotomuseum. Het boek wordt ook gratis verspreid naar alle fotografieopleidingen en bibliotheken. Door eindwerken te bundelen, vormt het boek een jaarlijkse staalkaart van de ontwikkelingen binnen de fotografie. BREEDBEELD wil het project laten uitgroeien tot een kwaliteitslabel en een vaste waarde in het veld.

Door de fotografen van *Opus One* in artikels en interviews over hun werk te praten of door hen als spreker een plaats te geven op activiteiten, biedt BREEDBEELD hen ook een opstapje voor verdere professionele ontwikkeling. Binnen een afgebakende omgeving kan nieuw talent verder ervaring opdoen. Tegelijk zijn de fotografen onder de vleugels van BREEDBEELD ambassadeurs van de organisatie en haar werking.

— BREEDBEELD.ORG

TENTOON- STELLEN IS EEN KUNST —KUNSTWERKT

**DE GESPREKKEN –
feedback voor kunstenaars
en ontwerpers**

De Gesprekken is een jaarlijkse ontmoetingsdag waarbij je als beeldend kunstenaar tips krijgt over hoe je met je werk naar buiten kan komen. Je krijgt inhoudelijke feedback op je werk en je leert hoe je als beeldend kunstenaar Instagram gebruikt om beeldend werk te tonen. Door groeps- en één-op-ééngesprekken met professionals en een Instagram-workshop leer je alle *ins en outs* over je werk tonen aan een breder publiek. De laatste editie in 2019 vond plaats in Z33 (Hasselt), met oa. Geoffrey de Beer, Sara Bomans, Stefan Peters, Christophe De Schauvre, Patrick Reuvis en Laurence Vander Elstraeten.

— KUNSTWERKT.BE/DE-GESPREKKEN

**PARCOURS –
sessies rond portfolio
en tentoonstellen**

Groeit je oeuvre als beeldend kunstenaar, dan wordt het tijd om na te denken over de volgende stap. De vijfdelige zondagse reeks Parcours biedt kunstenaars ondersteuning om artistiek werk te delen op een professionele manier, bijvoorbeeld met tips over tentoonstellen of over hoe je een portfolio samenstelt. Tijdens verschillende sessies reikt een docent op uiteenlopende vlakken inspiratie aan. Je werk fotograferen, erover schrijven, een online/offline portfolio samenstellen of tentoonstellen: na Parcours weet je er als beeldend kunstenaar alles over.

**‘Parcours biedt
kunstenaars
ondersteuning
om artistiek
werk te delen
op een profes-
sionele manier’**

© Marianne Sneljers

— KUNSTWERKT.BE/PARCOURS

BELGISCH NATIONAAL JEUGDKOOR

—BEvocal

BEvocal verenigt drie gemeenschappen

In januari 2017 begon een groots avontuur: de koororganisaties uit de drie gemeenschappen van België – Koor&Stem, A Cœur Joie en Födekam – besloten om hun krachten te bundelen. Hun missie? Een topkoor oprichten voor jongeren van 18 tot 30 jaar uit heel België, dat hen de kans geeft om hun talent maximaal te ontwikkelen. In mei 2017 was BEvocal, het Belgisch Nationaal Jeugdkoor, een feit.

De voorbije drie jaar zette BEvocal zich duidelijk op de kaart. De zangers krijgen intensieve vocale coaching en zetten met elke repetitie en podiumkans stappen vooruit. Artistiek ontwikkelde BEvocal zich tot een kwaliteitsvol jongerenkoor dat schitterde op concerten in alle uithoeken van België.

Centraal bij BEvocal staat talentontwikkeling van de jonge

zangers, onder begeleiding van een professioneel artistiek team. In 2020 krijgt het koor een Belgisch dirigentenduo uit twee taalgemeenschappen. De dirigenten werken vanuit de groep én stimuleren solozang, waarbij iedere koorlid zijn eigen klank en volume exploreert. De vocal coach kijkt vooral naar de vormgeving en pedagogie van de stem.

De ambitie reikt verder: BEvocal wil een voortrekker zijn in concerten als totaalbeleving. Een doorlopend geheel, met aandacht voor het gebruik van de ruimte, contact met het publiek en choreografie. De koorleden worden ook hierin aangesproken op hun persoonlijke talenten en ontwikkelingsmogelijkheden. Ze zijn co-creators die actief mee nadenken over de choreografie of de mise-en-scène en meewerken aan de koorpresentatie.

— BEVOCAL.BE

LUISTERPLEIN (H)ERKENT TALENT

—Muziekmozaïek

Podiumkansen voor beginnende amateur folk- en jazzgroepen

Speel- en podiumkansen bieden aan startende amateur folk- en jazzmuzikanten, is een belangrijk aspect van de amateurkunsten. Tijdens de jaarlijkse Gentse Feesten en nauw in samenwerking met vzw Uitbureau Gent organiseert Muziekmozaïek een reeks activiteiten onder de noemer 'het Luisterplein (h)erkent Talent'. Die samenwerking is essentieel. Ze omvat online exposure, vermelding in de officiële programma's, een fantastisch podium én plein met alle technische voorzieningen en inclusief crew.

De groepen op het programma moeten voldoen aan het concept *Luisterplein*: een muzikale oase tijdens de Gentse Feesten, waar zowel een jong als een iets ouder publiek zijn gading vindt. Het Luisterplein staat steeds in het teken van 'bio', 'duurzaamheid' en

'diversiteit', niet alleen op het vlak van eten en drinken, maar ook als het aankomt op afvalverwerking, geluidsbeperking, groendecor... allemaal kernwaarden van Muziekmozaïek.

Tijdens de Gentse Feesten biedt Muziekmozaïek er een podium aan 30 bands aan. Met New Orleans Jazz aperitiefconcerten en showcases in de namiddag van jazzartiesten, folkgroepen en bigbands. Het plein wil een ontmoetingsplaats zijn waar iedereen zich thuis voelt en waar amateurmuzikanten organisatoren, clubeigenaars, boekingsagenten, culturele- en gemeenschapscentra kunnen ontmoeten.

Doorheen de jaren is Ons Luisterplein uitgegroeid tot een begrip. Voor Muziekmozaïek is het enorm belangrijk om amateurfolk- en jazz artiesten een podiumkans te bieden en te zorgen voor de nodige exposure. Voor enkelen opende Ons Luisterplein al deuren naar optredens in andere clubs en op festivals (tot in het buitenland).

© Patrick Clerens

— MUZIEKMOZAIK.BE/FOLK/PROJECTEN/LUISTERPLEIN-HERKENT-TALENT

VERBINDEN 4

‘De harmonie
motiveert me
om te blijven
musiceren’

© Sophie Nuyten

Elizabeth Blontrock (16) uit Drongen speelt bariton. Ze is ALC-leerling en lid bij harmonie K.M. De Neerschelde Gentbrugge. Via de alternatieve leercontext (ALC) kun je als leerling in het deeltijds kunstonderwijs een deel van de opleiding afleggen bij een lokale amateurkunstenvereniging.

“Ik volg al zeven jaar muziekles bij de GO! Kunstacademie Gent De Poel: eerst anderhalf jaar cornet, daarna alto en nu al vier jaar bariton. Mijn vader komt uit West-Vlaanderen en speelde daar vroeger in een harmonie. Daarom koos ik een instrument waarmee ik later in een muziekvereniging zou kunnen spelen.”

“De stap naar harmonie K.M. De Neerschelde heb ik gezet via mijn muziekleraar Lieven, die er dirigent is. Vier jaar geleden nodigde hij me uit om naar een concert te komen kijken. Dat vond ik wel tof! Daarna mocht ik naar een repetitie komen en ben ik gebleven, als ALC-leerling én als lid. Mijn papa mocht ook mee, omdat Lieven nog hoorns nodig had (lacht).”

“De harmonie motiveert me om meer te oefenen. Al die muziekstukken bieden me meer keuze dan de wekelijkse stukjes voor de muziekschool. Samen toewerken naar optredens is veel toffer dan een toonmoment op de muziekschool. Je ziet elkaar elke week om samen muziek te spelen, ook tijdens vakanties. Er zijn veel jonge mensen in onze vereniging, maar ik vind het ook leuk om er andere mensen te leren kennen die iets helemaal anders doen dan ik.”

“In een muziekvereniging kun je altijd op je eigen niveau spelen. In het begin krijg je redelijk gemakkelijke stukken, maar naarmate je beter wordt, krijg je moeilijkere partituren en zelfs al eens een solo. Telkens word je net dat tikkeltje méér uitgedaagd, waardoor je het wil blijven doen. En tof om te weten dat ik ook na de muziekschool bij de harmonie kan blijven spelen, dat het daar niet stopt.”

Meer info over samenwerking tussen DKO en amateurkunsten

— AKDKO.BE

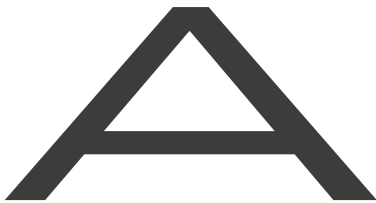
Amateurkunsten bouwen bruggen

Verrassend, met hoeveel andere sectoren de amateurkunsten gelinkt zijn. De amateurkunsten vormen een belangrijke maatschappelijke spil. In dit thema exploreren we de bruggen en de links, de wisselwerkingen en de kruisbestuivingen en de inbedding in het lokale, bovenlokale en internationale cultuurdomein.

ONTDEK
OOK ONZE
VIDEO'S

► amateurkunsten.be

Amateurkunsten verbinden beoefenaars over generaties en disciplines heen, maar leggen ook links naar andere sectoren. Amateurkunstenactiviteiten vormen de spil van verschillende beleidsdomeinen en nemen binnen het brede cultuurveld een centrale plaats in. Omdat de amateurkunsten aan zoveel andere beleidsdomeinen raken, vormen ze vaak ook een vrijhaven om te experimenteren. Verbinden zit de amateurkunsten in het DNA.

Kunsten en erfgoed

De kruisbestuiving met de **professionele kunsten** vormt de basis voor een natuurlijk partnerschap. Alle kunstenaars zijn ooit gestart als beginner en als liefhebber. De amateurs van vandaag zijn mogelijks de kunstenaars die morgen op het professionele podium staan. Tussen beide sectoren strekt zich een continuüm uit waarop elke individuele kunstenaar of amateurkunstengroep zich beweegt.

Amateurkunsten zijn voor de professionele kunsten een voedingsbodem én een afzetmarkt. Professionele regisseurs, choreografen, dirigenten en docenten vinden werk in de amateurkunstensector. Ze geven er vormingen, cursussen, feedback of coaching en creëren of dirigeren artistieke projecten. Ze werken mee in jury's en reflectietrajecten. Dat de grenzen tussen beide werelden soms flou zijn, spreekt dus voor zich.

Verder in dit thema lees je hoe amateuracteurs en professionelen de handen in elkaar slaan tijdens het Landjuweelfestival van OPENDOEK. Ook Creatief Schrijven benadrukt het belang van de wissel-

werking tussen aspirant-schrijvers en professionele auteurs, onder andere in de SchrijversAcademie. Voor VI.BE, aanvankelijk de amateurkunstenorganisatie voor pop, rock en dj's, mondde deze kruisbestuiving eind 2019 uit in een verbreding van de werking. De ondersteuning van professionele artiesten en de internationale werking van de niet-klassieke muziek werd vroeger opgenomen door Kunstenpunt, het steunpunt van de professionele kunsten. Die opdracht werd ingekanteld in de werking van VI.BE, het vroegere Poppunt.

Ook de **erfgoedsector** is voor bepaalde amateurkunsten-disciplines een belangrijke én natuurlijke partner. Verschillende landelijke amateurkunstenorganisaties ontstonden vanuit erfgoedbewegingen met bijvoorbeeld volksdans en -muziek als kernactiviteit. Bovendien werd de fanfarecultuur in 2020 erkend als immaterieel erfgoed, een dossier waar VLAMO de schouders onder zette in samenwerking met CEMPER, het centrum voor muziek- en podiumerfgoed. Maar ook organisaties als Muziekmozaïek, Danspunt en OPENDOEK gaan bewust om met volksmuziek, traditionele dans en poppentheater – levend erfgoed dat blijft evolueren en hedendaagse vormen heeft aangenomen.

Sociaal-cultureel volwassenenwerk

Amateurkunsten en sociaal-cultureel volwassenenwerk vormt één familie. Sinds eind 2018 vinden beide sectoren elkaar terug bij dezelfde sectororganisatie: De Federatie voor sociaal-cultureel werk en amateurkunsten.

Amateurkunsten staan in de eerste plaats voor actieve kunst- en cultuurparticipatie. Creatie staat centraal. Die amateurkunst-beoefening verbindt over allerlei grenzen heen. Net dat gemeenschapsvormende is voor veel beoefenaars even belangrijk als

creatie. Terwijl ze hun activiteit beoefenen, werken amateurkunstenaars ook aan hun ontwikkeling en talenten. Amateurkunstenaars leren een leven lang. Bovendien zetten amateurkunsten in op maatschappelijke thema's: de vele initiatieven in de sector van zorg en welzijn spreken voor zich.

Ook sociaal-cultureel werk zet in op leren, cultuur, gemeenschapsvorming en mensen maatschappelijk in beweging brengen. Bovendien hebben beide sectoren gemeen dat ze allebei draaien op **vrijwilligerswerk**. Van de 44% van de Vlamingen die aan amateurkunsten doen, zijn er velen lid van een vereniging of lokale groep waarvoor ze zich vrijwillig engageren: de bar openhouden, instaan voor de ticketing, activiteiten voorbereiden, licht en techniek verzorgen, een theaterstuk regisseren, teksten schrijven, een orkest dirigeren of een choreografie creëren...

Dat organisaties uit de amateurkunsten en het sociaal-cultureel werk elkaar vinden, spreekt dan ook voor zich. Zo heeft vtbKultuur Hageland een Theaterclub opgericht, waarbij de club mensen samenbrengt om samen amateurtheatergezelschappen te bezoeken. Dankzij het succes in het Hageland wordt de Theaterclub in samenwerking met OPENDOEK uitgerold in verschillende regio's. Bij andere samenwerkingen staat de maatschappelijke meerwaarde van de artistieke beoefening centraal. Zo brengt De Rode Antraciet een cultuuraanbod naar de gevangenis, vaak in samenwerking met de amateurkunstenkoepels of lokale amateurkunstengroepen. >

Amateurkunsten zijn zowel voedingsbodem als afzetmarkt van de professionele kunsten

‘Cultureel bewustzijn en culturele expressie’ is één van de sleutelcompetenties die door de Europese Unie gedefinieerd werden voor het onderwijs

➤ **Zorg en welzijn**

Een sector die op het eerste gezicht iets verder van amateurkunsten af lijkt te staan, is **zorg en welzijn**. Inclusie van ouderen is een belangrijk stukje maatschappelijke meerwaarde van de amateurkunsten. Het bevolkingsonderzoek toonde een sterke intergenerationele overdracht in amateurkunsten. 63% van de beoefenaars met ouders die ooit aan amateurkunsten deden, beoefent momenteel ook een creatieve hobby. Bovendien beoefenen amateurkunstenaars hun creatieve hobby in elke levensfase. In gezelschappen spelen verschillende generaties samen (zie meer in thema 2 — *ontmoeten*). Daarnaast werken amateurkunstengroepen in bijzondere projecten samen met de sectoren zorg en welzijn. Met *Muziek uit Mijnen Tijd* rolde VLAMO een lokaal project van de Koninklijke Harmonie De Eendracht Wommelgem en het plaatselijke woonzorgcentrum uit over heel Vlaanderen. En met *De Stem van ons Geheugen* brengt Koor&Stem zelfs drie sectoren samen – amateurkunsten, zorg en onderwijs – om zingen voor- en met mensen met dementie te ondersteunen. OPENDOEK ontwikkelde samen met Cera en Theater Veder ‘de Veder-Methode’. Dit is een methode waarbij theater wordt gebruikt om in contact te komen met mensen met dementie. Ook Kunstwerkt brengt met *Visite* in een bijzondere tekenles op locatie leerlingen uit het lager

onderwijs samen met bewoners van het woonzorgcentrum.

Jeugdsector en onderwijs

Uit het onderzoek blijkt dat amateurkunstenbeoefenaars steeds jonger starten met hun artistieke hobby (zie thema 2). Dat er heel wat samenwerkingen zijn tussen de amateurkunsten en de **jeugdsector** is dan ook logisch. OPENDOEK doopte haar jongerenwerking *JongDOEK*. Onder die vlag worden tal van theaterprojecten en vormingen georganiseerd. Eén van de voorbeelden is *Project V*, een vakantietheaterproject voor kwetsbare kinderen. Maar ook oudere jongeren vallen niet uit de boot. In de literaire sector heb je bijvoorbeeld *Grensgangers*, waarbij jonge schrijversduo’s uit België en Nederland een literaire podcast maken.

Er zijn meer mogelijkheden om amateurkunsten binnen te brengen in het **onderwijs**. ‘Cultureel bewustzijn en culturele expressie’ is één van de sleutelcompetenties die door de Europese Unie gedefinieerd werden voor het onderwijs. CANON Cultuurcel (de cultuurcel van het Departement Onderwijs en Vorming) bouwt bruggen tussen cultuur en onderwijs en helpt scholen werk te maken van een brede visie op kunst en cultuur. Daartoe wordt onder andere de methodiek *Cultuur in de Spiegel* gebruikt. Die werkt als een gids voor leerkrachten en scholen om een eigen aanpak voor cultuur op school samen te stellen. CANON zet in op informatie, inspiratie en financiële ondersteuning. Scholen kunnen via Cultuurkuur ondersteuning krijgen om lokale kunstenaars in te schakelen voor artistieke projecten. Via Kunstkuur kunnen ze dan weer samen met academies uit het DKO projecten opzetten.

Maar ook de landelijke amateurkunstenorganisaties hebben het onderwijs heel wat te bieden, zoals **educatieve lespakketten** en **workshops op maat**. Creatief Schrijven stelde bijvoorbeeld les-

mappen *poetry slam*, *video poem* en liefdesbrieven schrijven op. Je kunt ook een Poëziespel of een Schrijfkoffer ontlennen. Bij VLAMO kun je de doekoffer ‘Van Toeten noch Blazen: Speel je eigen Harmonie’ reserveren of de app downloaden om kinderen van 6 à 8 jaar kennis te laten maken met de wereld van fanfares en harmonies. Een ander voorbeeld is *Iedereen zingt!*, een initiatief van vzw Zuidgeluid. Tijdens dat muziekproject op Antwerpse scholen worden kinderen door professionele muzikanten begeleid bij hun eerste stappen in de muziek. Ook voor online lessen is er materiaal. Tijdens de coronalockdown in het voorjaar van 2020 creëerde BREEDBEELD *Fotografie = kinderspel* en *Start to stop motion*, waarin kinderen van 4 tot 11 creatief uitgedaagd werden om met fotografie en (animatie) film aan de slag te gaan.

Toerisme

Amateurkunsten bieden ook heel wat kansen voor **toerisme**. Denk maar aan artistieke locatieprojecten die de gemeente, stad of streek waar het project plaatsvindt een boost geven. Een voorbeeld is *IN SIDE OUT*, een openlucht tentoonstelling met het werk van amateurfotografen in natuurdomein Bosland in Limburg, georganiseerd door BREEDBEELD. Eén van de meest actuele voorbeelden zijn de *World Choir Games*, het grootste amateurkorenevent ter wereld, dat in 2021 neerstrijkt in Vlaanderen. Het wordt door Koor&Stem georganiseerd onder de vleugels van Event Flanders. 500 koren uit de hele wereld en 20.000 buitenlandse gasten zakken af naar de concertlocaties Gent en Antwerpen. Tijdens de World Choir Games kunnen de gasten een digitale toeristische koorwandeling maken langs plekken die voor koorzang en de geschiedenis van de koormuziek in Vlaanderen een rol speelden. Een event op een dergelijke schaal geeft het amateurkunstenveld, maar ook het toerisme in Vlaanderen een stevige boost.

KUNST- EN CULTUUREDUCATIE... EN INFORMEEL LEREN

Amateur-kunstenaars leren levenslang

In het pioniersjaar 2018-2019 legden 1658 leerlingen uit het deeltijds kunstonderwijs een deel van hun opleiding af bij een lokale amateur-kunstenvereniging

Kunst- en cultuureducatie staat voor leren *over* kunst en cultuur, leren *kijken en luisteren naar* kunst en cultuur en het leren *maken* van kunst en cultuur. Uiteenlopende actoren en diverse domeinen bieden een vorm van kunst- en cultuureducatie aan: het onderwijs, DKO, cultuurcentra, gespecialiseerde vormingsinstellingen, kunsteducatieve organisaties, Vormingpluscentra, organisaties uit het sociaal-cultureel werk,... en uiteraard ook de amateurkunsten zelf. Naast de professionele kunsten en het sociaal-cultureel werk, is ook kunst- en cultuureducatie een van de meest logische partners van de amateurkunsten.

Amateurkunstenaars leren levenslang. Op een **formele manier**, door een opleiding of cursus die leidt naar een certificaat of diploma, zoals in het (deeltijds) kunstonderwijs. Leren kan ook op non-formele en informele manieren. Amateurkunstenaars kunnen een vorming of cursus volgen bij een vereniging of een organisatie buiten het formele onderwijs. Maar leren is nog het vaakst iets wat onbedoeld gebeurt. **Informeel leren** is het een bijproduct van een andere activiteit. Zo leren amateurkunstenaars aan en van elkaar binnen de groep of vereniging waarin ze actief zijn. Of ze leren van elkaar door in contact te komen via online community's, georganiseerde contactmomenten of door elkaars werk te leren kennen. In het bevolkingsonderzoek wordt gefocust op het leren in een formele en een non-formele context – net omdat informeel leren zo vaak onbewust gebeurt.

De alternatieve leercontext in het DKO

Amateurkunsten hebben een logische en nauwe band met het deeltijds kunstonderwijs (DKO). Leerlingen uit het DKO komen tijdens en/of na hun opleiding vaak terecht in amateurkunstenverenigingen of -groepen of zetten hun creatieve hobby op eigen houtje verder. Wat begon als experiment – verschillende academies werkten al samen met lokale verenigingen om een voorstelling te creëren of een concert te organiseren – werd in 2018 met de 'alternatieve leercontext' (ALC) decretaal verankerd in het Decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs.

Via de **alternatieve leercontext** wordt voor leerlingen uit het deeltijds kunstonderwijs de lokale amateurkunstenvereniging of -groep een stukje lesomgeving. In de muziekopleiding leggen ze bijvoorbeeld het vak 'Groepsmusiceren' af in een fanfare, harmonie, koor of band. Al tijdens het eerste jaar maakten 1658 leerlingen in 63 verschillende academies in Vlaanderen gebruik van deze vorm van 'werkplekleren'. De alternatieve leercontext is een win-win-win. Ten eerste door kansen voor de academie, die nieuwe leerlingen kan aantrekken met een praktijkcomponent. Ten tweede door kansen voor de leerling, die de 'stiel' mag leren bij een gezelschap. En ten derde kansen voor de amateurkunstengroep of -vereniging, die op basis van de vereisten van de academie aan kwaliteitsbevordering doet. Of met de woorden van Elizabeth Blontrock aan het begin van dit thema: "De harmonie motiveert me om te blijven musiceren!" >

- Tot nu experimenteerden vooral de muziekopleidingen met de alternatieve leercontext. Maar ook voor de woordafdelingen en lokale theatergezelschappen liggen er nog kansen.

Amateurkunstenaars en hun leeromgevingen

De onderzoekers bevroegen de Vlaamse amateurkunstenaars over hun deelname aan het deeltijds kunstonderwijs en aan vormingen en cursussen buiten de formele leeromgeving van het DKO. In thema 2 gaven we daaromtrent al aan dat de deelname aan DKO voor alle disciplines gestegen is van 21% in 2008 naar 27% in 2019.

De grote meerderheid van wie les volgt of volgde in het DKO is tevreden, vooral dan over de mogelijkheden die het DKO biedt om creatieve activiteiten te beoefenen. Er is een ruime tevredenheid over de aard van de opleiding (niet te moeilijk, niet te gemakkelijk) en over de informatie die het DKO biedt over alternatieve opleidingen of workshops. Over de inbedding van de academie in het bredere cultuur- en verenigingsleven en over de mogelijkheden om door te stromen naar amateurkunstenverenigingen, is zowat de helft tevreden.

Uit thema 2 bleek al dat een grote meerderheid van de achterban van de negen landelijke amateurkunstenorganisaties ooit lessen volgde in het DKO en/of daarbuiten. Bij Kunstwerkt en Vlammo gaat dit zelfs over 79% binnen het DKO en respectievelijk 52% en 42% buiten het DKO. Het laagste percentage zien we bij OPENDOEK, waar nog steeds 44% van de bevroegden van de amateurtheaterkoepel ooit een opleiding in het DKO volgde (en 46% buiten het DKO).

De achterban van Danspunt en van Creatief Schrijven volgt of volgde dan weer vaker les buiten dan binnen het DKO. Bij Danspunt volgt of volgde zelfs bijna driekwart lessen buiten het DKO. Tot slot valt in de ledenbevraging op dat de respondenten van Creatief Schrijven die ooit DKO volgden, vooral muziek en/of beeldende kunsten volgden. Ook de achterban van Danspunt koos vaker voor muziek in het DKO dan voor dans.

VAN LOKAAL OVER BOVENLOKAAL TOT INTERNATIONAAL

De kiemen worden lokaal gezaaid, het talent dat doorgroeit wordt bovenlokaal geoogst

De lokale ruimte is het natuurlijke speelveld van de amateurkunsten, zoals we al zagen in thema 1 — *in kaart*. Het verenigingsleven, zo eigen aan Vlaanderen, speelt zich vooral af in de gemeente of stad. Vaak is de lokale cultuur- of vrijetijdsdienst één van de eerste instanties waar de amateurkunstenaar komt aankloppen. Uit het onderzoek bleek al dat ongeveer een vijfde van de amateurkunstenaars meer ondersteuning verwachten van hun gemeente of stad. Het gaat dan vooral over meer en betere toegang tot geschikte infrastructuur zoals repetitieruimtes of podia. Maar de noden gaan verder: VI.BE beschrijft in thema 3 hoe belangrijk de plaatselijke voedingsbodem is voor de artiest en hoe belangrijk een goede lokale ondersteuning is: voor kunstenaar, de stad of gemeente én voor het volledige kunst- en cultuurlandschap. Met een boutade: “De bovenlokale ruimte kan enkel bestaan dankzij de generositeit van het lokale”. De kiemen worden lokaal gezaaid, het talent dat doorgroeit wordt bovenlokaal geoogst.

Initiatieven en ondersteuners stoten soms tegen de grenzen aan van de eigen gemeente, stad of regio. Sinds het nieuwe Decreet bovenlokale cultuurwerking in 2019 biedt het Vlaamse cultuurbeleid een kader voor **intergemeentelijke samenwerking (IGS)**. Daarbij kunnen verschillende gemeenten optreden als verbinder en facilitator voor cultuur – waaronder ook amateurkunsten – in hun regio. Krachtenbundeling biedt kansen.

Bovendien biedt het decreet **projectsubsidies** aan voor bovenlokale cultuurprojecten.

Verder in dit thema beschrijft OP/TIL de werking van de IGS'en en de bovenlokale projectsubsidies. Je leest er het verhaal van Animal Farm uit Roeselare, een sociaal-artistiek theaterproject op locatie, waar verschillende organisaties en (amateurkunsten)verenigingen uit de regio en uit verschillende sectoren bij betrokken worden. Hoewel het jonge decreet veelbelovend is voor de amateurkunsten, ligt de lat voor vrijwilligersinitiatieven hoog. Concurreren met professionele spelers is geen sinecure. In de toekomst moet er meer ruimte komen voor initiatieven die op vrijwilligers draaien, omdat het grootste deel van de amateurkunstenprojecten onbezoldigd georganiseerd wordt door liefhebbers.

De negen landelijke amateurkunstenorganisaties en met hen verschillende amateurkunstenverenigingen en -groepen, zetten ook in op het **internationale speelveld**. Het Amateurkunstendecreet biedt via projectsubsidies ondersteuning voor internationale projecten en ook toelagen voor reizen naar het buitenland. **De Vlaamse amateurkunstenaar speelt op hoog niveau en neemt deel aan internationale wedstrijden, concours, festivals en vormingen.** Verschillende amateurkunstengroepen en -initiatieven organiseren bovendien internationale projecten. Een voorbeeld is het Werelddansfestival Hello!Schoten, dat dans-

groepen ontvangt uit de hele wereld, of het Europees Muziekfestival voor de Jeugd, waarbij jongeren van meer dan 20 nationaliteiten samenkomen om te zingen en te musiceren. Ook de landelijke amateurkunstenkoepels organiseren internationale projecten, zoals B-Jazz International Contest van Muziekmozaïek, een jaarlijkse internationale wedstrijd die ambitieuze jazzmuzikanten de kans geeft om voor een professionele jury en een enthousiast publiek in België te spelen. Er is ook Out of the Toolbox, een vijfdaags dansworkshopfestival georganiseerd door Danspunt.

De landelijke organisaties werken niet alleen aan internationalisering door het organiseren van internationale events, maar ook door actief deel te nemen aan **internationale netwerken** waarin expertise en kennis worden uitgewisseld. Elke discipline heeft haar eigen netwerken. Op basis van de specifieke behoeften en noden worden netwerken gevormd. Vaak nemen de Vlaamse koepels daarbij het voortouw, omdat in het buitenland meestal geen evenknie bestaat van de landelijke amateurkunstenorganisatie. Enkele Vlaamse amateurkunstenorganisaties zijn aangesloten bij Amateo, het Europees netwerk rond actieve cultuurparticipatie.

Sinds het nieuwe Decreet bovenlokale cultuurwerking in 2019 biedt het Vlaamse cultuurbeleid een kader voor intergemeentelijke samenwerking

CULTUUR VERBINDT, OVER GRENZEN HEEN

OP/TIL — HET STEUNPUNT
VOOR BOVENLOKALE
CULTUUR — IS ER VOOR JOU

OP
TIL

Verder kijken dan de eigen grenzen,
kan je werking verrijken. Of je nu
de grens van je eigen vereniging,
van je gemeente of van je discipline
oversteekt, in het bovenlokale veld
liggen niet alleen oplossingen voor
bestaande uitdagingen, maar ook
heel wat nieuwe kansen te wachten.

Droom groot, begin klein
Klein is hoe de meeste beoefenaars starten. In kleine kring, dichtbij huis. Maar wie wil groeien, heeft goede grond nodig. Ook liefst dicht bij huis. Een opleiding op maat waar je andere beoefenaars kan ontmoeten, een actieve vereniging om bij aan te sluiten, atelier- of repetitieruimte om te experimenteren en te werken en zeker ook kans om een publiek te ontmoeten. Om te tonen en te delen, want dat doet ook weer verder groeien.

Amateurkunstenaars zijn een diverse groep. De specifieke noden liggen ver uiteen. Een beginner heeft andere noden dan een doorwinterde beoefenaar, verenigingen hebben een andere blik dan individuele creatievelingen en ook *tussen* disciplines zijn er grote verschillen. Allemaal verwachten ze lokale overheidssteun.

Gemeenten slaan de handen ineen

De meeste lokale besturen bieden hun lokale amateurkunstenaars dan ook best wat. Uit het onderzoek zien we dat 1 op 5 van de respondenten aangeeft meer nood aan ondersteuning te hebben van de lokale stad of

gemeente. Het spreekt voor zich dat vooral de kleinere gemeenten met een beperkt uitgebouwde cultuurdienst en infrastructuur gauw tegen hun grenzen aanbotsen. De handen ineenslaan met andere gemeenten, lijkt dan ook een evidente piste.

Samenwerkingen tussen gemeenten zijn niet bepaald nieuw, maar kwamen sinds 2000 toch in een stroomversnelling terecht. Waar maatschappelijke uitdagingen de gemeentelijke schaal overstijgen (zoals mobili-

teit), is intergemeentelijk samenwerken de logische stap. Ook binnen cultuur bestaan er al geruime tijd vrijwillige samenwerkingen tussen gemeenten. Erfgoedcellen, cultuurdiensten en/of -centra stemmen hun aanbod en communicatie op elkaar afstemmen of richten regionale bibliotheekverbanden op. Er wordt kennis uitgewisseld, een gezamenlijke visie en aanpak uitgebouwd en soms is er zelfs een gedeeld collectie- of subsidiereglement. Allemaal om het doelpubliek van meerdere gemeenten een ruimer aanbod en een betere dienstverlening te bieden. Ook bij de ondersteuning van amateurkunstenaars valt winst te halen uit samenwerken met de omliggende gemeenten. Geen personeel met een specifieke expertise in dienst? Misschien wel in één van de buurgemeenten. Een tekort aan beschikbare infrastructuur? Door te delen verruimt het aanbod. Meer toonkansen voor jong en minder jong lokaal talent creëren? Ook de burens werken aan een aanbod. Een nieuwe invalshoek vinden voor een bestaand event of festival? Kennis en ervaring uitwisselen kan de creatieve ideeën voortstuwten.

Decreet bovenlokale cultuurwerking

Met het Decreet bovenlokale cultuurwerking gaf de Vlaamse Overheid ook een voorzet en duidelijk kader voor een samenwerking tussen gemeenten op cultureel vlak. Binnen een aantal van deze structuren is het nog zoeken naar aansluiting met de amateurkunstensector, bij anderen zit die ondersteuning al bij aanvang in hun scope. Zo kiest de regio Neteland (Grobendonk, Olen, Herentals, Vorselaar en Herenthout) voor een intergemeentelijk evenementenplatform om organisatoren te ondersteunen. De Vrijtijdsregio Druivenstreek (Bertem, Hoeilaart, Huldenberg, Overijse en Tervuren) wil culturele acties die efficiënter, goedkoper of beter kunnen bovenlokaal uitvoeren. De

gemeenten starten in de komende jaren met het delen van elkaars infrastructuur en logistieke middelen, en stemmen de nodige reglementen op elkaar af.

Het Decreet bovenlokale cultuurwerking ondersteunt intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS'en) met een werkings-subsidie, wanneer die een regierol opnemen als verbinder en facilitator van het bovenlokale culturele veld. Niet minder dan 19 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS'en) startten in 2020. De helft van alle Vlaamse gemeenten zijn aangesloten. Wil je graag weten waar ze zich situeren, bekijk dan de kaart op cultuuroptil.be. Interesse voor jouw regio? Informeer je bij OP/TIL.

Bovenlokaal werken voor iedereen?

De zorg voor de lokale creatievelingen ligt niet enkel in handen van de gemeente of stad. Ook heel wat privéspelers en vrijwilligersorganisaties hebben troeven in handen en bieden infrastructuur, leermogelijkheden, ontmoetings- en ontwikkelingskansen. De druk op hun schouders is vaak groot. Naast een artistiek parcours zijn er nog heel wat praktische en organisatorische uitdagingen.

Hoe trekken we nieuwe en jonge deelnemers aan? Hoe kunnen we de drempel halen om te voldoen aan de voorwaarden voor de alternatieve leercontext uit het DKO? Hoe maken we ons zichtbaar en vindbaar online? Hoe bereiken we een nieuw of ruimer publiek voor onze activiteiten? Hoe vernieuwen we onze organisatiestructuur? Hoe houden we het engagement van vrijwilligers en bestuurders hoog? Het zijn maar enkele vragen waarop een uitwisseling of een samenwerking met andere organisaties uit de regio een oplossing kan bieden. De noden zijn vaak herkenbaar en samen oplossingen bedenken vanuit de eigen sterktes maakt de resultaten duurzaam. >

> Partners schrijven mee aan projecten

We hadden het tot nu vooral over efficiëntiewinst bij secundaire processen. Maar het mag én kan gerust een stapje verder gaan. Een samenwerking wordt pas echt interessant als de partners ook inhoudelijk en artistiek mee aan het verhaal schrijven. Het Decreet bovenlokale cultuurwerking, dat bovenlokaal werken binnen cultuur een boost wil geven, geeft ook kansen aan verenigingen, clubs, organisaties, bibliotheken, cultuurcentra en cultuur- en jeugddiensten om projectmatig grenzen te gaan verleggen.

Flexibele invulling 'bovenlokaal'

Bovenlokaal hoeft zich ook niet te beperken tot partners uit enkele aangrenzende gemeenten. Misschien vinden twee organisaties uit Limburg en West-Vlaanderen elkaar voor een gedeelde uitdaging? Of rolt een project zich makkelijk uit over een hele provincie? Misschien toert een voorstelling door twee regio's, maar zorgen lokale spelers voor de broodnodige couleur locale en dynamiek? De invulling van het begrip bovenlokaal is flexibel en hangt samen met de context waarin de organisatie werkt.

Participatie en co-creatie

Wie bovenlokaal zegt, zegt samenwerken. Zonder partners geen verbindingen. Het project **Animal Farm** in Roeselare wordt een sociaal-artistiek theaterproject op locatie. Er wordt volop ingezet op participatie en co-creatie – en niet enkel met acteurs. Heel wat verenigingen uit de regio worden actief betrokken. Vanuit hun eigen expertise werken textielateliers, welzijnsschakels, een draadpoppenatelier, inloophuizen, amateurtheater... mee om een totaalbeleving rond de voorstelling te creëren. **Gen-Z** van Fameus in Antwerpen is maar één van de projecten die inzetten op het

ontwikkelen van een bovenlokaal platform voor jong talent. Naast coaching en workshops door professionals, wordt de mogelijkheid gecreëerd om gelijkgestemden te vinden, om te leren van elkaar. Partnerorganisaties uit de jeugdcultuur zorgen voor instroom van artistieke jongeren uit diverse disciplines. Via opvangcentra en OKAN-klassen worden jongeren bereikt die veel minder aansluiting hebben bij cultuur.

Animal farm

Het Decreet bovenlokale cultuurwerking ondersteunt sinds 2020 bovenlokale culturele initiatieven van lokale besturen en culturele (en jeugd)organisaties uit alle culturele sectoren, amateur of professioneel. Jaarlijks zijn er 2 indienrondes voor projecten die de reguliere werking overstijgen. Meer lezen over de voorwaarden? Kijk gauw op cultuuroptil.be.

Overstijg het culturele veld

Cultuur opereert niet in een vacuüm, maar maakt integraal deel uit van een samenleving, inclusief haar uitdagingen en vraagstukken. Die verwevenheid vormt de brug tussen cultuur en andere domeinen. Amateurkunsten heeft de kracht in zich om mensen te verbinden, om mensen te doen groeien, als mens en in hun artistieke kunnen. Deze intrinsieke waarden vormen een krachtig middel om verbindingen te leggen met andere beleidsdomeinen. Binnen de sector werden al heel wat bakens verlegd in het bereiken van doelgroepen en hun deelname aan cultuur. Steeds met doordacht gekozen partners binnen onderwijs, welzijn, inburgering, economie...

Muziek en zang kunnen mensen met dementie en hun mantelzorgers uit hun vereenzaming halen. Samen dansen brengt mensen van alle leeftijden (letterlijk) dicht bij elkaar. Nieuwkomers in onze samenleving werken hun taalvaardigheden bij in een artistiek project.

Pianodays ©Stef Keynen

Ook binnen het Decreet bovenlokale cultuurwerking krijgen de inzet op maatschappelijke uitdagingen en de samenwerking met andere beleidsdomeinen een streepje voor. Met als doel vernieuwende experimenten tussen domeinen te laten opbloeien. Een artistieke landschapsbeleving die ook het toerisme stimuleert? Een eetservies maken met lokaal geoogst fijnstof? Beeldende kunst van gedetineerden die zijn weg vindt buiten de muren van de gevangenis? De mogelijkheden zijn legio. Amateurlunten is aan zet.

Bovenlokaal het nieuwe normaal?

Is dit een pleidooi om elke lokale vereniging te laten doorgroeien tot een structurele speler binnen dat bovenlokale veld? Toch niet. Lokale spelers blijven de kern uitmaken van een dynamisch speelveld binnen een gemeente of stad. Veel kleinere verenigingen, voortgestuwd door vrijwilligers hebben vaak niet de middelen (personeel, tijdsinzet, financieel) om trekker te zijn van grote bovenlokale projecten. Maar dat neemt niet weg dat (bovenlokale) partnerschappen heel wat mogelijkheden en kansen kunnen bieden. Problemen aanpakken die je alleen niet opgelost krijgt, bijvoorbeeld. Je hoeft ook geen trekker te zijn om mee te draaien in een project, als is het maar éénmalig. Je kan er je netwerk door vergroten, nieuwe methodieken leren, een nieuw publiek vinden. Bovenlokaal en samenwerken hoeft geen synoniem te zijn voor groots of duur, het gaat om een manier van werken. Van grenzen verleggen, over muurtjes kijken, verbindingen trekken.

Wil jij ook graag samenwerken en verbinden? Wil je met jouw ideeën een impuls geven aan andere sectoren? OP/TIL, het Steunpunt voor Bovenlokale Cultuur, is er voor jou.

PROJECT V LAAT JE NIET LOS

—OPENDOEK

Doorlopend vakantie- theaterproject voor kwetsbare jongeren

“Waar ben je op reis geweest?”, is een vraag die je op een eerste schooldag heel vaak hoort. Veel kinderen hebben er geen antwoord op. Voor hen organiseert OPENDOEK *Project V*, een theaterproject om kinderen een fijne zomerervaring te bieden, maar ook om ze toe te leiden naar cultuur én om *zomervakanties* tegen te gaan: achterstand bij het begin van het nieuwe schooljaar door te weinig prikkels tijdens de zomervakantie.

Met de expertise van Iedereen Verdient Vakantie en nauw in samenwerking met vzw HSA, ging de pilooteditie van *Project V* van start in 2019. Het uitgangspunt? Veel zomerinitiatieven voor kwetsbare jongeren zijn beperkt in de tijd. De jongeren beleven één geweldige vakantieweek, maar vervelen zich de rest van de zomervakantie. *Project V* draait de logica om. In plaats van één volle week, gaat het project een hele zomer lang één dag per week door. Afsluiten gebeurt met een toonmoment voor ouders en publiek. Zo hebben de jongeren elke week iets om naar uit te kijken.

© Liza Renders

‘Ongelooflijk om te zien hoeveel vooruitgang de kinderen boekten, zowel op het theatervlak als in hun persoonlijke ontwikkeling’

— LIESBETH MOESEN

Tijdens de intense samenwerking met vzw HSA, een organisatie in de bijzondere jeugdzorg, stond kennisuitwisseling centraal. Vzw HSA wilde naast sport ook culturele activiteiten aanbieden, maar had daar geen expertise voor in huis. Andersom waren de ervaring en kennis over de doelgroep die vzw HSA bood een grote meerwaarde. Alle betrokkenen kijken tevreden terug. “Ongelooflijk om te zien hoeveel vooruitgang de kinderen boekten, zowel op het theatervlak als in hun persoonlijke ontwikkeling”, zegt Liesbeth Moesen van vzw HSA. OPENDOEK onderzoekt nu hoe het *Project V* verder kan uitrollen in de zomer van 2021.

— OPENDOEK.BE/JONGDOEK

LUISTEREN NAAR GRENS- GANGERS

—Totaal en Tilt

Podcasts van jonge schrijversduo's uit België en Nederland

Binnen Totaal, de werking voor oudere jongeren van Jeugd en Poëzie, leerden we de literaire talenten Daan Janssens en Jens Meijen kennen als deelnemers van het jaarlijkse cross-over schrijftraject Zomerkaping. Soms kruist de creatieve energie van twee mensen elkaar en dan ontstaat er iets magisch. Dat was bij dit duo zeker het geval. Het stond al langer op ons verlanglijstje om te gaan experimenteren met podcasts en poëzie. De ontmoeting liet die droom in de plooi vallen.

Via een podcast wilden we ons publiek graag in contact brengen met diverse schrijfstemmen en hun schrijversproces: goed om hun leescurriculum te verbreden én hun leeshonger te stimuleren. Zo werd *Grensgangers* geboren, een podcast waarin twee duo's

jonge schrijvers uit België en Nederland de grens overstaken. De duo's vroegen vijf schrijvers naar hun favoriete zin, het literaire landschap van de boven- en onderburen en probeerden een antwoord te vinden op de vraag of er een literaire kloof is en of die dan gedicht zou moeten worden. Daan Janssens (1994) en Jens Meijen (1996) interviewden Dean Bowen, Anneke Brasinga, Simone Atangana Bekono, Ted van Lieshout, Tsead Bruinja en Edwin Fagel. Lisa Weeda (1989) en Onias Landveld (1985) interviewden Aya Sabi, Saskia de Coster, Hind Eljadid, Els Moors en Fikry El Azzouzi. Een selectie die gevestigde waarden en jong talent een podium bood.

TE BELUISTEREN:

— OPEN.SPOTIFY.COM/
SHOW/2DWMBONGRQM-
HARMOT9RHMB
— PODCASTS.APPLE.COM/BE/
PODCAST/GRENSGANGERS/
ID14822287168

© Liza Renders

STORYCUBES EN KOELKAST- POËZIE

—Creatief Schrijven

Schrijfweekends doen jongeren op verhaal komen

Jongeren stimuleren om wat vaker in de pen te klimmen. Dat was het doel van de schrijfweekends die vzw Cachet, een organisatie door en voor jongeren met een ervaring in de jeugdhulpverlening, georganiseerd heeft samen met Creatief Schrijven. Roel Reubens, stafmedewerker en projectverantwoordelijke bij Cachet, en Barbara Van den Eynde, freelance docent bij Creatief Schrijven, lichten toe.

Roel, waarom zijn jullie met Creatief Schrijven in zee gegaan?

Roel: "Met de schrijfweekends wilden we vooral focussen op

het creatieve aspect en niet op het therapeutische. Er zijn al veel jongeren die bloggen, muziek maken, gedichten schrijven en we wilden hen extra handvatten bieden. Zo zijn we bij Creatief Schrijven en bij Barbara beland."

De focus van de schrijfweekends lag vooral op het proces en niet op het eindproduct?

Roel: "Klopt. We wilden jongeren vooral motiveren om zich creatief te uiten. Toch zijn er achteraf echte pareltjes uit voortgekomen."

Zijn de jongeren achteraf blijven schrijven?

Roel: "Een aantal houdt nog steeds een dagboek bij of schrijft gedichten. Ook hebben de schrijfweekends veel jonge-

ren over de drempel geholpen om hun verhalen te delen. Daarnaast kunnen we een blijvend beroep doen op een aantal jongeren als we rond een bepaald thema werken."

Barbara, hoe was het voor jou om met deze jongeren te werken?

"Ik had al wat ervaring met bijzondere doelgroepen, wat een pluspunt was. Deze groep bestond uit jongeren die weinig of geen buitenschoolse opleiding volgden en dus een heel eerlijke manier van schrijven hebben.

Hoe waren de reacties van de jongeren?

"Heel fijn. Het was een heel diverse groep, tussen de 15 en 25 jaar, waardoor de verwachtingen wel wat uiteen lagen. De ouderen wilden meer focussen op het therapeutische aspect, de jongeren waren daar zeker niet aan toe. Daarom hebben we expliciet gefocust op het proces met speelse, korte oefeningen, associaties, knip-en plakwerk, en gebruik van speels materiaal als storycubes en koelkastpoëzie.

Voor mensen met weinig of geen schrijfervaring is de drempel hoog als je hen de opdracht geeft om over hun eigen leven te schrijven. Het is dan beter dat ze dingen kunnen verzinnen. Uiteindelijk sluipt daar toch vaak een stukje autobiografie in, maar dat is niet zichtbaar voor de lezer. Het is dus een meer 'veilige' manier van schrijven."

'De schrijfweekends hebben jongeren dichter bij zichzelf gebracht'

— ROEL

MUZIEK UIT MIJNEN TIJD

—VLAMO

Een brug tussen muziekvereniging en zorg- en welzijnssector

Met *Muziek uit Mijnen Tijd* sloeg VLAMO bruggen tussen het muziekverenigingsleven en de zorg- en welzijnssector. Dit lokale project voor bewoners uit woonzorgcentra en de Koninklijke Harmonie De Eendracht Wommelgem was in 2018 een van de finalisten van de VLAMO Award en werd in 2019 als modelproject negenvoudig uitgeroeld over heel Vlaanderen. Een prachtvoorbeeld van een interessant project dat uitgroeit tot een format en op die manier een enorme impact kan genereren.

Negen verenigingen kregen de kans en begeleiding om een concert te organiseren in concertzalen voor woonzorgcentrumbewoners. Muziek enkel en alleen voor hen, uit “hunnen tijd”. Het project werd financieel ondersteund door de Vlaamse Overheid en gecoördineerd in samenwerking met woonzorggroep Armonia en KH De Eendracht Wommelgem. Zij vormden samen het kloppend hart van het innovatieve partnerproject.

VLAMO maakte een uniek roadbook op in samenwerking met de ervaringsdeskundige KH De Eendracht Wommelgem: een complete handleiding en houvast voor de negen deelnemende verenigingen, van financiële budgetplanning tot afcheck- en vrijwilligerslijsten. De verenigingen kregen daardoor zelf de touwtjes in handen, terwijl ze steeds mocht-

© Fotoclub Cera Wommelgem

‘Want muziek heeft lief, muziek verbindt en muziek herinnert’

ten rekenen op de (financiële) ondersteuning van de partners.

In totaal werden er tweeduizend bezoekers verwelkomd, vaak vergezeld van rolstoel, wandelstok of begeleidende arm. Wat het project uiteindelijk betekend heeft voor alle partijen, valt niet onder woorden te brengen. Muziek heeft lief, muziek verbindt en muziek herinnert. Opmerkelijk genoeg gold dat ook voor de mensen met zware dementie onder de bezoekers. Hoewel rechtstreeks contact met deze in zichzelf gekeerde toeschouwers soms vrijwel onmogelijk was, kon de muziek ‘uit hunnen tijd’ hen weer even in verbinding brengen met zichzelf.

— WWW.VLAMO.BE

DE STEM VAN ONS GEHEUGEN

—Koor&Stem

Zingen voor leven met dementie

Cultuur, zorg en onderwijs zijn drie sectoren met elk een eigen expertise, taal en accenten. Toch zijn ze nauw verbonden en kunnen ze veel van elkaar leren. Dat bewijzen de boeiende projecten waarbij de drie sectoren de handen in elkaar slaan.

Ook Koor&Stem is overtuigd van de meerwaarde van sectoroverschrijdende samenwerking. Voor het project De Stem van ons Geheugen werkt Koor&Stem samen in een lerend netwerk met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen, Imelda/WZC Den Olm, HIK volwassen-onderwijs en Cera. Zingen voor en met mensen met dementie vanzelfsprekend maken en zorgorganisaties daarbij ondersteunen, zijn de doelen. Samen zingen zorgt voor verbinding en sociaal contact. Bovendien activeert en stimuleert zingen verschillende hersendelen. Weerman en peter van het

project Frank Deboosere: “Muziek is een fantastische taal waarmee we mensen heel lang kunnen blijven bereiken.”

In Vlaanderen zijn tientallen contactkoren actief. In 2019 startte het project Ik zal je altijd horen, met een focus op zingen met thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers. Lien Ysebaert is referentiepersoon dementie in het wzc Sint-Vincentius in Avelgem, waar sinds 2013 een contactkoor is. “We verwelkomen ook mensen die thuis worden verzorgd. De eerste stap zetten is soms moeilijk, maar na één repetitie zijn de meesten helemaal verkocht. Wat muziek teweeg kan brengen is ongelooflijk, zelfs bij mensen met vergevorderde dementie. Het is ook belangrijk dat ze lotgenoten leren kennen. Iedereen maakt hetzelfde mee en die verbondenheid is van onschatbare waarde. We delen met plezier onze kennis en ervaring met andere woonzorgcentra die dit ook willen organiseren.”

— KOORENSTEM.BE

EN TOEN STOND DE HELE STAD OP SCÈNE

WANNEER
AMATEURS EN
PROFESSIONELEN
DE HANDEN
INEENSLAAN

In 2016 leek het water diep tussen de Mechelse amateurgezelschappen. Maar toen kwam het Landjuweelfestival naar de Dijlestad, sprong Abattoir Fermé op de kar en kreeg de openingsvoorstelling *Miserie* al die groepen op één podium. Of hoe theater kan verbinden.

Elk jaar krijgen op het Landjuweelfestival lokale amateurgezelschappen de kans om samen met professionelen een voorstelling te maken. Dat was ook zo in 2016, toen het hoogfeest van het amateurtheater na acht jaar zijn vaste stek Gent verliet om in Mechelen thuis te komen. Maar door oude vetes en onderlinge concurrentie lag zo'n samenwerking daar niet voor de hand.

“Onze laatste poging dateert van 2005 en leed voortijdig schipbreuk”, herinnert Staf Soli van Theater De Moedertaal zich. “We liepen altijd spaak op randzaken zoals de financiële verdeling. Bovendien bleek ook de kalender een struikelblok, want gezelschappen wilden hun spelers of zaal niet afstaan rond de tijd dat ze zelf een productie hadden lopen. Mechelen is een kleine stad, waar veel amateurgroepen in dezelfde kleine vijver van spelers en toeschouwers vissen. Het hielp dus wel dat OPENDOEK de organisatie op zich nam.”

Kruisbestuiving

Wat ook hielp, was de aanwezigheid van Abattoir Fermé, de Mechelse trots die zelf ooit in het liefhebberscircuit was begonnen en waarvan alle acteurs zich fan betoonden. Werken met een professionele entourage was sowieso een buitenkans en dus herschreef bezieler Stef Lernous zijn onuitvoerbaar gewaande tekst *Misère*, duidde hij Abattoir-lid Maja Westerveld aan als regisseur en *Miserie* was vertrokken, mét spelers uit zes Mechelse gezelschappen.

Al die werkwijzen verenigen bleek geen sinecure. Katrien Van Bael van het inmiddels gestopte collectief ‘tist herinnert zich de prille zoektocht. “Bij ‘tist hielden we van

wat experiment op de speelvloer, terwijl anderen een duidelijke regie gewoon waren. Om een veilig kader voor iedereen te scheppen en de focus op het spel te leggen, kozen we voor die tweede aanpak.” Maja Westerveld lacht: “Maar ik denk dat iedereen daarbij elke rol heeft gespeeld.”

De verrijking was wederzijds. “Amateurs vinden dat theater vooral plezant moet blijven,” zegt Soli. “Het was fijn om deze keer taakgericht te werken. Wat me ook opviel, was hoe Stef als dramaturg hele stukken gerepteerde tekst prompt weggooide. Doe je dat bij amateurs, dan staat iedereen op zijn achterste poten. Nu werd zo'n ingreep sneller aanvaard.” Op haar beurt stak Westerveld veel op van de amateurs. “Omdat theater voor hen géén werk is, merk je een andere energie, een groter spelplezier ook. Het leuke aan amateurtheater is dat het een groep vrienden kan doen ontstaan.”

Samen sterk?

En zo geschiedde. *Miserie* werd een succes, speelde zelfs in het Mechelse cultuurcentrum en kreeg later een reprise. Ook daarna bleven de acteurs elkaar opzoeken. Bij Abattoir Fermé staan ze als eerste klaar om try-outs bij te wonen of bij te springen als figurant of vrijwilliger. In 2018 doken ze samen op in het massaspektakel *Troupe* waarin Westerveld samen met de gemeente Sint-Katelijne-Waver het einde van de Eerste Wereldoorlog herdacht.

“Onze verbondenheid is één van de grote winsten van dit project,” zegt Tom Hofman, die speelt bij Voor Taal en Kunst en De Peoene, maar door *Miserie* ook andere Mechelse gezelschappen leerde kennen. “Doorgaans ga je als amateur alleen naar professionele gezelschappen en je eigen groep kijken. Sinds vier jaar woon ik ook hun voorstellingen bij.”

Reiken de gezelschappen elkaar nu al sneller de hand? “Dat blijft moeilijk,” merkt Soli. “Twee jaar geleden polste ik naar de toekomstperspectieven van mijn collega's. Die had niemand, hoewel bij sommige groepen het water aan de lippen staat. Als we allemaal de coronacrisis willen overleven, zullen we toch moeten samenwerken en grote gehelen vormen.”

‘Mechelen is een kleine stad, waar veel amateurgroepen in dezelfde kleine vijver van spelers en toeschouwers vissen’

— STAF SOLI

‘Doorgaans ga je als amateur alleen naar professionele gezelschappen en je eigen groep kijken. Sinds Miserie volg ik ook de andere Mechelse groepen.’

— TOM HOFMAN

WE WILLEN DAT MENSEN INZICHT KRIJGEN IN HUN SCHRIJVER- SCHAP

— ISABELLE ROSSAERT

BROEDPLAATS VOOR LITERAIR TALENT

De SchrijversAcademie is een tweejarige opleiding die zich richt op gevorderde aspirant-schrijvers. De opleiding wil hen een stevige basis meegeven zodat ze kunnen groeien en hun ambities waarmaken. Elk jaar starten een dertigtal studenten, telkens zijn er ook alumni die publiceren. Zoals Kris Van Steenberge, Runa Svetlikova, Ruth Lasters en Lize Spit.

De opleiding is in twee opzichten uniek in Vlaanderen, vertelt Isabelle Rossaert, coördinator van SchrijversAcademie. “Aspirant-schrijvers zijn kandidaat en we maken een selectie. We werken ook met publicerende auteurs als docenten. Zo kunnen de aspirant-schrijvers rekenen op een diverse maar altijd professionele input. Soms leidt dat tot verwarring, wanneer bijvoorbeeld twee docenten een andere mening zijn toegedaan. Maar net met die veelzijdigheid stimuleert studenten om hun eigen visie te ontwikkelen.”

Eigen stem

Jelle Dehaes volgde les aan SchrijversAcademie van 2015 tot 2017. “Het grote voordeel is inderdaad de diversiteit aan stemmen van de opleiding. Mijn persoonlijke begeleider was Chris Ceustermans. Heel gedreven, hij toonde oprecht interesse voor mijn teksten. Daarnaast kreeg ik les van nog vier andere auteurs met elk een eigen visie. Die veelheid aan stemmen was voor mijn schrijfproces enorm verrijkend. Elke docent stelde nieuwe vragen. Zo kwam ik geleidelijk van vraag tot antwoord en vond ik mijn eigen stem als schrijver.”

Geen formules

Die eigen stem is erg belangrijk, volgens coördinator Isabelle. “Sommige, vaak Amerikaanse, schrijfscholen leren

OVER DE WISSELWERKING TUSSEN ASPIRANT-SCHRIJVERS EN PROFESSIONELE AUTEURS BIJ DE SCHRIJVERSACADEMIE

studenten formules aan. Daar huiveren we van. Wij willen geen formules aanreiken, wij willen mensen motiveren om zelf op ontdekking te gaan. Door die persoonlijke aanpak krijgen de studenten feedback die ze niet vinden in vakliteratuur of in onlinetrainingen.” Jelle vult aan: “Het belangrijkste wat de opleiding me heeft doen inzien, is dat een roman schrijven vooral volharding is. Schrijven is een traag proces en ik heb ontdekt dat die traagheid me enorm boeit.”

Gepubliceerd worden

Veel aspirant-schrijvers willen natuurlijk gepubliceerd worden. Toch is dat niet het ultieme doel, zegt Isabelle. “We willen dat mensen inzicht krijgen in hun schrijverschap. We willen alles meegeven dat helpt om beter te leren schrijven. Natuurlijk is het fijn als een eindwerk door een uitgeverij opgepikt wordt, maar dat is niet voor iedereen al meteen weggelegd. Dat zou ook niet realistisch zijn.”

Vier uitgevers geïnteresseerd

Toch leeft ook bij Jelle de droom van een boek in de winkel. Hij mocht een jaar na het afsluiten van zijn traject aan de SchrijversAcademie deelnemen aan een pitchdag. Toen bleken vier uitgevers geïnteresseerd in zijn werk. Intussen veranderde Jelle het vertelperspectief van zijn roman en begon hij zo goed als opnieuw. “Momenteel heb ik 35.000 woorden. Deze zomer stuur ik dat deel naar enkele uitgevers. Ik hoop op basis van een contract mijn roman te kunnen afwerken.”

Isabelle is dankbaar dat aspirant-schrijvers voor de opleiding kiezen. “Het voelt als een grote verantwoordelijkheid om de juiste omgeving te scheppen waarin literair talent kan groeien.”

BEREIKEN 5

‘Ik keek
gewoon
in de zaal
en bracht
mijn verhaal’

© Sophie Nuytten

Şehriban Çakır (39) uit Brussel nam deel aan Fata Urbana, georganiseerd door OPENDOEK tijdens het Landjuweelfestival van 2019: een project om anderstaligen te stimuleren Nederlands te oefenen door hen vertellingen te laten brengen.

“Mijn ouders kwamen uit Turkije, maar ik ben hier in België geboren en Franstalig opgevoed. Voor mijn huidige job was het nodig dat ik uiteindelijk eens Nederlands leerde spreken. Ik ben kwaad op mezelf dat ik dat al niet veel eerder heb gedaan. Toen ik jong was hield ik al van het leren van talen. En ik vind het Nederlands een heel mooie taal.

De workshop Fata Urbana met vertelster Veerle Ernalsteen gaf me de kans om voor het eerst iets speciaals te doen met het Nederlands. Al wist ik echt niet goed hoe eraan te beginnen. Hoe kon ik een verhaal vertellen in een taal die ik nog niet volledig beheers? Maar stap voor stap heeft Veerle me geholpen.

Ze koos het verhaal van Roodkapje, omdat het een universeel verhaal is, dat ik ook ken in het Turks en in het Frans. Dat heeft me geholpen om de tekst in te studeren, zodat ik het ook in het Nederlands kon brengen.

Ooit, lang geleden, trad ik op met een koor. Maar mijn stem trilde zo hevig van de zenuwen dat ik haast niet kon zingen. Nu stond ik na al die jaren opnieuw op een podium als verhalenverteller, met het sprookje van Roodkapje. De stress was er, maar Veerle heeft me die stress leren overwinnen. Ik keek gewoon in de zaal en bracht mijn verhaal!

Of ik in de toekomst hiermee doorga, met het vertellen van verhalen? Dat zou goed zijn voor mijn taalbeheersing. Maar ik ga me nu eerst volledig concentreren op mijn job, waar ik nu tot mijn plezier veel zelfverzekerder overkom, ook als ik Nederlands moet spreken. Ik raad alle mensen die een nieuwe taal leren aan om verhalen te gaan vertellen. Zo overwin je de spreekangst die je hindert om een taal echt goed te leren.”

— OPENDOEK.BE

Vernieuwing in verschillende gedaanten

In amper tien jaar veranderde de samenleving ingrijpend. De amateurkunsten gaan onvermijdelijk mee met deze evoluties. Hoe zetten amateurkunstbeoefenaars en organisaties digitalisering en nieuwe verdienmodellen in? Dit thema onderzoekt ook wat amateurkunstparticipatie doet met de Vlaming en welke maatschappelijke impact dat heeft.

ONTDEK
OOK ONZE
VIDEO'S

► amateurkunsten.be

S

Sinds de oprichting van de landelijke amateurkunstenorganisaties in 2000 evolueerde het amateurkunstenveld enorm op het vlak van professionalisering, ondersteuning en vernieuwing. De impulsen van de landelijke amateurkunstenorganisaties hebben daar veel mee te maken, maar zeker ook de innovaties in het veld. Er worden nieuwe (sub)disciplines op de kaart gezet, cross-disciplinair en cross-sectoraal wordt er intens samengewerkt.

Dat houdt steek: het onderzoek toonde al aan dat creatievelingen het zelden bij één creatieve hobby houden. Zowel de landelijke koepeles, individuele kunstenaars als groepen verkennen de grenzen van hun discipline. Kunstvormen als poetry slam (op de grens van rap en poëzie), street art (dat aanleunt bij graffiti) of experimenten met digitale technologieën zijn goede voorbeelden. Bovendien leiden vernieuwing en experiment niet alleen tot praktijkinnovaties: ook de zakelijke kant van het verhaal en de praktische ondersteuning worden verder ontwikkeld. Laten we beginnen met één van de meest invloedrijke vernieuwingen in onze samenleving: digitalisering.

Vernieuwing via digitalisering

Sinds het onderzoek van 2008 won het gebruik van digitale middelen stevig terrein. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat het aandeel amateurkunstenaars dat werk toont op digitale podia steeg van 22% naar 32% in vier jaar tijd (Neele, Zernitz & IJdens, 2017). Ook in de Vlaamse bevolkingsbevraging wordt er gepeild naar het gebruik van digitale middelen tijdens de amateurkunstenbeoefening. De bevraging werd

afgenomen vóór de lockdown door de coronacrisis. Uit ander onderzoek bleek dat amateurkunstenbeoefenaars massaal digitaal gingen om hun artistieke praktijk te kunnen blijven uitoefenen. Verder in dit thema gaan we hier dieper op in.

De amateurkunstenaar verschilt nauwelijks van de niet-creatieve medemens op het vlak van tv-kijken, computergebruik en gebruik van sociale media. Interessanter wordt het wanneer de onderzoekers dieper ingaan op de digitale participatie van de amateurkunstenaar. **Zo blijkt meteen dat amateurkunstenaars doorgaans meer digitale tools gebruiken voor hun algemene cultuurparticipatie dan anderen.**

Het gaat dan niet specifiek over de creatieve hobby zelf. Drie activiteiten werden onderzocht: online muziek beluisteren, online tickets kopen of informatie opzoeken (zoals over culturele voorstellingen) en actief online werk delen van artiesten of voorstellingen. Wie over elke discipline participeert aan amateurkunsten, voert deze drie activiteiten dus vaker uit dan mensen die geen creatieve hobby beoefenen. Er is weinig verschil tussen de disciplines, hoewel muzikanten wat vaker online muziek beluisteren en schrijvers actiever online delen. Zoeken we naar verschillende profielen, dan stellen we vast dat het actief online bezig zijn met cultuur (zoals reacties posten) vaker door jongeren en grootstedelingen gebeurt. Studieniveau blijkt daarbij geen rol te spelen. Bij receptief online gebruik (zoals online lezen) is wel een opleidingseffect te zien: hoger opgeleiden nemen vaker deel aan online receptieve cultuur. Doorgaans worden digitale hulpmiddelen meer gebruikt voor receptieve dan voor actieve cultuurparticipatie.

Bij het beoefenen van de creatieve hobby werd gepolst naar de mate

Gemiddeld 1 op 4 amateurkunstenaars wisselt digitaal werk uit met andere amateurkunstenaars – met de schrijvers op kop

waarin amateurkunstenaars digitale middelen gebruiken: handleidingen schrijven, software gebruiken, digitale interactie met andere beoefenaars, praktisch gebruik zoals online instructiefilmpjes kijken en eigen werk delen. Handleidingen worden – zoals te verwachten valt – weinig geschreven. Wie bezig is met beeldexpressie, muziek en zelfs schrijven, gebruikt het vaakst software. Vooral mannen, jongeren en amateurkunstenaars die DKO volgden, doen dat. Gemiddeld 1 op 4 amateurkunstenaars wisselt digitaal werk uit met andere amateurkunstenaars – met de schrijvers op kop. Ook hier vooral jongeren en mensen van wie de ouders ook een creatieve hobby hadden. Een grote meerderheid – waaronder vooral mannen en jongeren – gebruikt digitale hulpmiddelen vooral praktisch (informatie opzoeken, inspiratie opdoen). Beeldend kunstenaars en muzikanten voeren het peloton aan. Dans en theater is de hekkensluiter. Online eigen werk tonen is zeker niet bij iedereen ingeburgerd, behalve wie aan beeldexpressie doet. Van hen toont ruim een kwart regelmatig eigen werk online. Bij wie DKO volgde, zijn alle vormen van online gebruik extra uitgesproken.

Digitale toepassingen in de amateurkunsten

De landelijke amateurkunstenorganisaties maken gebruik van nieuwe technologieën om de amateurkunsten te ondersteunen. Uit het onderzoek blijken persoonlijke motieven zoals zelfexpressie of iets moois creëren, sterke drijfveren. Amateurkunstenaars gebruiken daar steeds vaker digitale hulpmiddelen voor. Het is dus geen toeval dat VI.BE, Creatief Schrijven en >

- Kunstwerkt een **online community** creëerden waar kunstenaars en artiesten hun werk kunnen tonen, met elkaar in contact treden en deelnemen aan (creatieve) kansen. Digitalisering lijkt ook de persoonlijke interacties uit te breiden en te versterken.

Hoe gaf bijvoorbeeld het VI.BE platform het minimal/techno project Iblical van de broers De Cleyne een boost? “Meer kansen krijgen en kunnen aanbieden en waardevolle nieuwe contacten”, klinkt het (zie thema 6). Ook het platform van Kunstwerkt – BEELD – verbindt beoefenaars met elkaar en met organisatoren. BEELD maakt het een beeldend kunstenaar gemakkelijker om naar buiten te komen met werk. Maar ook de passieve cultuurliefhebber wordt blij van online platforms. Je ontdekt er nieuw werk en beloftevolle kunstenaars. Performer en auteur Vitalski over Azertyfactor, het platform van Creatief Schrijven: “De volstrekt onbekende schrijvers die publiceren op Azertyfactor, laten zien dat er veel koren is tussen het kaf.” De amateurkunstorganisaties publiceren geregeld online open calls. Eén van de talloze voorbeelden is A Paper / A Day, dat tekenaars uitdaagde om een maand lang dagelijks een tekening te posten op Instagram. Curatoren kozen elke dag hun favoriete werk. Zo werden de deelnemers niet alleen gestimuleerd om te tekenen, maar ook om met hun werk naar buiten te treden en in de spotlights te stappen.

Digitale toepassingen focussen niet enkel op creatie. Er kunnen ook digitale hulpmiddelen gecreëerd worden om het de amateurkunstenaar gemakkelijker te maken. Dit sluit aan bij de bevinding dat ook voor *practicalia* steeds meer naar

digitale tools gegrepen wordt. VLAMO maakt bijvoorbeeld gebruik van een app, livestream en youtube tijdens wedstrijden en concerten. De programmAPP fungeert tijdens de wedstrijden van VLAMO als digitaal programmaboek met extra mogelijkheden. Naast de klassieke info van een ‘papier’ programmaboek, kan je in de app ook extra informatie en toepassingen vinden, zoals live ranking en audio- en beeldmateriaal van orkesten. Daarnaast worden de grote wedstrijden van VLAMO live uitgezonden via livestream. Achteraf worden de opnames professioneel afgewerkt – *mixing and mastering* – en op het Youtubekanaal van VLAMO gezet. OPENDOEK heeft dan weer haar Theaterbib gedigitaliseerd om meer dan 17.000 theaterteksten raadpleegbaar te maken. Sinds 2019 is het mogelijk om teksten digitaal te ontleen, wat in het voorjaar van 2020 tijdens de lockdown door de Coronacrisis massaal gedaan werd. Het leidde tot digitale leescomités en zette groepen aan om op een andere manier samen te lezen en over het repertoire te reflecteren.

De lockdown van 2020 en de bijhorende *coronacreativiteit* bleek een katalysator voor digitalisering en vernieuwing. Amateurkunstenaars maakten massaal gebruik van digitale toepassingen om hun creatieve hobby op een veilige manier te kunnen voortzetten en om solidariteitsacties op te zetten: van virtual choirs en online-repetities, over digitale expo’s en songswapsessies tot zorgbrieven schrijven en lockdown linedance. De amateurkunstensector zocht creatieve oplossingen, lokale groepen vonden zichzelf in sneltempo opnieuw uit. Pichak Theater maakte luisterspelen in plaats van theatervoorstellingen, choreografe Agnieszka Romek riep op om online quarantaine dansclips van 30 seconden te maken (en kreeg zelfs Cirque du Soleil zover).

Dichters van Wacht brachten met hun poëzie houvast en troost via de telefoon. Ook BREEDBEELD trachtte de lockdown te omarmen met nieuwe digitale initiatieven zoals Kammerspiel en INSIDE, die filmmakers opriepen om in hun kot te filmen of te fotograferen. De organisatie bracht ook het BREEDBEELD kortfilmfestival online. Mensen gingen tijdens de lockdown op zoek naar kunst, want dat verbindt en biedt troost – zelfs via digitale wegen.

Vernieuwing verdienmodellen

Amateurkunstenaars tonen niet enkel creativiteit in hun artistieke praktijk, maar ook in hun ondernemerschap. Financiële ondersteuning is vaak beperkt, de kosten zijn dat niet. Amateurkunstengroepen werken samen met professionele choreografen, dirigenten, begeleiders en docenten. Gezelschappen moeten zaalhuur betalen voor repetities en voorstellingen. Individuele kunstenaars moeten materiaal aankopen. Geen wonder dat creativiteit ook binnensijpelt in de **verdienmodellen** achter de voorstellingen, expo’s, publicaties en optredens. In thema 1 vertelden de choreografen van Volta Dance Collective hoe verschillende dansgezelschappen samenwerken om het aantal podiumkansen en de spreiding van hun voorstellingen te maximaliseren. Een ander voorbeeld van **ondernemerschap** uit de danswereld is het verhaal van De Genoten, die in het filmpje meer uitleg geven over hun gezelschap. ► Deze groep mannelijke amateurdansers creëert voorstellingen op locatie onder leiding van professionele choreografen. Door uitkoopsommen te vragen voor deze locatievoorstellingen tijdens events, financieren zij de loonkost van de choreografen.

In het **ledenonderzoek** werd aan de respondenten gevraagd hoeveel kosten ze het voorgaande jaar maakten in het kader van

De lockdown van 2020 en de bijhorende coronacreativiteit bleek een katalysator voor digitalisering en vernieuwing

hun amateurkunstenbeoefening en of/hoeveel ze er dat jaar aan overhielden.

Voor de respondenten van VI.BE en Danspunt geven aan dat ze kosten maken. Voor beide disciplines gaat het voor 7% van de bevroagden zelfs om meer dan € 10.000. Bij de achterban van VI.BE zaten de kosten hem vooral in de aankoop van instrumenten of materiaal zoals software. Bij Danspunt gaat het vooral om een combinatie van uitgaven: oefenruimtes huren, vervoerskosten en de kost van cursussen of vormingen.

De ledenbevraging peilde daarbij naar **manieren om deze kosten op te vangen**. Het gros van de respondenten betaalt de kosten uit eigen zak. Dit gaat van 42% bij de respondenten van OPENDOEK tot 80% bij de respondenten van BREEDBEELD.

Vervolgens werden de **inkomsten** in kaart gebracht. **Het grootste deel van de bevroagden geeft aan geen inkomsten te halen uit hun artistieke praktijk.** Dit gaat van 25% bij VI.BE tot 87% bij Koor&Stem. Op een absolute minderheid na, houdt niemand er iets aan over. 10% van de respondenten van Danspunt geeft aan het voorgaande jaar meer dan € 10.000 verdiend te hebben door het uitoefenen van de amateurkunstenactiviteit, gevolgd door VI.BE (6%) en Kunstwerkt (6%). De achterban van VI.BE haalt inkomsten vooral uit optredens of voorstellingen, de respondenten van Kunstwerkt voornamelijk uit de verkoop van kunstwerken. Opvallend: bij Danspunt is lesgeven de grootste bron van inkomsten.

Tot slot maken de onderzoekers ook de **balans winst-verlies** op. Daaruit blijkt dat vooral de bevroagden van BREEDBEELD hun kosten weinig compenseren. 55% stelt het voorgaande jaar meer dan € 1000 verlies gemaakt te hebben. Bij VI.BE gaat dat om 47% en bij Kunstwerkt om 40% van de respondenten. Aan de andere kant van het spectrum geeft 21% van de bevroagden van Danspunt aan meer dan €1000 winst te maken. Bij de achterban van Kunstwerkt is dit 16%.

BALANS WINST— VERLIES —per AK

19 CONCLUSIES UIT LEDENONDERZOEK

MAKEN AMATEUR-
KUNSTENAARS
WINST OF VERLIES?

BREEDBEELD

4% maakt winst
91% maakt verlies

VI.BE

16% maakt winst
77% maakt verlies

Kunstwerkt

21% maakt winst
73% maakt verlies

Muziekmozaïek

12% maakt winst
64% maakt verlies

VLAMO

7% maakt winst
76% maakt verlies

Danspunt

27% maakt winst
61% maakt verlies

OPENDOEK

8% maakt winst
59% maakt verlies

Koor&Stem

3% maakt winst
66% maakt verlies

Creatief schrijven

11% maakt winst
38% maakt verlies

UIT

Grote kosten maken

De respondenten van VI.BE en Danspunt maken de meeste kosten, de eerste voor instrumenten, de andere heeft een combinatie van verschillende kosten. Bij 7% gaat het zelfs over meer dan 10.000 euro.

Kosten uit eigen zak

Het gros van de respondenten betaalt de kosten uit eigen zak. Van 42% bij OPENDOEK tot 80% bij BREEDBEELD.

42%

OPENDOEK

80%

BREEDBEELD

IN

Beetje artistieke inkomsten

Slechts 10% (Danspunt > uit lesgeven) en 6% bij VI.BE (uit optredens) en Kunstwerkt (uit verkoop kunstwerken) verdient er meer dan 10.000 euro per jaar mee.

Geen artistieke inkomsten

Het gros van de respondenten haalt geen inkomsten uit hun artistieke praktijk. Van 25% bij VI.BE tot 87% bij Koor&Stem.

25%

VI.BE

87%

Koor&Stem

BEELD

LAAT ZIEN WAT JE MAAKT

Een gloednieuw online platform van Kunstwerkt voor beeldend kunstenaars: Beeld is dé plek om met je werk naar buiten te treden. Je ontdekt er inspirerende portfolio's van andere beeldend kunstenaars, maar ook wedstrijden en andere open calls.

Matchmaker tussen organisator en kunstenaar

Beeldend werk ontstaat doorgaans in de beslotenheid van een atelier. Wil je als beeldend kunstenaar met werk naar buiten komen, dan heb je een portfolio nodig – en de juiste manier om het te delen. Via een website, een Instagram-profiel of door actief op zoek te gaan naar toonkansen: het betekent internet afschuimen op zoek naar wedstrijden en open calls.

Beeld maakt het beeldend kunstenaars stukken gemakkelijker om met werk naar buiten te komen. Je kan er je eigen portfolio aanmaken,

waarbij je zelf kiest welke werken je toont, én je vindt er een lijst van lopende open calls. Je kan deelnemen door je volledige portfolio door te sturen of door een werk te selecteren uit je profiel. Zo is Beeld de perfecte *matchmaker* tussen organisator en kunstenaar.

Van webgalerie naar Beeld

Tot eind 2019 omvatte de website van Kunstwerkt een webgalerie. Beeldend kunstenaars konden er een profiel aanmaken en foto's van werk uploaden. Eenvoudig, en succesvol: maar liefst 1700 kunstenaars hadden een profiel, met

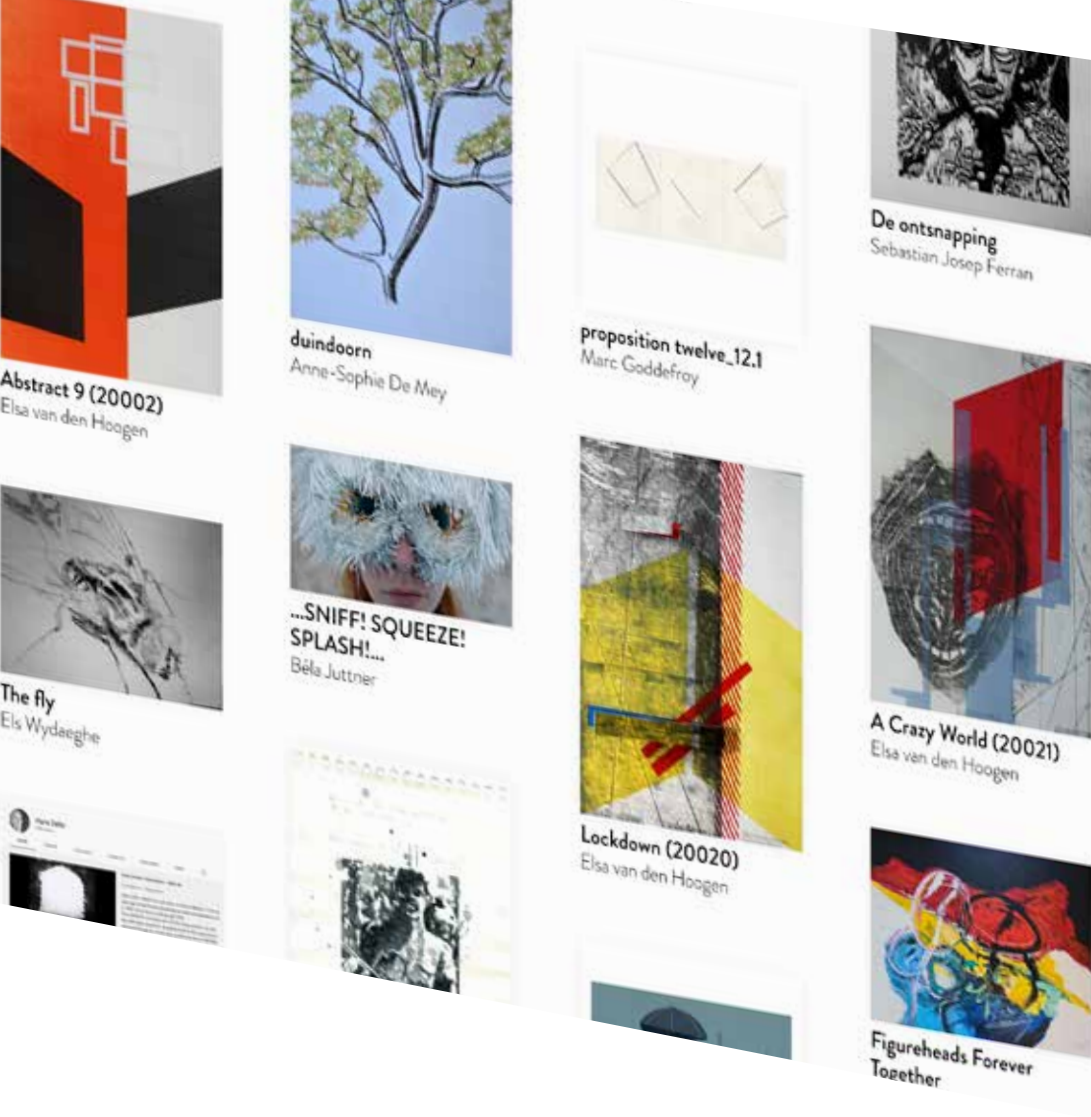
in totaal 24.000 kunstwerken. Kunstwerkt vormde recent de statische webgalerie om tot het dynamische Beeld. Je kan er als kunstenaar nog steeds een portfolio aanmaken, maar je kan ook rechtstreeks deelnemen aan open calls. Beeld is er ook voor organisaties die open calls en wedstrijden voor beeldend kunstenaars willen organiseren. Via Beeld komen ze direct in contact met hun doelgroep. Bovendien kunnen ze via het platform ook kunstenaars in hun omgeving opzoeken. Portfolio's van beeldend kunstenaars en kunstwerken kan je filteren.

Abstract 8 (20001)
Elsa van den Hoogen

The bee
Els Wydaeghe

BEELD MAAKT HET BEELDEND KUNSTENAARS GEMAKKELIJKER OM MET WERK NAAR BUITEN TE KOMEN

ren op gemeente, discipline, kleur, titel... Bovendien kiest elke maand een curator zijn/haar favorieten uit de database. Intussen zijn er al 14.000 werken van bijna 1300 kunstenaars terug te vinden op Beeld.

Beeld is innovatie

Beeld is daarmee een platform dat tegemoet komt aan de bestaande noden van de doelgroep, door project-, wedstrijd- en toonkansen te bieden. Het biedt ook een antwoord op de vraag van partners om het contact met de beoefenaars te faciliteren. Beeld functioneert als een portfolioplatform,

brengt de bestaande ondersteuning voor beeldende kunstbeoefenaars samen en breidt die uit op een innovatieve, bruikbare en duurzame manier. Het platform fungeert als een boeiende en waardevolle draaischijf voor beeldende kunsten en kunstenaars, en mikt op een mooie wisselwerking tussen online en offline uitingen van bepaalde projecten/oproepen/wedstrijden. Beeld is het eerste online platform waarop zowel kunstenaarsprofielen, kunstwerken als open calls verschijnen: een digitale, dynamische ontmoetingsplaats voor beeldende kunst.

— BEELD.BE

AZERTY-FACTOR

Via Azertyfactor, de online vrijhaven van Creatief Schrijven, kunnen pennenvoerders hun vruchten publiceren en deelnemen aan diverse schrijfkansen. Elke woensdag scheidt een auteur of vakspecialist het kaf van het koren en oogst één pennenvrucht als tip van de week.

Het platform telt ondertussen meer dan 5000 gebruikers. “De volstrekt onbekende schrijvers die met regelmaat publiceren op Azertyfactor, laten zien dat er veel koren is tussen het kaf. Wie gaat surfen op Azertyfactor, vindt daar talloze juweeltjes”, aldus performer en auteur Vitali, die verse vruchten plukt van het platform en van commentaar voorziet in het magazine VERZIN.

Sinds 2019 reikt Creatief Schrijven jaarlijks de Azertyfactor-trofee uit aan een onbekende schrijver met een stevige portie x-factor. Vanessa Daniels uit Dilbeek was de eerste winnaar. Steden, gemeenten en andere spelers die een schrijfwedstrijd organiseren, kunnen gebruik maken van Azertyfactor om voor de promotie van- en tijdens het verloop van hun wedstrijd.

Neem zeker eens een kijkje op azertyfactor.be, schrijf mee en/of geniet van de vele fijne leeswaren!

— AZERTYFACTOR.BE

VIRTUEEL KOOR KOORONA

—Koor&Stem

In tijden van crisis zingen koren online

Onder de hashtag #zinginuwbod zorgde Koor&Stem met een digitaal aanbod dat ook tijdens corona niemand uitgezongen hoefde te zijn. Tijdens de lockdown werden er elke week op YouTube en Facebook vocale tips en inspirerende filmpjes gepost voor zangers, dirigenten en leerkrachten. Met succes, want veel Vlaamse koren zochten alternatieve manieren om samen te repeteren en te zingen.

Componist en koordirigent Koen Vits vindt het het verbindende van samen zingen erg belangrijk. Hij nam het initiatief voor Koorona – Koor kontra Korona: een virtueel koor dat individueel maar toch samen zingt. “Online vinden mensen partituren, oefenbestanden en YouTube-filmpjes waarop ik dirigeer. Ze filmen zichzelf terwijl ze zingen en sturen hun opnames naar mij, waarna ik ze monteer. Het is maar een ersatzoplossing, maar ik merk dat mensen er iets aan hebben. Ze voelen zich toch een beetje verbonden én ontdekken mooie, kwalitatieve muziek.”

Meer koren kozen voor deze aanpak. Op YouTube doken elke dag nieuwe filmpjes op. Zo deelde het bekende vrouwenkoor Scala een nieuwe versie van hun nummer *I Touch Myself*. Ook kamerkoor Furiant, dameskoor Furiosa en jeugdkoor Furiale plaatsen vanop afstand ingezongen nummers online. Dirigent Steve De Veirman: “Ik nam telkens een video

‘Online vinden mensen partituren, oefenbestanden en YouTube-filmpjes waarop ik dirigeer. Ze filmen zichzelf terwijl ze zingen en sturen hun opnames naar mij, waarna ik ze monteer’

— KOEN VITS

op waarmee de zangers op het juiste tempo kunnen meezingen. Idealiter zou je een soort clicktrack gebruiken, maar dat is lastiger bij klassieke koorwerken met veel frasering en temposchakeringen. Technisch is het voor iedereen een grote uitdaging. Maar alles heeft zijn voordeel: ik kon rustiger dan ooit luisteren naar elke stem en heel individuele feedback geven.” Toch goed nieuws voor die eerste echte repetitie!

— KOORENSTEM.BE

ONLINE IN EEN STROOM- VERSNELLING —BREEDBEELD

fotografie
= kinderspel!

De lockdown als testcase

Voor cultuur betekende corona een stevige streep door het voorjaar en de zomer van 2020. Tegelijk zette de lockdown het belang van creativiteit, kunst en cultuur net extra in de verf. Probeer zo'n periode maar eens door te komen zonder creatieve uitlaatklep of boeken, films en series. BREEDBEELD maakte tijdens de lockdown van de nood een deugd door verschillende nieuwe online initiatieven op te zetten, waarvan er heel wat een vervolg krijgen.

Met *INSIDE* en *Kammerspiel* gingen respectievelijk fotografen en cineasten aan de slag met hun beleving van de lockdown. Vooral de foto's van *INSIDE*, waaruit elke week een selectie werd gemaakt en gedeeld via sociale media, waren een succes. Nieuw waren *Fotografie = kinderspel* en *Start to stop motion*, waarbij kinderen van 4 tot 11 creatief uitgedaagd werden om met fotografie en (animatie)film aan de slag te gaan. Via filmpjes kregen ze tips en een uitdaging voorgeschoteld, waardoor ze beide mediavormen beter leerden kennen. *Fotografie = kinderspel* en *Start to stop motion* worden verdergezet en komen er ook in de vorm van lespakketten voor de lagere school.

BREEDBEELD lanceerde ook een digitaal feedbackplatform om een portfolio op te stellen en een *artist statement* te schrijven. De website omvat tutorials en via videocall is

**'BREEDBEELD
maakte tijdens
de lockdown
van de nood
een deugd door
verschillende
nieuwe online
initiatieven
op te zetten,
waarvan er
heel wat een
vervolg krijgen'**

individuele feedback mogelijk. Ook dit initiatief gaat door na de lockdown. Het feedbackplatform voor fotografen wordt uitgebreid en toegankelijker gemaakt. Ten slotte kreeg ook het *BREEDBEELD kortfilmfestival* tijdens de lockdown een onlineverlengstuk. De meeste kortfilms uit de editie 2019 werden online gezet, in sommige gevallen met interviews met de cineasten. Drie partners van het kortfilmfestival – *Ongezien Kort*, *De Imagerie* en *Filmmagie* – stelden voor de gelegenheid ook een nieuw gastprogramma met kortfilms samen.

— BREEDBEELD.ORG

Maatschappelijke impact

De wisselwerking op een podium, het ritme, de reacties van een livepubliek en het fysieke samenzijn zijn onvervangbaar

Verbondenheid in tijden van corona

De lockdowninitiatieven die tijdens de coronacrisis in het voorjaar van 2020 in sneltempo werden opgezet, weerspiegelden de grote honger naar kunst en cultuur en het belang van creativiteit. Amateurkunstenaars gingen op zoek naar wat wél nog mogelijk was en hoe ze verbonden konden blijven met elkaar en het publiek. Die verbondenheid is essentieel. Koorona – Koor kontra Corona – leverde er een mooi staaltje van: een virtueel koor dat individueel maar toch samen zingt. Ook bij eerder individuele disciplines, als fotografie, schrijven of beeldende kunst, bleek dat de beoefenaars op zoek waren naar verbondenheid en solidariteit. Eens te meer bleken amateurkunsten bruggenbouwers.

Maar er was ook nood aan reflectie over onze samenleving en de grote maatschappelijke uitdagingen na de coronacrisis. Creatief Schrijven merkte op dat mensen in de pen klommen om te ventileren wat de crisis met hen deed. De organisatie besloot deze teksten te verzamelen op Azertyfactor en een selectie te bundelen tot een ‘Witboek: leven na corona’. Het S.M.A.K. bundelt met ‘Tekeningen in lockdown’ dan weer een selectie tekeningen die tijdens de lockdown tot stand kwamen van jong en oud, kunstenaars en liefhebbers. Centraal in de bundel staat de idee dat tekenen een bijzondere en unieke menselijke eigenschap is. Via de tekeningen zie je het leven in lockdown passeren.

Amateurkunsten – en kunst en cultuur in het algemeen –

bewezen nog maar eens hun **maatschappelijke relevantie** tijdens de coronacrisis. Veel amateurgezelschappen en organisaties dachten razendsnel hun werking om en kwamen zo tegemoet aan de grote vraag. Maar hoewel digitale toepassingen zorgden voor een creatieve boost, is iedereen het erover eens dat digitaal geen alternatief is voor het echte werk. De wisselwerking op een podium, het ritme, de reacties van een livepubliek en het fysieke samenzijn zijn onvervangbaar.

Meer inclusie

Amateurkunsten hebben natuurlijk geen crisis nodig om bij te dragen aan onze samenleving. Verder in dit thema licht Koor&Stem toe hoe ze inzetten op integratie en participatie van migranten en vluchtelingen. In MoSaIC (Music for Sound Integration in the Creative Sector) vertellen muzikanten van diverse origine over hun (muzikale) achtergrond en delen ze muzikale tradities. In het Belgische luik van dit Europese samenwerkingsproject musiceren amateurmuzikanten en professionals uit Rwanda, Tunesië, Turkije, Iran, Duitsland, Roemenië, Nederland en België samen met amateurkoren en scholen. In het project Sing Me In zingen jonge vluchtelingen en migranten in verschillende Europese landen samen in scholen, koren, jeugthuizen en vluchtelingencentra. **Zingen draagt bij tot integratie en participatie in de samenleving.** In thema 2 zagen we dat een groot deel van de amateurkunstenaars niet louter Belgische roots

heeft. Met het interculturele participatieproject SESAM wilde de literaire sector ook de kinderboekenkast diverser maken: “Omdat zwarte prinsessen nog steeds in de minderheid zijn”. Cultureel diverse schrijvers en illustratoren maakten in duo’s en gecoacht door Creatief Schrijven veertien kleurrijke en superdiverse prentenboeken.

Niet enkel op het vlak van culturele diversiteit is inclusie broodnodig, zoals we reeds konden zien in thema 4 — *verbinden*. Daar kwam o.a. De Stem van Ons Geheugen aan bod, dat zingen voor en met mensen met dementie ondersteunt. Een impacttraject van Koor&Stem (met Cera) toonde aan dat *samenzingen* met mensen met dementie de levenskwaliteit van alle zangpartners verhoogt; zowel van de mensen met dementie, de verzorgers als de initiatiefnemers. BREED-BEELD wil met Seeing the Unseen slechtzienenden ondersteunen om zich visueel en auditief uit te drukken. Danspunt stimuleert dan weer choreografen en dansdocenten om inclusief aan de slag te gaan met mensen met een fysieke of mentale beperking. De praktijkgids Eigendraads en een reeks workshops voor dansdocenten helpen hen daarbij. Ook de Vlaamse editie van World Choir Games, het grootste amateurkorenevent ter wereld, wil zo inclusief mogelijk zijn. Zo trekt de jury bijvoorbeeld naar koren die zich niet naar de wedstrijdzalen kunnen verplaatsen, zoals koren in een gevangenis, een woonzorgcentrum of een vluchtelingencentrum.

Het zijn voorbeelden van landelijke amateurkunstenorganisaties die het initiatief nemen om zelf inclusieve projecten te initiëren. Tegelijk ondersteunen ze bestaande projecten in het veld. Ze faciliteren individuen en groepen om te werken aan inclusie en maatschappelijke impact in het algemeen. VLAMO bekroont jaarlijks muzikale initiatieven met impact. De VLAMO Award gaat naar vernieuwende initiatieven met artistieke kwaliteit én maatschappelijke impact. Verder in dit thema licht VLAMO toe waarom het in 2019 Fanfarathon tot winnaar uitriep.

Meer cultuurparticipatie

De impact van amateurkunsten gaat verder dan de beoefenaars en hun publiek. Amateurkunsten spelen een rol in het brede cultuurlandschap in Vlaanderen. Zoals in thema 4 — *verbinden* uitgebreid aan bod komt, leggen amateurkunsten voortdurend verbanden naar andere beleidsdomeinen en sectoren. Ze creëren meerwaarde in projecten binnen het onderwijs, de jeugdsector, zorg en welzijn, en het sociaal-cultureel volwassenenwerk enzovoort. Bovendien vormen ze zowel de humus als een afzetmarkt voor de professionele kunsten.

In het bevolkingsonderzoek leggen de onderzoekers ook een link tussen actieve cultuurparticipatie (amateurkunsten) en passieve cultuurparticipatie (naar voorstellingen, musea, concerten, of tentoonstellingen gaan). Al zou je denken dat actief participeren zoveel tijd kost dat het andere engagementen uitsluit, toch is dat niet het geval – >

Zingen draagt bij tot integratie en participatie in de samenleving

Wie aan actieve cultuurparticipatie doet, doet ook vaker aan receptieve cultuurparticipatie. Zo bezoeken amateurkunstenaars dubbel zo vaak musea en bibliotheken

CULTURELE ACTIVITEITEN

—in beeld

Amateurkunstenaars nemen gemiddeld 11% vaker deel aan culturele activiteiten dan anderen

Culturele waardering

**2008
VS. 2019**
voor iedereen

**NIET AK
VS. AK**
in 2019

'Ik vind het belangrijk dat
de overheid ervoor zorgt
dat ook experimentele
kunstwerken of kunst-
vormen een kans krijgen'

42,6% 50,3%
2008 2019

44,6% 57,4%
NIET AK AK

'De overheid moet ook
organisaties ondersteunen
voor mensen die in hun vrije
tijd creatief bezig zijn'

54,2% 59,6%
2008 2019

54,9% 65,8%
NIET AK AK

'Zonder kunst
en cultuur zou
het leven
heel saai zijn'

52,6% 65,3%
2008 2019

57,8% 74,7%
NIET AK AK

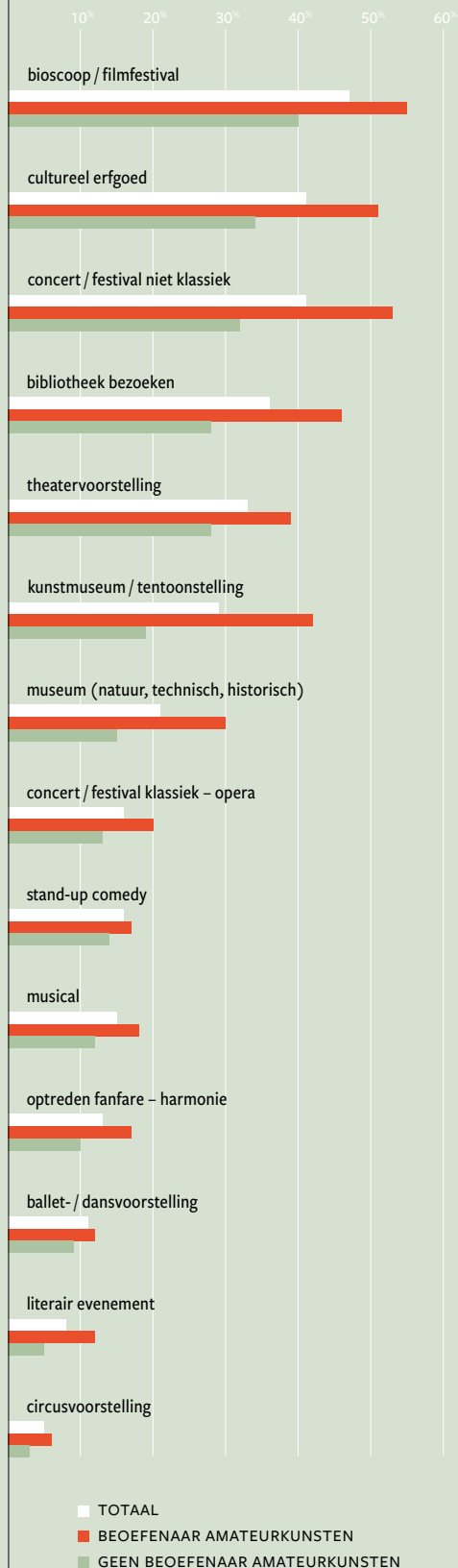
'Dat er mensen zijn die
creatief zijn in hun vrije
tijd vind ik een verrijking
voor de samenleving'

63,6% 64,9%
2008 2019

58,3% 73,7%
NIET AK AK

Culturele activiteiten

ten minste één keer gedaan
in de laatste zes maanden

› en dat geldt zeker voor amateurkunstenaars, zowel op het vlak van hun vrijetijds- als culturele activiteiten. Amateurkunstenaars gaan meer op reis, doen vaker uitstappen, gaan meer uit en volgen vaker een cursus. Specifiek voor culturele activiteiten is het verschil tussen amateurkunstenaars en niet-amateurkunstenaars nog een pak groter. Een amateurkunstenaar neemt gemiddeld maar liefst 11% vaker deel aan allerlei culturele activiteiten dan een niet-amateurkunstenaar. Zo gaan die eersten beduidend vaker naar de bioscoop of een concert. Amateurkunstenaars luisteren gevoeliger vaker naar alle muziekgenres, met – uiteraard – de muzikanten aan de kop van het peloton. Maar musea- en bibliotheekbezoeken spannen de kroon, want **amateurkunstenaars bezoeken maar liefst dubbel zo vaak musea en bibliotheken!** Met andere woorden: wie aan actieve cultuurparticipatie doet, doet ook vaker aan **receptieve cultuurparticipatie**.

Laten we even per amateurkunstdiscipline de link leggen met de meest verwante receptieve activiteit en die koppelen aan persoonlijke profielen. Goed voor een gedetailleerd beeld. Zo valt op dat wie zelf theater doet vaker naar theatervoorstellingen gaat. Ook valt het museum- en bioscoopbezoek op van wie zelf bezig is met beeldexpressie en/of beeldende kunst. Jongeren zijn daarbij oververtegenwoordigd en gaan ook beduidend meer naar de bioscoop. Wie creatieve ouders heeft en DKO volgde, trekt vlotter naar een museum. Wie het financieel moeilijk heeft, gaat minder vaak naar museum en bioscoop. Grootstedelingen bezoeken vaker een museum, wie kinderen jonger dan 11 jaar heeft, doet dit dan

weer minder. Dans wordt vooral beoefend door vrouwen en jongeren. Wanneer ouders een creatieve hobby hadden of hebben, stijgt de kans om zelf te dansen en naar dansvoorstellingen te gaan. En ook hier: wie moeilijk rondkomt, gaat nauwelijks naar dansvoorstellingen. Muziekconcerten bezoeken is vooral iets voor jongeren, mensen zonder inwonende kinderen, hoger opgeleiden en mensen van wie de ouders een creatieve hobby hadden. Schrijven en literaire evenementen of bibliotheken bezoeken is dan weer vooral weggelegd voor vrouwen, jongeren en hoger opgeleiden en het gebeurt ook vaker in een grootstad. **Algemeen zijn onderwijsniveau, gezinsachtergrond en financiële situatie bepalend voor ‘receptieve cultuurparticipatie’ (zoals museumbezoek) dan voor actieve participatie (zoals bezig zijn met beeldende kunst).**

Amateurkunstenbeoefenaars doen niet alleen vaker aan receptieve cultuurparticipatie, zoals naar een museum gaan of een concert bijwonen, maar staan ook over het algemeen **positiever tegenover kunst- en cultuurbeleid**, zo blijkt uit het onderzoek. De respondenten van het bevolkingsonderzoek kregen – net als tijdens het onderzoek van 2008 – stellingen voorgelegd over (amateur)kunst en kunstbeleid in het algemeen. Net als toen wijkten de antwoorden van amateurkunstenaars af van die van de niet-amateurkunstenaars. Opvallend én positief is dat de perceptie over kunsten en amateurkunsten in 2019 wat positiever is dan in 2008, voor de hele groep respondenten, zowel de amateurkunstenaars als de niet-amateurkunstenaars. Ook beleids- en financiële ondersteuning kan rekenen op meer

Onderwijsniveau, gezinsachtergrond en financiële situatie hebben meer effect op receptieve dan op actieve participatie

Amateurkunstenbeoefenaars staan over het algemeen positiever tegenover kunst- en cultuurbeleid

bijval. Die positievere houding is overigens groter bij mensen die nu geen creatieve hobby beoefenen. Al zijn er uitzonderingen: minder niet-amateurkunstenaars dan in 2008 zijn het eens met de stelling dat een creatieve hobby waardevoller is dan een andere hobby of sport. Dat creatief bezig zijn sowieso goed is voor je persoonlijke ontwikkeling, wordt ook minder algemeen beaamd. Maar het dominante beeld is toch dat gratuite uitspraken als “tegenwoordig moet je niets meer kunnen om een kunstenaar te zijn” minder aanslaan dan 11 jaar geleden.

GRENZELOOS ZINGEN

SING ME IN
EN MOSAIC:
KOORZANG ALS
INTERCULTUREEL
INSTRUMENT

© Sissel Marie Tonn en Flora Pe

DIVERSITEIT

‘Verhalen en context rond muziek te horen krijgen, leidt tot meer verbondenheid en begrip’

— AURÉLIE NYIRABIKALI LIERMAN

Samen zingen, is een sociale activiteit die sterke emotionele banden smeedt. De gedeelde ervaring van schoonheid, inspanning en plezier is van onschatbare waarde. Dat maakt van zingen een uitstekende manier om mensen uit verschillende culturen en met verschillende achtergronden samen te brengen. Schijnbare verschillen verdwijnen en maken plaats voor dialoog en begrip.

De sociale, lichamelijke en psychologische effecten van samen zingen, zijn voor vluchtelingen erg relevant. Zingen kan een uiting zijn voor onderdrukte emoties en mogelijk verzacht het ook angst, eenzaamheid en frustratie. Het project *Sing Me In* waaraan Koor&Stem deelnam, richt zich specifiek op jonge vluchtelingen en migranten met een andere culturele achtergrond dan die van hun Europese gastland. Samen zingen – op school, in een koor, in een jeugdhuis, in een vluchtelingencentrum... – kan hun integratie en participatie in de samenleving verhogen.

Didactische tips aanreiken

Het project reikt kinder- en jeugdcoördinatoren, muziekleraren, sociaal werkers en andere geïnteresseerden specifieke didactische tips en methodes aan. Daar bestaat een grote behoefte aan: organisaties die met jonge migranten en vluchtelingen werken, staan vaak voor dezelfde uitdagingen, maar kunnen hun ervaringen en oplossingen niet altijd delen of vlot uitwisselen.

Handboeken en een repertoiregids

Elf muziekorganisaties uit tien landen sloegen de handen ineen om goede praktijkvoorbeelden te verzamelen. Gebaseerd op die rijke input uit het veld en met de steun van experts en ervaringsdeskundigen, ontwikkelden ze

samen nieuwe pedagogische inzichten. De samenwerking resulteerde onder meer in verschillende handboeken en een repertoiregids, die organisaties kunnen helpen bij de uitbouw van hun eigen projecten. Het materiaal is gratis te downloaden in elf talen via de European Choral Association Europa Cantat (europeanchoralassociation.org).

Muzikanten van diverse origines

MoSaIC staat voor Music for Sound Integration in the Creative Sector. In dit Europese, meerjarige project werkt Koor&Stem samen met partners uit Italië, Denemarken en Roemenië. Het project brengt muzikanten van diverse origines samen. Ze proberen de kennis over de muzikale tradities van migranten en niet-migrant te delen: wat zijn typische instrumenten uit een bepaald land of een regio? Welke rol speelt zang en muziek er in het dagelijkse leven? Hoe klinkt het als we elkaars tradities bij elkaar brengen? Met de artiesten zet Koor&Stem samenwerkingsverbanden op met koren en scholen in Vlaanderen.

Voor een genuanceerder wereldbeeld

Aurélië Nyirabikali Lierman is artistiek coördinator voor Vlaanderen van het project. Ze komt uit Rwanda, werd er geadopteerd en groeide op in Brugge. Als radioproducer, zangeres en componiste betekent muziek alles voor haar. “Mijn vroegste herinneringen zijn gelinkt aan muziek. Toen ik zes was, brachten mijn ouders me naar een muziekacademie om mee te zingen in het koor. Ondanks de verlegenheid en de onzekerheid, voelde ik een moment van intens geluk. Ik beseftte toen dat ik mijn hele leven wilde zingen. Ik gebruik nu mijn ervaring als radiojournaliste ook voor mijn composities van akoestische muziek en elektronica. Ik vind het fijn om op een inclusieve manier naar muziek te kijken, door in mijn werk allerlei klanken toe te laten die niet altijd meteen als muziek worden beschouwd (spreekstemmen, alledaags omgevingsgeluid, de klank van gewone gebruiksvoorwerpen). En verhalen en context rond muziek te horen krijgen, leidt tot meer verbondenheid en begrip.”

— KOORENSTEM.BE

MEER KLEUR IN KINDER- BOEKEN

—SESAM

Omdat zwarte prinsessen nog steeds in de minderheid zijn

In de boekhandel moet je de schappen uitkammen voor een kinderboek met een hoofdpersonage een migratieachtergrond. Daar wilde het interculturele participatieproject Studio Sesam verandering in brengen.

Toen coördinator Ingrid Tiggelevend kinderen met buitenlandse roots vroeg om een verhaal te verzinnen, bleken hun hoofdpersonages bijna nooit een migratieachtergrond te hebben. Problematisch, vond Ingrid. “Kinderboeken horen een correcte weerspiegeling van de samenleving te zijn. Als de leefwereld van de kinderen op een positieve manier in beeld komt, versterkt dat hun gevoel van eigenwaarde.”

Ingrid Tiggelevend nam het heft in handen en zette twee edities van Sesam op. Ze bracht cultureel diverse schrijvers en illustratoren samen en coachte hen twee jaar lang in samenwerking met Creatief Schrijven. Samen voerden ze een uitgebreid vooronderzoek. Ze luisterden naar de verhalen, bekommernissen en voorkeuren in multiculturele klassen en kwetsbare wijken. Creatief talent werd opgedeeld in duo's die elk samen aan een superdivers kinderboek werkten.

In de verhalen ruimden Klaas en Lien het veld voor Fatima en Faoud. Laïla Koubaa en Tinne Van den Bossche vormden samen het kloppende hart achter *Ik wil niet naar*

‘Ik vind het enorm belangrijk dat alle kinderen kunnen dromen en zich herkennen in verhalen. Boeken en pennen zijn onze krachtigste wapens!’

— LAÏLA KOUBAA

Marokko, een boekje dat het thema vervreemding aankaart. Laïla Koubaa: “Ik vind het enorm belangrijk dat alle kinderen kunnen dromen en zich herkennen in verhalen. Boeken en pennen zijn onze krachtigste wapens! Het Sesam-project wil een wij-gevoel creëren en een ‘wij-zij’-gevoel vermijden. Essentieel om hun integratie te doen slagen.”

SESAM mondde uit in veertien kleurrijke prentenboeken. De auteurs stelden hun boeken voor op het Sesamfestival in 2014 en 2017, twee dagen vol workshops, lezingen en meet & greets. De boeken zijn online te koop via de sites van Sesam, EPO distributiecentrum en ABC Uitgeverij.

— STUDIOSESAM.BE

THE MOST INCLUSIVE GAMES

—Koor&Stem

Naar het meest inclusieve zangevenement ter wereld

De World Choir Games is het grootste zangevenement ter wereld: wedstrijden in 28 categorieën, meer dan 100 concerten en tal van koor- en zangworkshops. In juli 2021 vindt de 11e editie plaats. Gent en Antwerpen worden omgetoverd tot festivalsteden en vele andere gemeenten zetten activiteiten op om aan te sluiten bij dit grote koorfeest.

Koor&Stem werd door de Vlaamse overheid gevraagd om de lokale organisatie op te nemen. Vanuit de eigen sociale waarden wil Koor&Stem deze editie uitdragen als The most inclusive games met een brede maatschappelijke gedragenheid. Naast logistieke voorzieningen die de festivallocaties letterlijk toegankelijk maken voor minder mobiele personen, zorgt Koor&Stem voor activiteiten of begeleiding op maat van diverse, vaak kwetsbare, doelgroepen.

Er werd een jury in het leven geroepen die naar een groep gaat die zich niet zelf naar de wedstrijdalen kan verplaatsen (zoals een gevangenis-koor). De vele gratis concertjes en singalongs zorgen voor een breed aanbod. Voorbereidende zangsessies in armoedeverenigingen, een singalong op maat van senioren en mensen met dementie en vriendschapsconcerten in o.a. opvangcentra voor vluchtelingen, in woonzorgcentra, bij de brandweer en in musea dragen de boodschap

‘De ‘Koorvlam’ wordt doorgegeven door koren, scholen, woonzorgcentra, gehandicaptenvoorzieningen, gevangenissen en opvangcentra’

uit dat samen zingen voor iedereen is en mensen met elkaar verbindt.

Deze inclusieve boodschap werd extra in de verf gezet met de olympische ‘Koorvlam’ die in de aanloop van de WCG2021 als een estafette door Vlaanderen reist en wordt doorgegeven door koren, scholen, woonzorgcentra, gehandicaptenvoorzieningen, gevangenissen en opvangcentra. Zo staat de vlam symbool voor de grensoverschrijdende verbindende kracht van het samen zingen. Ze steekt uiteindelijk het vuur aan waarmee de World Choir Games officieel voor geopend worden verklaard.

— KOORENSTEM.BE

KRACHT VAN INCLUSIEVE DANS

— Danspunt

Dans voor mensen met een fysieke of mentale beperking

Heel wat mensen met een fysieke of mentale beperking houden van dans en beweging. Danspunt wil het dansveld aanmoedigen om daar mee aan de slag te gaan, vanuit een inclusieve visie die dansers met- en zonder beperking samenbrengt.

Danspunt prikkelt choreografen en dansdocenten om zo'n inclusieve, verrijkende werking uit te bouwen. De publicatie *Eigendraads* (2017) is het instrument. De praktijkgids bundelt expertise vanuit Platform-K, Demos en de opleiding dans van het Koninklijk Conservatorium Antwerpen/AP Hogeschool. In samenwerking met de inclusieve danswerkplek

Platform-K kwam er een reeks workshops voor dansdocenten die inclusief willen lesgeven.

Frauke Seynnaeve is artistiek dansmedewerker bij Platform-K en werkt intensief mee aan het traject rond *Eigendraads*: “Lesgevers die een inclusieve danswerking hebben of ermee willen starten, hebben nood aan gedeelde kennis en willen ervaringen uitwisselen.”

Philine Janssens van dansschool dans!Apen nam deel aan de workshop: “Naarmate onze school groeit, schrijven zich ook leerlingen in met andere noden. We hebben een kind met het syndroom van Down en een meisje met een visuele beperking. Als docent tools in handen krijgen, is prima, maar eigenlijk is de volledige mindset aan verandering toe. Iedereen met een beperking zou overal aan moeten kunnen deelnemen, zonder gelabeld te worden. Mensen die willen dansen zijn dansers, punt”.

‘Mensen die willen dansen zijn dansers, punt’

— PHILINE JANSSENS

“We zien inclusieve initiatieven ontstaan, dus de workshop werpt zeker vruchten af”, aldus Frauke. “Maar er liggen nog veel opties open om inclusieve dans zichtbaar te maken bij een breed publiek.” Door zoals Danspunt via diverse projecten te tonen welke creatieve, fysieke en intellectuele verrijking dansers met een beperking bijdragen aan een artistiek proces.

— DANSPUNT.BE/EIGENDRAADS

SEEING THE UNSEEN

—BREEDBEELD

Slechtzienden als doelgroep voor fotografie en film

De inspiratiedag *Seeing the Unseen* was voor BREEDBEELD een stap in het onbekende. Voor een steunpunt voor visuele kunsten als fotografie en film, zijn slechtzienden géén voor de hand liggende doelgroep. Toch zijn ook mensen met een visuele beperking op zoek naar creatieve manieren om zich visueel en auditief uit te drukken.

Seeing the Unseen werd een inspiratiedag om binnen de kunsten drempels voor mensen met een visuele beperking te identificeren en te verlagen. Het programma richtte zich op zowel slechtzienden, kunstenaars en geïnteresseerden als op andere organisaties uit de kunstwereld en de socio-culturele en zorgsectoren. Voor verschillende organisaties die werken voor mensen met een visuele beperking een mooie gelegenheid om hun werking voor te stellen.

De dag werd opgezet om zoveel mogelijk praktijkvoorbeelden te laten zien, organisaties te inspireren en mensen met elkaar in contact te brengen. Naast lezingen, een documentaire (mét audio-descriptie) en workshops werden er ook interactieve rondetafelgesprekken georganiseerd om constructieve contacten te stimuleren en tot stand te brengen tussen de verschillende organisaties.

BREEDBEELD voegde daarbij ook zelf de daad bij het

©Olympe Tits

woord en nam de toegankelijkheid van de eigen organisatie voor slechtzienden onder de loep op het vlak van fysieke drempels en online communicatie, zoals de website. Daarnaast werden de kiemen gelegd voor een mooie samenwerking met de coördinatrice van de dag. Voor haar groeide dit stageproject intussen uit tot een freelance-samenwerking die de inclusieve focus op projecten en evenementen bewaakt.

— BREEDBEELD.ORG

ARTISTIEK TRAJECT VOOR OUDEREN

—AGE on stAGE

Impact cultuurparticipatie op ouderen

In oktober 2018 organiseerde OPENDOEK het internationale congres 'AGE on stAGE' in Genk, waarbij de impact van cultuurparticipatie op ouderen onderzocht werd en inspirerende methodieken werden verzameld.

Twee dagen lang deelden 95 binnen- en buitenlandse deskundigen hun inspiratie en kennis met de Vlaamse cultuur- en zorgsector via voorstellingen, films, keynotes, good practices, acts, discussies, panelgesprekken en netwerkmomenten. OPENDOEK bracht hiermee een onderzoeksdebat op gang over hoe ze – en bij uitbreiding de hele Europese cultuursector – kan inspelen op de toenemende vergrijzing. Daarnaast wilde OPENDOEK ook de artistieke theaterbeleving en -expressie van ouderen in Vlaanderen en Brussel een boost geven door het lanceren van een nieuwe deelwerking waarin ouderen vanuit hun eigen beleving, ervaringen en persoonlijkheid een artistiek traject afleggen. In deze werking is er ook plaats voor ouderen in zeer kwetsbare situaties, zoals mensen met dementie. OPENDOEK is ervan overtuigd dat dit bijdraagt tot een grotere zelfwaarde en actiever burgerschap van ouderen in onze samenleving.

Een van de projecten die OPENDOEK sindsdien uitwerkte is 'BALVOORAL!', een intergenerationale voorstelling rond

bewegingstheater. Mensen uit verschillende Genkse ontmoetingscentra voor senioren experimenteerden onder leiding van een choreografe met verhalend bewegingstheater, vertrekkend vanuit hun eigen ervaringen en leefwereld.

Ondertussen blijft OPENDOEK haar internationale contacten verruimen en bestendigen door op regelmatige basis deel te nemen aan activiteiten in het buitenland. Zo ging OPENDOEK met een delegatie ouderen uit Vlaanderen en Brussel naar het seniorentheaterkamp 'Colourstorms & Frontiersongs' in Højer (Denemarken) van DATS en het 'Don't Look Back' Seminar, de 'CONNECT+' workshops en 'The Epic Awards' van Amateo, Voluntary Arts en Luminare in Edinburgh (Schotland).

©Alain Vanhove

— OPENDOEK.BE/AGEONSTAGE

MUZIEK- VERENIGINGEN GEVEN KLANK EN KLEUR AAN DE SAMENLEVING

MUZIEK BUITEN DE LIJNTJES

VLAMO wil muziekverenigingen aanmoedigen om buiten de lijntjes van de traditionele werking te kleuren. Hiervoor gaan we elk jaar op zoek naar een vernieuwend initiatief met artistieke kwaliteiten én maatschappelijke impact. Het initiatief dat het best in dit plaatje past wordt bekroond met de VLAMO Award.

Muziekverenigingen zijn er in allerlei maten en gewichten. Ze geven klank en kleur aan hun stad of gemeente, maar ook aan de samenleving. Daar mogen we best trots op zijn. Om hun buitengewone initiatieven te koesteren en naar waarde te schatten, werd de VLAMO Award in het leven geroepen.

Een deskundig panel neemt alle inzendingen onder de loep en voorziet ze van feedback. Na een eerste selectie kiest het panel de genomineerden. Die krijgen naast advies ook een financiële ondersteuning om hun initiatief mee te verwezenlijken. In de aanloop naar de uitvoering zet VLAMO de genomineerden via haar communicatiekanalen vervolgens geregeld in de kijker. Tot slot verkiest het panel de winnaar in het begin van het daaropvolgende jaar.

Winnaar VLAMO Award 2019

In 2019 ging de VLAMO Award naar Fanfarathon, een groot-schalige muzikale marathon voor het goede doel. Organisator Fanfarathon vzw ontstond uit een samenwerkingsverband tussen drie lokale fanfares uit drie naburige dorpen: de KF De Kunstminnaars Kasterlee, KF Vreugd In Deugd Lichtaart en KF de Kempenzonen Tienen. De VLAMO Award-winnaar van 2019 overtuigde het panel door de geslaagde combinatie van een creatief concept (een muzikale marathon) en een grote impact op de omgeving.

Fanfarathon: drie dorpen, één doel!

Toen in 2015 kanker werd vastgesteld bij de dochter van een muzikante uit Lichtaart, kwam het gezin in contact met vrijwilligers van het Kinderkankerfonds. Ze hielpen het gezin

DE VLAMO AWARD BEKROONT MUZIKALE INITIATIEVEN MET IMPACT

door een heel woelige periode en uiteindelijk liep alles goed af. Bij de bestuursleden van de drie fanfares groeide vervolgens het idee om samen een groot benefiet te organiseren ten voordele van het Kinderkankerfonds. In 2018 richtten ze Fanfarathon vzw op om het evenement in goede banen te leiden.

Op 14 september 2019 marcheerden de drie verenigingen elk een individueel parcours van 13 km door hun dorp: het resultaat van een professionele voorbereiding. In hun zog volgden tal van bewoners en sympathisanten. Langs het parcours waren er diverse sponsoracties en recreatieve haltes. Tijdens de laatste kilometer marcheerden de drie fanfares als één groep naar het slotevenement, op de tonen van de – speciaal hiervoor gecomponeerde – Fanfarathonmars.

Meer dan een benefiet

Dit initiatief was meer dan een benefiet. De fanfares wilden met de Fanfarathon een verbindende rol opnemen in de lokale gemeenschap. Mét succes: sterkhouders uit andere verenigingen zetten hun schouders onder het initiatief. Samen mobiliseerden ze 84 scholen en verenigingen. 79 sponsors toonden zich van hun beste kant en door de spontane hulp van enkele professionals werd het slotevenement een schot in de roos. Fanfarathon bracht een nooit geziene samenwerking op gang. Verenigingen ontwikkelden eigen sponsoracties en inspireerden elkaar. Het financiële resultaat kon niet uitblijven. De Fanfarathon bracht maar liefst 80.000 euro op voor het Kinderkankerfonds.

Fanfares in de kijker

De fanfares brachten een hele gemeenschap bovendien niet alleen figuurlijk, maar ook letterlijk in beweging, en kozen er bewust voor om het marcheergebeuren – een vorm van optreden die tegenwoordig toch vaak ondergewaardeerd wordt – op een hedendaagse en positieve manier in de schijnwerpers te zetten, zowel bij de muzikanten als het publiek.

Mensen samenbrengen en verbinden door instrumentale muziek, de missie van VLAMO, werd hier op meer dan één manier in de praktijk omgezet.

DIT DOET ME ...

stappen
vooruit
zetten

© Charlie Dekersmaker

“Deelnemen aan B-Jazz International Contest in 2013 was één van de vele stepping stones die mee mijn traject bepaalden. Het was een unieke wedstrijd, in de eerste plaats een opportuniteit om te mogen optreden voor een internationaal samengestelde jury. Maar ook om muzikanten uit alle windstreken te ontmoeten en uiteraard om te laten zien wat we waard zijn. Ik ben nog altijd blij en fier dat we toen met brons naar huis gingen. Het leverde ons meteen wat media-aandacht en enkele optredens op. Met sommige mensen die ik toen leerde kennen, kruisen mijn wegen af en toe nog wel eens. Het was sowieso een verrijkende ervaring waar ik nu nóg de vruchten van pluk. B-Jazz was voor mij één van de duwtjes in de rug richting waar ik nu sta met Nordmann, MDCIII en mijn soloproject. Waarvoor dank.”

MATTIAS DE CRAENE
31 JAAR — GENT
JAZZ SAXOFOON

...
terugdenken
aan mijn
vroegste
herinneringen

© Lierman
© Evenbeeld

“Muziek betekent alles voor mij. Mijn vroegste herinneringen zijn gelinkt aan muziek. Toen ik zes was, brachten mijn ouders me naar een muziekacademie om mee te zingen in het koor. Ondanks de verlegenheid en de onzekerheid, voelde ik een moment van intens geluk. Ik besepte toen dat ik mijn hele leven wilde zingen. Ik gebruik nu mijn ervaring als radiojournaliste ook voor mijn composities van akoestische muziek en elektronica. Ik vind het fijn om op een inclusieve manier naar muziek te kijken, door in mijn werk allerlei klanken toe te laten die niet altijd meteen als muziek worden beschouwd (spreekstemmen, alledaags omgevingsgeluid, de klank van gewone gebruiksvoorwerpen). En verhalen en context rond muziek te horen krijgen, leidt tot meer verbondenheid en begrip.”

AURÉLIE NYIRABIKALI LIERMAN
VEERTIGER — NEDERLAND
WOORD EN MUZIEK

...
beseffen
dat ik
besta

“In 2006 startte ik met een opleiding beeldhouwen aan de academie van Brugge. Daarvoor had ik al tekenen en schilderen gevolgd aan de academie in Oostende. Tijdens mijn opleiding beeldhouwen werd ik aangemoedigd om creatief om te gaan met materialen. Er werd niet alleen veel gewerkt, maar ook veel nagedacht en besproken. Beeldhouwen kan een vorm van communicatie zijn, een expressie, maar ook gewoon de weergave van iets moois. Zolang je de inhoud maar eerlijk weergeeft – één van de belangrijkste lessen die ik heb geleerd van onze leraar. Acht jaar academie hebben me voorbereid om alleen verder te zoeken naar steeds nieuwe creaties en misschien ook wel naar mezelf. Dieren in beweging maken, blijft mij motiveren. De mogelijkheden zijn oneindig en ik amuseer mij enorm.”

DIRK SANTENS
54 JAAR — ICHTEGEM
BEELDHOUEKUNST

...
speuren
naar nieuwe
mogelijkheden

“Als veertienjarige zat ik tijdens mijn eerste toneelvoorstelling gebiologeerd in de zaal. Het theater had een onweerstaanbare aantrekkingskracht op me, alsof er elk moment iets bijzonders kon gebeuren. Toneel werd mijn hobby. Een hele uitdaging voor dat schuchtere meisje dat werd uitgelachen omdat ze stotterde. Maar het stotteren werd overwonnen: net 20 trad ik voor het eerst op in een avondvullende voorstelling. Vanaf toen beheerste toneel mijn leven. Een vriendje of liefje moest verdragen dat ik meermaals in de week moest repeteren en teksten instuderen én dat dat mijn prioriteit was. Toneel is nog altijd mijn vlucht uit de dagelijkse sleur. Zodra ik op weg ga naar een repetitie, word ik iemand anders. Ik kaap een personage en word een vrouw met andere intimiteiten. Ook wanneer ik een stuk regisseer, speur ik overal naar mogelijkheden, situaties, details die ik in het stuk kan gebruiken. Ik verzamel thuis ook heel veel spulletjes. De zolder ligt al vol. Mijn man zegt weleens dat hij ‘toneelweduwnaar’ is – en ergens klopt dat wel.”

GWEN DEPREZ
64 JAAR — LEFFINGE
THEATER

...
ontsnappen
en reizen

“In mijn zoektocht naar meer tactiliteit in mijn ontwerpproces als interieurvormgever, studeerde ik ook Textielontwerp aan School of Arts in Gent. Vanuit mijn fascinatie voor oude ambachten onderzoek ik het trage proces van handweven. Mijn werk typeert een frisse en gevoelige aanpak op vlak van kleur, motief en materiaal. Omdat ze duurzamer zijn, kies ik voor natuurlijke materialen zoals linnen en wol. Op mijn weefgetouwen creëer ik graag unieke series handgeweven textiel voor mode- en interieurtoepassingen.”

SOPHIE VANWYNSBERGHE
34 JAAR — KORTRIJK
TEXTIEL

...
voelen
dat ik iets
goed kan

“Film is een soort van noodzakelijkheid in mijn leven. Iedereen heeft wel een passie (of wil er een) en als je veel met een discipline bezig bent, dan ben je ‘gepassioneerd’. Maar voor mij gaat het verder. Als puber was ik niet echt een hoogvlieger op school. Ik probeerde jobs uit als ober, beveiligingsman, kok,... Ik was nergens écht goed in. Maar film, film is voor mij je van het... Een beetje vreemd misschien: hoe meer ik met film bezig ben, hoe minder graag ik ernaar kijk. Je ziet de mechanismen, de trucage, de bedoeling van de regisseur. Je laat de film en het verhaal minder binnenkomen, je analyseert meer de betekenis van bepaalde elementen, de inzet van de filmcrew, het vallen en opstaan... Het geeft alleen méér zin om zelf weer aan de slag te gaan! Word je dan nog eens beloond voor het harde werk – de prijs voor Beste documentaire op het BREEDBEELD kortfilmfestival 2019 voor mijn film *Mother's* was de eerste die ik ooit won – dan weet je dat je goed bezig bent. En dat het verhaal dat je wil vertellen – ondanks alle fallbacks – overkomt bij een breder publiek. De tranen die toen vloeiden waren van vreugde en opluchting!”

HIPPOLYTE LEIBOVICI
23 JAAR — BRUSSEL
FILM

© Evenbeeld

CONCLUSIES 6

‘We wikken
en wegen
onze kansen’

© Sophie Nuyten

De broers Johannes en Jacob De Cley overbruggen het gat tussen een eenvoudige dj-set en een complexe liveset met hun minimal/technoproject Iblical. Ze zijn sinds 2016 actief op het kansenplatform VI.BE.

Johannes en Jacob zijn op elkaar ingespeeld: de ene focust op beatmatchen en equalizing van bestaande tracks, de andere op zotte synths en rare drums. Om het een beetje spannend te maken, bewerken de twee elkaars muziek. Goed voor een voortdurend veranderend verhaal, ook live. Muziek mag iets goddelijks hebben: vandaar ook de naam Iblical.

Toen ze een jaar bezig waren, spotte Jacob de oproep van 45Toeren, het dj-concours georganiseerd door Het Depot en Provincie Vlaams-Brabant. De inschrijvingen verliepen via VI.BE, dus maakten ze een account aan. Ze werden geselecteerd, speelden de finale in Het Depot – en wonnen. Een geslaagde start voor Iblical.

De broers bleven hun VI.BE-profiel onderhouden en wagen zich vaker aan speelkansen, de essentie van het kansenplatform. Zelf zijn ze met de jaren selectiever geworden en dat loont. Wanneer ze zich inschrijven voor een kans, zijn ze bijna altijd bij de gelukkigen. “Vaak voel je meteen of een speelkans interessant is: het woordgebruik, de omschrijving, de organisator,... we wikken en wegen onze kansen.”

In 2020 lanceerde Iblical zelf een speelkans, op zoek naar een dj/producer die een livestreamset wilde spelen in hun studio. Ook daarover zijn ze zéér te spreken: “De kans aanmaken ging heel vlot. Het platform wijst zichzelf uit.” VI.BE biedt de broers waardevolle nieuwe contacten. “We komen op plaatsen waar we anders niet zouden komen, we leren artiesten en organisatoren kennen. Of zeg maar: gelijkgezinden.”

— VI.BE/PLATFORM/IBLICAL

We zijn toe aan een ambitieuze visie op amateurkunsten

ONTDEK
OOK ONZE
VIDEO'S

► amateurkunsten.be

Wat onthouden we vooral uit het bevolkingsonderzoek? Dat we – zelfs met de nodige academische nuance – kunnen stellen dat **44 procent van de bevolking in Vlaanderen amateurkunstenaar is** – 7 procent meer dan in 2008. Drukken we het in absolute cijfers uit, dan zien we dat er tussen 2008 en 2019 **bijna een half miljoen amateurkunstenaars bijgekomen zijn**. En dat er dus momenteel **méér dan 2 miljoen Vlamingen** de afgelopen 6 maanden amateurkunsten beoefenden. Jawel, amateurkunsten zitten in de lift.

Een momentopname of een duurzame trend die de volgende jaren zal doorzetten? Met, alweer, enige voorzichtigheid mogen we uitgaan van een trend. Kinderen beginnen steeds vroeger aan creatieve hobby's en lijken die ook na hun achttiende vol te houden. Bovendien zien we ook bij de oudste generaties een stijgende trend, wat aangeeft dat meer mensen na hun pensioen (opnieuw) een creatieve hobby oppakken. **Zowel de jongste als de oudste leeftijdsgroepen hebben dus nog groeipotentieel.** Dit geldt ook voor mensen met een migratieachtergrond, die de weg lijken te vinden naar de amateurkunsten. Opmerkelijk is dat de algemene positieve trend vooral te danken is aan een stijging van bijna 10 procent van de 'occasionele amateurkunstenaars' sinds 2008, terwijl het aantal 'frequente amateurkunstenaars' licht afneemt. **Een stevige verbreding dus van het publiek voor amateurkunsten.**

Gaat dit ten koste van verdieping? Niet noodzakelijk: we kunnen niet naast het groeiende aantal amateurkunstenaars kijken die DKO of andere cursussen volgden en zich engageren binnen één of meerdere clubs of verenigingen. **De verbreding brengt met andere woorden ook meerdere engagementen mee.** Bovendien valt het op dat de respondenten van het ledenonderzoek hoger scoren op het vlak van beoefening in georganiseerd verband. Wie betrokken is bij een landelijke amateurkunstenorganisatie volgt vaker cursussen – zowel binnen als buiten het DKO – en beoefent de artistieke praktijk vaker in groepsverband.

Deze verbreding kadert in een bredere evolutie (ook internationaal) van mensen die zelf hun vrijetijdsagenda bepalen en binnen het ruime aanbod gaan 'shoppen'. De onderzoekers wijzen erop dat deze **'postmoderne' levensstijl** niet per se wijst op een democratisering van vrijetijdsparticipatie. Opleidingsniveau en leeftijd en in mindere mate ook gezinssituatie en inkomen, zijn nog sterk bepalend voor culturele consumptiepatronen. Het onderzoek toont wél aan dat binnen de amateurkunsten **lager opgeleiden gestaag een inhaalbeweging maken, waardoor de opleidingskloof lichtjes versmalt.** Bovendien speelt het opleidingseffect vooral bij de occasionele beoefenaars. Bij de frequente beoefenaars is er een grotere mix van opleidingsniveaus te zien.

CONCLUSIES UIT HET ONDERZOEK

44 procent van de bevolking in Vlaanderen is amateurkunstenaar

Zowel de jongste als de oudste leeftijdsgroepen hebben nog groeipotentieel

1 op 5 beoefenaars vraagt naar een uitbreiding van het aanbod aan cursussen en vormingen, vooral in grootstedelijk gebied

Amateurkunsten-
naars doen vaker
aan passieve
cultuurparticipatie,
zoals naar musea
of een concert gaan

➤ Dezelfde tendens naar een 'postmodern', meer individua-
listisch cultureel consumptie-
patroon, is ook terug te vinden
bij de beweegredenen van ama-
teurkunstenars. Sociaal contact
of engagement is maar voor 1
op 5 een belangrijke drijfveer.
**Het gros van de amateurkun-
stenaars wordt gedreven door
persoonlijke en ontspannings-
motieven.** Wie betrokken is bij
een landelijke amateurkunsten-
organisatie, wordt vooral gedre-
ven door persoonlijke motieven
– interesse en ontwikkeling – en
blijkt iets vaker ook een profes-
sionele drive te hebben.

Amateurkunstenars zijn niet
per se grote digitale pioniers.
Ze gebruiken net als de meesten
onder ons digitale tools meer voor
'receptieve' dan voor 'actieve'
cultuurparticipatie. Toch gebruikt
**bijna de helft van alle amateur-
kunstenars al eens software
of digitale uitwisselingsfora
voor hun creatieve hobby.**

Opvallend is dat vooral schrijvers
dat doen. Anders dan in andere
landen en sectoren, bepaalt niet
zozeer leeftijd en opleidings-
niveau of een amateurkunstenaar
naar digitale hulpmiddelen grijpt,
wel of hij of zij DKO volgde en of
zijn of haar ouders een creatieve
hobby hadden. Toch is het nuttig
**om sociaal-economische breuk-
lijnen goed in de gaten te hou-
den en te zorgen dat iedereen
mée is.** Digitalisering wordt
ook in de amateurkunsten
common ground.

Een belangrijke graadmeter voor
beleid en veld is de tevredenheid
van amateurkunstenars over
de omkadering in Vlaanderen.

Die tevredenheid is best groot,
maar toch blijven er enkele noden
bestaan. **Terwijl cursussen
en vormingen aan populariteit
winnen, blijft 1 op 5 beoefenaars
– vooral in de grootsteden – vra-
gen om een uitbreiding van het
aanbod. Eenzelfde aantal vraagt
meer ondersteuning aan hun
eigen stad of gemeente.** Ook die
vraag klinkt iets luider in groot-
steden als Gent en Antwerpen.
Gecombineerd met de vraag
naar meer contact met andere
beoefenaars, kunnen we dit inter-
preteren als een **vraag naar meer
lokale ontmoetingsplaatsen
voor amateurkunstenars.**

Natuurlijk moet er blijvend oog
zijn voor de elementen die men-
sen beletten om een creatieve
hobby te starten of verder te
zetten. Tijdsgebrek en praktische
drempels spelen iedereen het
meest parten, maar toch vooral
de hoger opgeleiden. Lager
opgeleiden botsen meer tegen
sociale drempels aan, zoals
'zich uitgesloten voelen'.

Last but not least bevestigt het
onderzoek dat amateurkunste-
naars **vaker ook aan passieve
cultuurparticipatie doen**, zoals
naar voorstellingen, musea,
concerten en tentoonstellingen
gaan. Daarbij valt het op dat
factoren als **onderwijsniveau,
gezinsachtergrond en finan-
ciële situatie minder invloed
hebben op de actieve cultuur-
participatie** (zoals bezig zijn
met beeldende kunst) dan op
de passieve participatie (zoals
museumbezoek). Ook stellen de
onderzoekers vast dat amateur-
kunstenbeoefenaars positiever
staan tegenover kunst- en
cultuurondersteuning en -beleid,
zelfs meer nog dan in 2008.

‘DIT ONDERZOEK
IS EEN EXTRA
BEWIJS DAT
AMATEURKUNSTEN
EEN CENTRALE
PLAATS HEBBEN
IN HET VLAAMSE
CULTUUR-
LANDSCHAP’

Lore Goovaerts

DEPARTEMENT CULTUUR,
JEUGD EN MEDIA

AMATEURKUNSTENBELEID

Elke Verhaeghe

DE FEDERATIE
(WERKTE VOORDIEN
VOOR HET FORUM

VOOR AMATEURKUNSTEN)

Twee experts in de amateurkunsten laten hun licht schijnen op het bevolkingsonderzoek. Lore Goovaerts is binnen het Departement Cultuur, Jeugd en Media verantwoordelijke voor het amateurkunstenbeleid. Elke Verhaeghe werkt bij De Federatie en voorheen bij het Forum voor Amateurkunsten. Allebei zijn ze in hun vrije tijd enthousiaste dansers. We vroegen Lore en Elke naar hun belangrijkste indrukken over het onderzoeksrapport.

**Amateurkunste-
naars wegwijs
maken, blijft een
belangrijke rol
voor gemeenten**

Wat valt jullie het meest op aan dit nieuwe rapport?

Lore — “Zeker de stijging van het aantal beoefenaars met 7 procent én dat bijna de helft (44 procent) van de Vlamingen amateurkunstenaar is. Duidelijke cijfers uit een sector die soms toch wat ongrijpbaar blijft en daardoor een bijzonder nuttige leidraad voor het beleid. De positieve cijfers verrassen me eigenlijk niet: ik zie een groeiend aantal projectaanvragen en in het veld beweegt er heel wat. Opvallend is ook de grotere participatie van de jongere generatie: ook iets dat beleidsmatig interessant is.”

Elke — “Mooi is dat je die stijging ziet in haast alle genres. Ook in klassieke disciplines als fanfare: die blijven aantrekkelijk. Minder vind ik dat je een deel van de bevolking blijkbaar nooit zal meekrijgen. Ik vind dus dat het beleid moet focussen op de vele occasionele beoefenaars die erbij gekomen zijn. Verder verwacht één op vijf meer steun van zijn of haar gemeente. Dat vond ik weinig. Ofwel zijn amateurkunstbeoefenaars plantrekkers of ze krijgen voldoende info van hun landelijke amateurkunstenorganisatie. Anderzijds vraag je je dan wel af of ze echt overal van op de hoogte zijn? Daar spelen koepels, steunpunten, belangenverdedigers een grote rol. De nood aan cursussen en vorming

springt er ook wel uit. Daar ligt een rol weggelegd voor de lokale besturen in samenspel met de andere partners. Amateurkunstenaars wegwijs maken, blijft een belangrijke rol voor gemeenten.”

Er werd ook een ledenonderzoek uitgevoerd bij de amateurkunstenorganisaties. Wie dichterbij een amateurkunstenorganisatie betrokken is, ziet grotere noden.

Lore — “Dat zijn ook de mensen met het grootste engagement. Dus dat is op zich niet verrassend.”

Elke — “Hun nieuwsgierigheid wordt gestimuleerd omdat ze al beter omkaderd zijn. Vlaanderen moet effectief inzetten op talentontwikkeling van mensen die grenzen willen verleggen.”

Lore — “De landelijke amateurkunstenorganisaties spelen daar een belangrijke rol in.”

Denken jullie dat de groei van de amateurkunsten in Vlaanderen zich zal doorzetten over alle leeftijdsgroepen heen?

Elke — “Ik denk het wel, al is het misschien niet meer met tientallen procenten.”

Lore — “50 procent halen is inderdaad optimistisch, maar ik ben hoopvol. Uit het onderzoek blijkt bovendien dat de intergenerationele overdracht heel belangrijk is, dus er is zeker nog groei mogelijk.”

De landelijke amateur-kunstenorganisaties zijn de spil voor talentontwikkeling, ze kunnen daar nog meer in gesteund worden.

- **Elke** — “Ouderen pikken amateur-kunsten ook op na hun pensioen, dus ik zie de toekomst positief in. Maar hoe kunnen we die steeds grotere groep zo goed mogelijk ondersteunen?”

Voor sommige disciplines zie je dat de jongerenparticipatie wel wat daalt. Hoe zorgen we daar voor een permanente instroom?

Lore — “Inzetten op een breed en toegankelijk aanbod dat jongeren aanspreekt, dat de perceptie doorbreekt dat sommige disciplines enkel voor ouderen zijn. Events zoals de World Choir Games, zijn een mooi voorbeeld om bepaalde percepties te doorbreken. Ook een publicatie zoals deze ‘Dit doet me wat’ kan helpen. En ook voor het deeltijds kunstonderwijs is er een belangrijke rol weggelegd.”

Elke — “Sociale media en influencers hebben invloed op kinderen en jongeren. Een programma als Danceathon kan tijdelijk een enorme invloed hebben. Daarnaast zijn de amateurkunstenorganisaties zelf een spil voor communicatiecampagnes en landelijke acties. Anderen bezig zien, inspireert heel sterk. En laat in de visienota’s voor het onderwijs gerust nog méér amateur-kunsten doorsijpelen. Ten slotte: de invloed van de ouders weegt misschien nog het sterkst door.”

Welke andere opportuniteiten zien jullie in de sterke groei van de amateurkunsten in Vlaanderen?

Lore — “De stijging van het aantal beoefenaars zet zich vooral door binnen de occasionele beoefening. De onderzoekers geven terecht aan dat die occasionele beoefening – dus minder op frequente basis – typisch is voor een postmoderne levensstijl. Deze tendens zal zich nog doorzetten. Maar we hoeven daar niet negatief tegenover te staan. Minder specialisatie kan voordelen hebben. Je kan mikken op meer kruisbestuiving tussen verschillende disciplines. Vanuit het beleid kun je daar rekening mee houden.”

Elke — “Waar eindigen amateur-kunsten en vanaf wanneer ben je professioneel? In het onderzoek zien we dat de amateurkunstenaar niet per se professioneel wil worden, al is dat (te) vaak een uitgangspunt van de overheid. Je kan wel naar professionalisering streven, maar blij daarnaast ook respect hebben voor het unieke en het sterke van de amateur-kunsten an sich. Die eigenheid stemt tot nadenken over de budgetten. De landelijke amateur-kunstenorganisaties zijn deeltjesversnellers, deze koepels zijn gids én belangenverdediger. Die rollen moet je valideren. Het is dus maar logisch dat er een eigen decreet voor amateurkunsten bestaat.”

Opleidingsniveau blijft een voor-speller voor participatie. Lager opgeleiden vinden beter de weg, maar de sociaal-economische breuk blijft bestaan. Hoe kun je die doelgroepen nog beter bereiken? Is samenwerken met andere sectoren nuttig?

Elke — “Er is zeker nog potentieel bij de lager opgeleiden. We moeten ook op hen durven inzetten. Kijk, iedereen heeft recht op cultuur. Misschien heeft die groep niet de middelen en de

kansen voor cultuurparticipatie, maar de hamvraag is: wie wil en kan zich er blijvend in vastbijten en de drempels wegwerken? Ik denk zelf spontaan aan Demos, aan OP/TIL of misschien kunen we bekijken waar De Federatie haar steentje kan bijdragen.”

Lore — “Er bestaan al veel trajecten en goede praktijken met succes binnen de sector. Die kunnen zeker nog opgeschaald en zichtbaarder gemaakt worden.

Elke — “Er zijn ook sleutelfiguren nodig die weten waar die doelgroepen zitten.”

Lore — “De circusateliers zijn een mooi voorbeeld. Die bereiken de doelgroepen via samenwerkingen in de buurt. Via wijkwerking kan je ook minder goed bereikbare mensen betrekken bij je activiteiten.”

Elke — “Nabijheid is belangrijk. Vanuit de Vlaamse koepels ligt dat moeilijk, dus kom je toch weer terecht bij de lokale besturen.”

Wie moet de vraag van één op vijf respondenten om meer lokale ondersteuning opnemen? Vroeger speelde het Forum voor amateurkunsten daar een rol in.

Elke — “Vanuit het Forum voor Amateurkunsten hadden we het voordeel van de helikopterblik. Daardoor hoefden gemeentebesturen niet negen keer in gesprek te gaan met elke afzonderlijke koepel wat visie en beleid betreft. Gemeenten konden daarna gericht terugkoppelen naar de koepels of verdiepende info opvragen. Wat gelukkig nog overblijft van die werking, is de publicatie ‘De kunstzinnige vingerafdruk van je gemeente’ – de inspiratiegids lokaal amateur-kunstenbeleid. Net als ‘Panache’ – voor kunst in de vrije tijd’. Wie wil, kan er zo mee aan de slag. In de toekomst leg ik onder meer mijn hoop in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS) met hun coördinerende en overkoepelende

opdracht. Die kunnen ook een trekker zijn voor meer ondersteuning.”

Lore — “Klopt, het Forum is gestopt in stijl. Intussen zijn ‘de negen’ sterk gegroeid.

De Federatie levert prima werk. Anderzijds blijft er een leemte bestaan op het vlak van gemeenschappelijkheid. De IGS’en zijn dan inderdaad geschikte aanspreekpunten.”

Hoe kan een IGS concreet de amateurkunsten oppakken?

Elke — “Elke gemeente heeft een vormingsaanbod: pakweg een cursus fotografie. Maar niet elke gemeente kan podia of grote repetitieruimtes ter beschikking stellen. Daar liggen mogelijkheden. Samen amateurkunsten promoten is nog een mogelijkheid. Het gaat ook om focus: de ene gemeente kan de andere bijstaan op een bepaald vlak. Het bestaande verenigingsweefsel en de voorgeschiedenis bepalen veel voor lokaal beleid en visie. Samen kan je regionaal meerdere troeven uitspelen.”

Talentontwikkeling staat hoog op het prioriteitenlijstje, zo blijkt uit de onderzoeksresultaten.

Lore — “Persoonlijke ontwikkeling en bijleren zijn – naast ontspanning – de tweede belangrijkste groep motieven om aan amateurkunsten te doen. Er blijkt dus veel nood te zijn aan talentontwikkeling. Er wordt binnen de sector al sterk ingezet op talentontwikkeling, coaching en vorming, maar het onderzoek is een signaal dat dat verder moet uitgebouwd worden. De landelijke amateurkunstenorganisaties kunnen daar nog meer in gesteund worden. Zij zijn volgens mij echt de spil voor talentontwikkeling.”

Elke — “Om van talentontwikkeling een speerpunt te maken, moet er op maat van elke discipline een ambitieus plan zijn, met bijhorend budget. Er liggen reeds

mooie plannen op tafel, maar die hebben een flinke boost nodig.”

De rol van educatie en kunst- onderwijs dan: 27 procent heeft ooit les gevolgd in het DKO. Verrast jullie dat en op welk vlak zie je nog kansen op het vlak van de samenwerking tussen amateurkunstenorganisaties en kunstonderwijs?

Elke — “Dat percentage bewijst de sérieux van de amateurkunstenaar. Het is duidelijk niet allemaal vrijblijvend. Ik blijf in die zin nieuwsgierig kijken naar de alternatieve leercontext. Verder kunnen amateurkunstenaars en academies lokaal projectmatig naar buiten treden, maar ook daar heb je trekkers voor nodig, tussenpersonen die die rol willen opnemen. Ik zie daar bijvoorbeeld een rol weggelegd voor de cultuurbeleidscoördinatoren. Daarnaast zie ik veel mogelijkheden om methodieken en goede praktijken uit te wisselen en in de kijker te zetten, ook op Vlaams niveau.”

Lore — “Er is al een mooie weg afgelegd in het zoeken naar verbinding tussen het DKO en de verenigingen, maar er is nog werk aan de winkel. Van de respondenten uit het onderzoek is de helft tevreden over de mogelijkheden om eigen werk te tonen en over de doorstroming naar andere verenigingen. Laten we dus de goede voorbeelden van samenwerkingen tussen DKO en verenigingen naar buiten brengen. Iedereen denkt vanuit de eigen decreten, we moeten over de muurtjes durven kijken.”

Elke — “Belangrijk voor het beleid is de kruising tussen cultuur en onderwijs. Amateurkunsten en DKO vormen elk een onderdeel van die twee grote domeinen, maar allebei worden ze binnen het groter geheel soms wat onderbelicht. Laat beleidsmakers van het onderwijs dus ook wat vaker en diepgaander over het

DKO nadenken. En laat parallel daarmee cultuur dieper ingaan op de amateurkunsten.”

De achterban van de landelijke amateurkunstenorganisaties volgt op basis van het ledenonderzoek vaker cursussen en is frequenter bezig met de artistieke praktijk. Ze hebben ook vaker professionele ambities en een drive om zich persoonlijk te ontwikkelen. Wat besluiten we daaruit?

Lore — “Dat onderzoek net op tijd komt. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat het Amateurkunstendecreet echt wel aan vernieuwing toe is.”

We zien ook een positief verband tussen actieve en receptieve cultuurdeelname. Wat concluderen we uit die cijfers over de amateurkunsten binnen het bredere cultuurbeleid? Worden de amateurkunsten voldoende naar waarde geschat?

Lore — “Door de coronacrisis zijn we als samenleving gaan inzien hoe belangrijk cultuur is. Het is maatschappelijke zuurstof.”

Elke — “Maar worden amateurkunsten vooral naar waarde geschat door het brede publiek of door de overheid? Bij de overheid zie ik in ieder geval positieve signalen. De amateurkunsten zitten mee in de crisiscel cultuur rond de coronamaatregelen. Dat is een interessante evolutie.” >

Belangrijk voor het beleid is de kruising tussen cultuur en onderwijs

Bruggen slaan naar andere sectoren, is een prioriteit voor de amateurkunsten

- Ook de inkanteling van een deel van de werking van Kunstenpunt in VI.BE kun je inderdaad zien als een erkenning. Toch bleef de regelgeving met betrekking tot de amateurkunsten achterop hinken tijdens de coronacrisis. We staan aan de vooravond van een nieuw decreet en dit nieuwe onderzoek wordt meegenomen naar een nieuw decretaal kader. Wat willen jullie nog beklemtonen?
- Lore** — “Zeker dat we dit onderzoek zullen gebruiken. Je krijgt soms moeilijk vat op deze sector, dus dit onderzoek komt zeker op tijd. Het is een tool om het amateurkunstenbeleid en de bijbehorende talentontwikkeling verder te bestendigen.”
- Elke** — “Dit onderzoek is een extra bewijs dat amateurkunsten een centrale plaats hebben in het Vlaamse cultuurlandschap. Wat er nu door corona gebeurt in de brede cultuursector (events krijgen het moeilijk, culturele activiteiten worden slechts moeilijk opgestart of krijgen geen lokale toestemming, enz.) zal ook impact hebben op de amateurkunstensector. Amateurkunsten zijn vaak de hekkensluiters als het aankomt op besluitvorming. Voor elke ingreep in de cultuursector moet ook nagedacht worden wat die betekent voor de amateurkunstenaar. Professio-

nele kunsten en amateurkunsten zijn immers onderdeel van hetzelfde ecosysteem. Anders dreigt het hele veld deze crisis nooit meer te boven te komen.”

Zien jullie nieuwe trends ontstaan – en welke zetten zich door ten opzichte van 11 jaar geleden?

Elke — “De groei van de digitalisering had ik wat sterker ingeschat, maar de vraagstelling was misschien niet scherp genoeg. Ik vermoed dat we gezien de enorme coronaversnelling van 2020 daar over tien jaar toch nog andere resultaten zullen uithalen. Ik zie ook wel nieuwe genres ontstaan. De lijst van de types amateurkunsten ziet er al heel anders uit dan in 2008. Dat zal zich alleen maar doorzetten. De groei van het aantal occasionele beoefenaars zal daar zeker toe bijdragen.”

Het bovenlokale niveau is volop in beweging. Daar zullen we over tien jaar ook een ander verhaal kunnen optekenen.

Elke — “Dan denk ik aan de IGS'en, maar ook aan de project-subsidies binnen het Decreet bovenlokale cultuurwerking waar de lat soms wat hoog ligt, zeker voor amateurkunstenverenigingen. Niet voor de hand liggende partners zoeken, de ruimere regio bespelen, vernieuwend zijn... de lat ligt vaak heel hoog. Voor een project-subsidie in aanmerking komen, moet haalbaar zijn. Dat amateurkunstenverenigingen zich de bovenlokale werking eigen kunnen maken, is een belangrijke voorwaarde om van een geïntegreerde bovenlokale werking te kunnen spreken.”

“Het provinciale niveau is weggefallen, het bovenlokale niveau kwam er deels voor in de plaats. Voor een vervolgonderzoek, kun je het wegvallen van de provincies als een nulpunt

beschouwen. Als we over vijf of tien jaar weer meten ben ik ook benieuwd naar het financieringsplaatje. Er zijn veel subsidielijnen verdwenen, maar zijn de amateurkunsten dan zelfbedruipend geworden? Het economische aspect kwam in dit onderzoek trouwens ook minder aan bod dan in het eerste.”

In het ledenonderzoek kwam het financiële aspect wel aan bod. Voor het overgrote deel van de bevraagde amateurkunstenaars geldt dat de kosten uit eigen zak betaald worden. Zien jullie nog meer onderzoeksdomeinen die nog open liggen of niet aan bod kwamen tijdens het onderzoek?

Lore — “Welk type vrijwilligers de amateurkunstenverenigingen ondersteunen. De kassa of de bar doen is een niet-artistische activiteit, in tegenstelling tot regisseren als vrijwilliger. Maar we weten vanuit dit onderzoek niet meteen wat de link is tussen beide types vrijwilligers. Ook op het vlak van amateurkunsten in het buitenland hebben we niet meteen vergelijkingsmateriaal.”

Eindconclusie?

Een oproep misschien?

Elke — “Bruggen slaan naar andere sectoren, is een prioriteit voor de amateurkunsten. Dat moet wel gebeuren met respect voor ieders eigenheid. Streef ook naar concrete doelen, zodat samenwerken haalbaar blijft. Het doel van het bovenlokale decreet is net het opschalen vanuit het microniveau mogelijk maken. Over de muurtjes heen kijken, heeft blijvende stimulansen nodig.”

Bauman, Z. — 2011
Culture in a liquid modern world.
Cambridge: Polity Press

Bennett, P. R., Lutz, A. C.,
& Jayaram, L. — 2012
*Beyond the Schoolyard: The Role
of Parenting Logics, Financial
Resources, and Social Institutions
in the Social Class Gap in
Structured Activity Participation.*
Sociology of Education, 85(2),
131-157. doi:10.1177/0038040711431585

Bossuyt, T., & Staes, J. — 2020
Uit de schaduw.
*De ontwikkeling van kunst-
en cultuureducatie in de vrije
tijd in Vlaanderen.*
Brussel: Publiq

Featherstone, M. — 2007
*Consumer Culture
and Postmodernism.*
London: Sage Publications Ltd.

Holt, D.B. — 1997
*Poststructuralist Lifestyle
Analysis: Conceptualizing
the Social Patterning of
Consumption in Postmodernity.*
Journal of Consumer
Research, 23(4), 326-350
> doi.org/10.1086/209487

Neele, A., Zernitz, Z., & IJdens, T.
— 2017
*Kunstzinnig en creatief
in de vrije tijd 2017:
beoefenaars en voorzieningen.*
Utrecht: Landelijk Kennis-
instituut Cultuureducatie
en Amateurkunst (LKCA)

Vanherwegen, D., Siongers, J.,
Smits, W., Vangoidsenhoven, G.,
Lievens, J., & Elchardus, M. — 2009
Amateurkunsten in beeld gebracht.
Gent: Forum voor Amateurkunsten

Vanherwegen, D., Lievens, J.,
& Siongers, J. — 2016
*Snapshot amateurkunsten:
bevindingen op basis van
de participatiesurveys 2004-
2009-2014 en scholenonderzoek
naar cultuureducatie 2013.*
Gent: Vakgroep Sociologie
Universiteit Gent

Vlegels, J., & Lievens, J. — 2011
*Louter een kwestie van voorkeur
en goesting? Over kunsten- en
erfgoedparticipatie, bekeken door
een cultuursociologische bril.*
In Participatie in Vlaanderen 2:
eerste analyses van de participatie-
survey 2009 (pp. 235-272).
Leuven: Acco

van Dijk, A., van den Eijnden,
J., van Hout, F., Neele, A.,
Noijens, H. et al. — 2017
Basis voor cultuurparticipatie.
*Een agenda voor actieve cultuur-
participatie in de toekomst.*
Utrecht: Landelijk Kennis-
instituut Cultuureducatie
en Amateurkunst (LKCA).
> lkca.nl/wp-content/uploads/
2020/02/170929-basis-voor-
cultuurparticipatie.pdf

van Ingen, E., & Dekker, P.
— 2011
*Dissolution of Associational Life?
Testing the Individualization
and Informalization Hypotheses
on Leisure Activities in The
Netherlands Between 1975 and
2005.* Social indicators research,
100(2): 209-224.
> doi.org/10.1007/s11205-010-9612-9

Van Steen, A., Vanlerberghe,
B., & Verhaeghe, E. — 2016
*DNA van de amateurkunsten -
beschrijvende en beschouwende
nota ter ondersteuning van
visieontwikkeling.*
Gent: Forum voor Amateurkunsten

Warde, A., Wright, D., & Gayo-Cal, M.
— 2007
*Understanding Cultural
Omnivorousness: Or, the Myth
of the Cultural Omnivore.*
Cultural Sociology, 1(2): 143-164
> doi.org/10.1177/1749975507078185

Willekens, M., & Lievens, J. — 2016
*Who participates and how much?
Explaining non-attendance and
the frequency of attending arts
and heritage activities.*
Poetics, 56: 50-63

Willekens, M., Van Hevele, E.,
Siongers, J., & Lievens, J. — 2019
*Amateurkunstenonderzoek -
Vergelijkend rapport: De negen
amateurkunstenorganisaties
met elkaar vergeleken.*
Gent: Vakgroep Sociologie -
Universiteit Gent

Willekens, M., Van Hevele, E.,
De Baere, M., Siongers, J.,
& Lievens, J. — 2020
*Amateurkunstenonderzoek
— Bevolkingsonderzoek
amateurkunsten.*
Gent: Vakgroep Sociologie -
Universiteit Gent

REDACTIE EN SAMENSTELLING

DE FEDERATIE
Barbara Delft | Bart Verhaeghe

STEUNPUNT VOOR BOVENLOKALE
CULTUUR OP/TIL
Benedikte De Vos

REDACTIE LANDELIJKE AMATEURKUSTENORGANISATIES

Mats Pylyser en Wouter Van
Springel (BREEDBEELD) —
Igor Daems, Karolien Selhorst, Julie
Putseys, Flore Keersmaekers en
An Leenders (Creatief Schrijven)
— Elien Lefever, Ilona Roesli, Ruth
Dupré, Iris Raspoet (Danspunt) —
Sofie Rycken, Lieselotte Goessens
en Lucille Lamaker (Koor&Stem)
— Magalie Lagae (Kunstwerkt) —
Patrick Clerens, Femke Coopmans,
Pablo Smet, Lise Smolders en
Steven Vanderaspolden (Muziek-
mozaïek) — Liza Renders, Gilles
Michiels, Bianca De Wolf, Bram
De Win en Stefaan Deleeck (OPEN-
DOEK) — Stijn Lemaire, Korneel
Boon en Jan Pauly (VLBE) — Tine
Maes en Elke Vermeire (VLAMO)

MET DANK AAN

Lore Goovaerts en Elke Verhaeghe,
de onderzoekers van UGent
o.l.v. Prof. dr. John Lievens,
en de vele beoefenaars die
getuigden over hun ervaringen.

VORMGEVING

Marlies Nachtergaele
wit 'n grid

EINDREDACTIE

Wieland De Hoon

ILLUSTRATIES

Elise Vandeplancke

PORTRETTE

Sophie Nuytten

FILMPJES EN WEBSITE

Wies De Vuyst

DRUKWERK

Graphius — gedrukt op
100% gerecycleerd papier

WETTELIJK DEPOT

D/2020/15040/01

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Steunpunt voor
Bovenlokale Cultuur vzw
OP/TIL
Ravensteingalerij 50
1000 Brussel
www.cultuuroptil.be

OKTOBER 2020

Alle teksten uit deze uitgaven mogen mits correcte bronvermelding
worden gebruikt en verspreid in het kader van kennisdeling en
expertisevorming. De teksten mogen niet voor commerciële doelen
worden gebruikt zonder expliciete toestemming van de uitgever.

MEER INFO — AMATEURKUNSTEN.BE

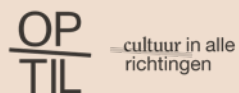
VI.BE

**DANS
PUNT**

**Creatief
Schrijven**

**OPEN
DEUK**

**BREED
BEELD**

AMATEUR- KUNSTEN DOEN ONS WAT

amateurkunsten.be